

**Pułkownik Józef Korycki**  
**Tatarski artylerzysta II Rzeczypospolitej**  
**(Zarys biografii)**





20 lat  
Związku Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej  
1992-2012

**Waldemar Jaskulski**

**Pułkownik Józef Korycki**

**Tatarski artylerzysta II Rzeczypospolitej**

**(Zarys biografii)**

POD HONOROWYM PATRONATEM  
**JANA ADAMOWICZA**  
PREZESA RADY CENTRALNEJ  
ZWIĄZKU TATARÓW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Wrocław 1434/2012

Copyright by Çaxarxan Xucalıq, Wrocław 1434/2012

**Recenzenci:**

prof. dr hab. Michał Klimecki, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

dr hab. Krzysztof Filipow, prof. Uniwersytetu w Białymstoku

**Redakcja:**

Musa Czachorowski

**Inicjatywa wydawnicza:**

Çaxarxan Xucalıq, Wrocław 1434/2012

Musa Czachorowski, ahma@wp.pl, musaxan@yandex.ru

**Zdjęcie na okładce:**

Plk Józef Korycki w obozie jenieckim w Murnau, rok 1945

**Skład i druk:**

Agencja Wydawnicza „ARGI”, R. Błaszak, P. Pacholec, J. Prorok

50-542 Wrocław, ul. Żegiestowska 11

[www.argi.pl](http://www.argi.pl)

**ISBN 978-83-60425-90-9**

## WSTĘP

W okresie międzywojennym garnizon toruński zaliczał się do jednego z większych w Polsce<sup>1</sup>. Spośród samych tylko formacji artyleryjskich stacjonowały w Toruniu: Obóz Szkolny Artylerii<sup>2</sup>, przekształcony w 1927 r. w Centrum Wyszkożenia Artylerii, 8 Pułk Artylerii Ciężkiej, 8 Dywizjon Pomiarów Przeciwlotniczej oraz od wiosny 1929 r. dowództwo 8 Grupy Artylerii<sup>3</sup>.

Gen. Jerzy Kirchmayer<sup>4</sup> tak napisał po latach o Toruniu: (...) *nie podołało mi się to, co w tym mieście żyło, a mianowicie masa urzędników i przede wszystkim wojska. Toruń sprawiał na mnie wrażenie jakichś przeolbrzymionych koszar. Oto ogromne Centrum Wyszkożenia Artylerii (CWArt.), rozsiadłe jedną nogą na Podgórzu (SSArt. z 31 pułkiem artylerii lekkiej i SPOZA), drugą na Mokrem (...). W mieście pełno wojska, zwłaszcza roi się od nich w kawiarniach, w powietrzu dudnią samoloty, wiszą balony, z poligonu artyleryjskiego na Podgórzu dochodzi często huk dział. Wystarczy chyba, by z 80-tysięcznego miasta zrobić koszary<sup>5</sup>.*

<sup>1</sup> Z wyższych dowództw stacjonowały w Toruniu: Inspektorat Armii nr III (od 1926 r. Inspektorat Armii), Dowództwo Okręgu Korpusu nr VIII oraz dowództwo 4 Dywizji Piechoty, Brygada Kawalerii Toruń w 1937 r. przemianowana ostatecznie na Pomorską Brygadę Kawalerii; vide W. Rezmer, *Wpływ czynników polityczno-społecznych i wojskowych na dylokację sił zbrojnych na obszarze DOK VIII w latach 1920-1939*, w: *Drogi do niepodległości. Ziemie polskie w dobie odbudowy Państwa Polskiego* red. Z. Karpus, M. Wojciechowski, Toruń 2003, s. 113-126.

<sup>2</sup> Pod tą nazwą funkcjonował od I 1923 r. Wcześniej był to Obóz Szkół Artylerii.

<sup>3</sup> Vide szerzej A. Kuprianis, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*, Łódź 2010.

<sup>4</sup> J. Królikowski, *Generałowie i admirałowie Wojska Polskiego 1943-1990*, t. III, Toruń 2010, s. 170-175.

<sup>5</sup> J. Kirchmayer, *Pamiętniki*, Warszawa 1962, s. 440.

Owe ogromne centrum tworzyła Szkoła Strzelania Artylerii, Dywizjon Pomiarów Artyleryjskich (przemianowany z czasem na 1 Dywizjon Pomiarów Artyleryjskich) oraz stacjonujący na Podgórzu Pułk Manewrowy Artylerii, noszący od 1 stycznia 1932 r. nazwę 31 Pułku Artylerii Lekkiej. Ponadto na Mokrem znajdowała się Oficerska Szkoła Artylerii (przemianowana w 1928 r. na Szkołę Podchorążych Artylerii), Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii (do 1928 r.), Szkoła Podoficerów Zawodowych Artylerii oraz Kurs Instruktorów Jazdy Konnej i Zaprzęgami.

Właśnie tam, w Toruniu, płk Józef Korycki spędził większą część swojej służby wojskowej czasu pokoju: lata 1923-1925 oraz 1930-1939.

Jak dotąd, obszerniejszych biogramów pióra Mieczysława Bielskiego doczekali się komendanci Obozu Szkolnego Artylerii, późniejszego Centrum Wyszkożenia Artylerii, generałowie: Mikołaj Teodor Majewski, Wincenty Kaczyński, Erwin Mehlem, Rudolf Prich, Stanisław Miller oraz Otton Krzisch<sup>6</sup>. Zarys ich życia i służby zamieszczono m.in. w Polskim Słowniku Biograficznym<sup>7</sup> oraz słownikach prezentujących generację WP II Rzeczypospolitej, autorstwa Tadeusza Kryski-Karskiego i Stanisława Żurakowskiego<sup>8</sup>, Piotra Staweckiego<sup>9</sup>, Henryka Piotra Koska<sup>10</sup> oraz Andrzeja Wojtaszaka<sup>11</sup>.

<sup>6</sup> M. Bielski, *Generałowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, t. II, Toruń 1996, s. 136-220; vide też S. Sadowski, *Opinie generała Ottona Krzischy o artylerii polskiej i jej przygotowaniu do wojny z Niemcami w 1939 roku*, *Artyleria w Operacji i Walce. Studia i Materiały*, nr 6, Toruń 1996, s. 251 i nn.; E. Rujna, M. Szczurowski, *Wyżsi dowódcy artylerii Wojska Polskiego w II wojnie światowej. Obsada organizacyjno-personalna*, Toruń 1995, s. 21-23; Ł. Pietrusik, *Generał brygady Otton Krzisch. Biografia wojskowa*, Toruń 2000, ss. 130. Praca dyplomowa w zbiorach Archiwum Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

<sup>7</sup> J. Ciałowicz, *Kaczyński Wincenty (1870-1932)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XI, Wrocław, Warszawa, Kraków 1964-1965, s. 394; P. Stawecki, *Krzisch Otton (1886-1963)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XV, Wrocław, Warszawa, Kraków 1970, s. 541-542; M. Koral, *Miller Stanisław (1881-1963)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXI, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1976, s. 232; M. Cielewicz, *Prich Rudolf (1881-po 16 IX 1939)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXVIII, Wrocław 1984-1985, s. 462-463.

<sup>8</sup> T. Kryski-Karski, S. Żurakowski, *Generałowie Polski Niepodległej*, Warszawa 1991,

<sup>9</sup> P. Stawecki, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1994;

<sup>10</sup> H. P. Koska, *Generacja polska. Popularny słownik biograficzny*, t. I, Pruszków 1998; t. II, Pruszków 2001.

<sup>11</sup> A. Wojtaszak, *Generacja Wojska Polskiego 1921-1926*, Szczecin 2005; A. Wojtaszak, *Generacja Wojska Polskiego 1918-1926*, Warszawa 2012.

Znacznie mniej uwagi poświęcono dowódcom oddziałów, komendantom szkół i kursów wchodzących w skład obozu/centrum<sup>12</sup>. Wdaje się, że wyjątek stanowią tu życiorysy Jana Chmurowicza<sup>13</sup>, Romana Odzierzynskiego<sup>14</sup>, którzy dosłużyli się stopni generalskich, oraz płk. Michała Zdzichowskiego<sup>15</sup>. Wspomnieć należy o opracowaniu zawierającym krótkie biografy m.in. komendantów Oficerskiej Szkoły Artylerii, od r. 1928 Szkoły Podchorążych Artylerii. Powstało ono w murach Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. Józefa Bema w Toruniu, z okazji 70-lecia tej uczelni<sup>16</sup>. Szerszych biografów, poza wspomnianymi generałami Majewskim, Millerem i Krzyschem, nie doczekali się także dowódcy grup artylerii.

Z grona wyższych dowódców – Tatarów, służących w armii II Rzeczypospolitej Polskiej, na swoich biografów oczekują nadal gen. ppor. Alek-

<sup>12</sup> Szkołą Strzelania Artylerii komenderowali: płk Gustaw Ładziński (1922-1923), pełniący obowiązki Wiktor Aleksandrowicz (1923-1925), płk Tadeusz Łodziński (1925-1926), płk Wiktor Konczakowski (1926-1929), płk Jan Chmurowicz (1929-1931), płk Stefan Maleszewski (1931-1933), płk dr Roman Odzierzynski (1933-1935) oraz płk Jan Drejman (1935-1939); Oficerską Szkołą Artylerii/Szkołą Podchorążych Artylerii: płk Stanisław Ostrowski (1923-1927), płk Henryk Kreiss (1927-1930), płk Michał Gnoiński (1930-1936), płk Adam Sawczyński (1936-1939); Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii: mjr Michał Zdzichowski (I 1922), ppłk Karol Podonowski (I-II 1922), mjr/ppłk Mieczysław Maciejowski (II-X 1922), w zastępstwie mjr Henryk Hintz (1922-1923), ppłk/ppłk Józef Korycki (1923-1925), ppłk Edward Czopór (1925-1928); Szkołą Podoficerów Zawodowych Artylerii: ppłk Michał Zdzichowski (1922-1926), ppłk Jan Bokszczanin (1926-1928), mjr/ppłk Jan Kijowski (1928-1932), ppłk Edmund Albin Zimmer (1932-XI 1935), ppłk Kazimierz Świdarski (1935-1939); Kursem Instruktorów Jazdy Konnej i Zaprzęgami: mjr. Stefana Czesława Ludwika Ludomira Dowbora (1927-1928), mjr Michał Toczek (1928-1930), mjr/ppłk Zygmunt Lewandowski (1930-1933), kpt./mjr Jan Sałęga (1933-1939). Natomiast Pułkiem Artylerii Lekkiej/31 Pułkiem Manewrowym Artylerii dowodzili: pełniący obowiązki ppłk Maksymilian Landau (1928-1932), ppłk Zdzisław Latawiec (1932-1936), ppłk/ppłk Zygmunt Karasiński (1936-1939).

<sup>13</sup> M. Bielski, *Gen. bryg. Jan Władysław Chmurowicz (1887-1965). Szkic biograficzny*, Kronika Bydgoska, t. XVII, Bydgoszcz 1996, s. 247-272.

<sup>14</sup> Pełniejszy biogram tego generała znajduje się w przygotowaniu do druku.

<sup>15</sup> W. Jaskulski, *Pułkownik Michał Zdzichowski (1884-1962). Żołnierz armii Drugiej Rzeczypospolitej. Przyczynek do biografii*, w: *Militaria pomorskie. Zbiór studiów*, t. I, red. M. Giętkowski, Ł. Nadolski, A. Smoliński, Bydgoszcz 2011, s. 85-124. W przygotowaniu do druku są biografy pułkowników: Wiktora Aleksandrowicza, Edwarda Czopora, Gustawa Ładzińskiego oraz Tadeusza Łodzińskiego.

<sup>16</sup> *Komendanci*, red. A. Karnowski, Toruń 1993, s. 9-24 – w zbiorach Biblioteki Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia im. Gen. Józefa Bema w Toruniu.

sander Romanowicz oraz płk Leon Mirza Hózman-Sulkiewicz. Przebiegiem służby płk. Józefa Koryckiego zainteresował się natomiast Sławomir Hordejuk, autor pionierskiego biogramu pułkownika opublikowanego w lokalnej prasie<sup>17</sup>. Biogram ten jest ważny, choć nie powstał w oparciu o źródła archiwalne. Z tego jednak powodu pewne fakty i cezury wymagają weryfikacji oraz doprecyzowania.

Praca niniejsza stanowi pierwszą próbę szerszego przybliżenia sylwetki płk. Józefa Koryckiego, polskiego Tatara i związanego z Toruniem artylerzysty. Wywodził się ze szlacheckiego rodu, pielęgnującego wielowiekowe tradycje patriotyczne. Korycki, podobnie jak jego przodkowie, w najtrudniejszych chwilach dochował wierności przysiędze wojskowej. Można śmiało powiedzieć, że wojowanie wyssał z mlekiem matki. W artyleryjskim fachu doskonalili się w armii carskiej, następnie zaś w Wojsku Polskim. Dzięki wrodzonym zdolnościom i ciężkiej pracy dosłużył się stopnia pułkownika. Od wiosny 1930 r. zajmował etatowe stanowisko generała brygady, choć generalskich lampasów nie otrzymał. Sądzić można, że fakt ten wynikał z polityki personalnej, a nie zaś z braku fachowej wiedzy i cech dowódczych płk. Koryckiego. Zaliczał się do wąskiego grona wyższych dowódców artylerii przedwrześniowego Wojska Polskiego. Bez nałogów, oddany służbie, stanowił wzór polskiego oficera. W czasie służby na różnych stanowiskach zaskarbił sobie uznanie przełożonych i szacunek podwładnych. Dobitnie świadczy o tym funkcja Najstarszego Obozu, którą zajmował w Oflagu VII A Murnau. Nie załamał się nawet w trudnych warunkach obozowych i stanowił wzór patriotycznego zachowania.

W pracy wykorzystane zostały akta personalne Józefa Koryckiego przechowywane w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie-Rembertowie. Korzystałem ponadto ze znajdujących się tam dokumentów instytucji oraz oddziałów, w których pełnił on służbę oraz ich władz zwierzchnich: Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, 8 Grupy Artylerii, 16 Pułku Artylerii Lekkiej, 17 Pułku Artylerii Lekkiej, 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Centrum Wyszkolenia Artylerii, Szkoły Młodszych Oficerów Artylerii. W celu przedstawienia pełniejszego obrazu pułkownika sięgnąłem po materiały z akt personalnych niektórych jego przełożonych oraz podwładnych: Wincentego Kaczyńskiego, Romana Wolla, Wiktora Aleksandrowicza, Michała Jancewicza, Henryka Kreissa, Gustawa Ładziń-

<sup>17</sup> S. Hordejuk, *Płk Józef Korycki ze Studzianki. Zapomniany dowódca artylerii Armii „Pomorze”*, Echo Studzianki, nr 1 (11), Studzianka 2012 r., s. 12-15.



skiego oraz Alfreda Vogla. Pobyt płk. Koryckiego w niewoli niemieckiej opisałem m.in. na podstawie materiałów przechowywanych w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu. Uzupełniłem je Dziennikami Rozkazów i Dziennikami Personalnymi, wydawanymi w okresie międzywojennym przez Ministerstwo Spraw Wojskowych<sup>18</sup>. Ponadto zapoznałem się z podstawową literaturą przedmiotu. Wykaz materiałów, które posłużyły do napisania tego opracowania, znajduje się na końcu pracy.

Praca ma konstrukcję chronologiczno-problemową i składa się z czterech rozdziałów. Jej cezurę chronologiczną wyznaczają daty urodzin Józefa Koryckiego i wyzwolenie Oflagu VII A Murnau. Aby zachować przejrzystość tekstu, zrezygnowałem z wprowadzenia nadmiernej ilości skrótów. Te, których użyłem w pracy, są bowiem powszechnie znane, stąd też nie zamieszczono ich wykazu.

Na obecnym etapie badań nie udało się ustalić miejsca i daty śmierci płk. Józefa Koryckiego. Mam nadzieję, że przedstawiony szkic biograficzny stanie się bodźcem do powstania pełnej biografii tego zdolnego artylerzysty i wielkiego patrioty.

Serdecznie dziękuję wszystkim, którzy służyli mi pomocą w czasie prowadzenia kwerendy i pisania szkicu.

*Waldemar Jaskulski*

---

<sup>18</sup> A. Smoliński, *Jazda Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 12 X 1918 r. do 25 IV 1920 r.*, Toruń 2000, s. 10.



## I. W ARMII CARSKIEJ 1907-1918

Józef Korycki urodził się w Studziance w powiecie bielskim w guberni siedleckiej. Według ustaleń Piotra Borawskiego i Aleksandra Dubińskiego miejscowość ta miała być zaściankiem zamieszkałym przez potomków jeńców tatarskich<sup>19</sup>. Wątpliwość budzi wielość dat narodzin Józefa, zachowanych w jego aktach personalnych doprowadzonych do 1936 r. Najczęściej powtarza się 20 stycznia 1888 r., choć podawany jest też rok 1885<sup>20</sup>. Niewykluczone, że w latach trzydziestych, na podstawie przedłożonych dokumentów (metryk, świadectw, odpisów metryk, zaświadczeń o urodzeniu, protokołów) datę tę *sprostował* minister spraw wojskowych<sup>21</sup>. Z tego też powodu od drugiej połowy lat trzydziestych dominuje 20 stycznia 1885 r.<sup>22</sup>

<sup>19</sup> P. Borawski, A. Dubiński, *Tatarzy polscy. Dzieje, obrzędy, legendy, tradycje*, Warszawa 1986, s. 231.

<sup>20</sup> CAW, Akta Personalne Koryckiego Józefa (dalej AP. Koryckiego J.), 14448. 20 I 1888 r. powtarza się w kolejnych rocznych uzupełnieniach list kwalifikacyjnych (1922, 1923, 1924, 1926, 1929, 1928 – tu podano 20 I 1885); *Rocznik oficerski 1928*, Warszawa 1928, s. 448; *Rocznik oficerski 1932*, Warszawa 1932, s. 175; CAW, AP. Koryckiego J., 14448, karta ewidencyjna. Tu podano 19 I 1888 r.; ibidem, Wojenna księga ewidencji. W tym spisany w szeregach I Korpusu Polskiego dokumencie podano 19 I 1888 r.; ibidem, Stan służby. Tu podano 19 II 1885 r.; ibidem, Karta ewidencyjna. Tu podano 20 I 1885 r.

<sup>21</sup> Działo się tak z datami urodzin m.in. płk. dypl. Gustawa Paszkiewicza oraz płk. inż. Januarego Konstantego Grzędzińskiego; vide Dz. Personalny MSWojsk., Nr 8 z 1 VI 1935 r., s. 55-56.

<sup>22</sup> *Czy wiesz kto to jest?*, red. S. Łoza, Warszawa 1938, s. 364. Autor podał 1885 r.; Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, WAST-Oflag VII A, l. 16; ibidem, WAST-Oflag XI A, l. 6; ibidem, WAST-Oflag XI A, l. 10; R. Rybka, K. Stepan, *Rocznik oficerski 1939. Stan na dzień 23 marca 1939*, Kraków 2006, s. 156. Autorzy podali 10 I 1885 r.; S. Hordejuk, *Róbmy swoje*, Echo Studzianki, nr 1 (11) z 20 III 2012 r., s. 1. Autor powołując się na materiały z Biblioteki Śląskiej w Katowicach podał 1885 r.; idem, *Płk Józef Korycki ze Studzianki. Zapomniany dowódca artylerii Armii „Pomorze”*, Echo Studzianki, nr 1 (11) z 20 III 2012 r., s. 12. Tu podano 20 I 1885 r.

Rodzicami Józefa byli Tatarzy, Stefan (1846-1911) herbu Koryca<sup>23</sup> i Felicja<sup>24</sup> z Koryckich<sup>25</sup>. Po śmierci ojca, matka Józefa zamieszkała w Kisło-

<sup>23</sup> S. Kryczyński, *Tatarzy litewscy. Próba monografii historyczno-etnograficznej*, Warszawa 1938, s. 74.

<sup>24</sup> Jej imienniczka z Koryckich Buczackich (zm. 1828) sprawowała funkcję marszałkowej powiatu bielskiego; vide G. Rąkowski, *Przewodnik Polska egzotyczna*, cz. II, Białystok 1996, s. 107; [http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/2022,zastawek-cmentarz-tatarski-\(mizar\).html](http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/2022,zastawek-cmentarz-tatarski-(mizar).html) (14 IV 2012); S. Hordejuk, *Marszałek, sędzia, poseł*, Przegląd Tatarski, nr 5, Białystok 2009, s. 6; idem, *Dzieje mizaru w Zastawku koło Tarnopola*, Przegląd Tatarski, nr 9, Białystok 2009, s. 9. Na Cmentarzu Komunalnym na Osobowicach we Wrocławiu w grobie rodzinnym spoczywają: Maria Korycka (1870-1951), Jan Korycki (1893-1964), Ewa Korycka (1914-1989). W 2011 r. funkcję prezesa Rady Centralnej Związku Tatarów Rzeczypospolitej Polskiej sprawował Stefan Korycki.

<sup>25</sup> W 1679 r. król Jan III Sobieski nadał dożywotnio płk. Samuelowi Murzie Koryckiemu ziemię w Lebiedzianie (ekonomia brzeska) oraz w Batczach i Litwinkach (ekonomia kobrzyńska); vide S. Dziadulewicz, *Herbarz rodzin tatarskich w Polsce*, Wilno 1929, s. 157; (14 IV 2012). Jeden z przodków Józefa, Abraham Korycki (ok. 1743-1811) dosłużył się stopnia por. Jego następca Osman Korycki był chorążym Wojska Polskiego. Warto dodać, że teściem Abrahama był mjr Samuel Józefowicz (1726-1812?). Na położonym pod Studzianką cmentarzu spoczywają Tatarzy: rtm. Bernard Kryczyński (zm. 1873), płk Maciej Sulkiwicz (zm. 1860). Po powstaniu styczniowym Tatarzy bielscy służyli m.in. w garnizonach Brześcia i Białej Podlaskiej. Byli to m.in. płk Stefan Tuhan-Baranowski (1901-1903 dowódca II Dywizjonu 2 Brygady Artylerii), płk Maciej Iljasewicz (1821-1900) służący w 12 Wielkołuckim Pułku Piechoty, mjr Jan Okmiński (zm. 1873), mjr Maciej Azulewicz (1813-1885) oraz kpt. Adam Buczacki (zm. 1879) z 40 Batalionu; vide S. Kryczyński, *Życiorysy zasłużonych muślimów*, Rocznik Tatarski, t. II, Zamość 1935, s. 407-417; W. Szczygielski, *Korycki Aleksander Mustafa (zm. ok. 1780)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XIV, Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 136-137; W. Majewski, *Korycki Krzysztof h. Prus I (zm. 1677)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XIV, Warszawa-Kraków 1968-1969, s. 138-141; R. Bielecki, *Słownik biograficzny oficerów powstania listopadowego*, t. II, Warszawa 1996, s. 317-318; W. Śliwowska, *Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku. Słownik biograficzny*, Warszawa 1998, s. 287; M. Machynia, V. Rakutis, Cz. Srzednicki, *Oficerowie Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, t. II, *Wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Kraków 1999, s. 178, 223, 252, 259; P. Borawski, *Uwagi o ziemskiej służbie wojskowej tatarów Wielkiego Księstwa Litewskiego. W odpowiedzi Krzysztofowi Grygajtisowi*, Mars, t. 15, Warszawa-Londyn 2003, s. 17-32; idem, *Uzbrojenie i wyposażenie chorągwi tatarskich w armii Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Mars, t. 18, Warszawa-Londyn 2005, s. 3-24; A. Drozd, *Rozważania w związku z odkryciem tefsiru mińskiego z 1686 roku*, Rocznik Biblioteki Narodowej, t. XXXVI, Warszawa 2004, s. 240; S. Hordejuk, *Dzieje mizaru w Zastawku koło Terespolu*, Przegląd Tatarski, nr 1, Białystok 2009, s. 7-10; idem, *Dziedzictwo przeszłości*, Przegląd Tatarski, nr 5, Białystok 2009, s. 3; idem, *Sytuacja społeczno-zawodowa tatarów na południowym Podlasiu w XVII-XX wieku*, Przegląd Tatarski, nr 2, Białystok 2010, s. 9-13; A. Kołodziejczyk, *Pułkownik Jakub Azulewicz – dowódca 6 Pułku*

wodzku na Kaukazie, pozostając właścicielką nieruchomości w guberni siedleckiej. W maju 1918 r. mieszkała w Lublinie, nadal posiadając wspomniane dobra. Koryccy byli wyznania muzułmańskiego, co zostało odnotowane w wojskowych dokumentach Józefa z początkowego okresu służby w Wojsku Polskim<sup>26</sup>.

---

*Przedniej Straży Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Przegląd Tatarski, nr 2, Białystok 2009, s. 4-8; idem, *Tatarskie Pułki Straży Przedniej Wielkiego Księstwa Litewskiego w Powstaniu Kościuszkowskim*, Niepodległość i Pamięć, nr 29, Warszawa 2009, s. 5 i nn.; Ł. R. Węda, *Parafia muzułmańska w Studziance – zarys dziejów (1679-1915)*, Przegląd Tatarski, nr 3, Białystok 2009, s. 4-7; S. Hordejuk, *Ułańskie korzenie*, Przegląd Tatarski, nr 4, Białystok 2010, s. 15-16; W odradzającym się Wojsku Polskim Tatarzy, jako jedyna mniejszość narodowa służąca dobrowolnie, sformowali Oddział Jazdy Tatarskiej, który został przemianowany jesienią 1919 r. na *Pułk Tatarski Ułanów im. Achmatowicza*; vide Dodatek do Dziennika Rozkazów Wojskowych Nr 11 T z 27 IX 1919 r., s. 142; K. Mazurkiewicz, *Zarys historii wojennej 10-go Pułku Strzelców Konnych*, Warszawa 1930, s. 32-34; V. J., *Pułk Tatarski ułanów imienia Mustafy Achmatowicza (1919-1921)*, Rocznik Tatarski, t. I, Wilno 1932, s. 152 i nn.; G. Cydzik, *Ułani, ułani ...*, Warszawa 1983, s. 71-74; *Rodowody pułków jazdy polskiej 1914-1947*, red. K. Krzeczunowicz, Londyn 1983, s. 241, 301. A. Miśkiewicz, *Tatarzy polscy 1918-1939. Życie społeczno-kulturalne i religijne*, Warszawa 1990, s. 155; T. Radziwonowicz, *Polacy w armii rosyjskiej (1874-1914)*, Studia i Materiały do Historii Wojskowości, t. XXX, Warszawa 1988, s. 215; A. Smoliński, *Jazda Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 12 X 1918 do 25 IV 1920*, Toruń 2000, s. 104-108; Z. G. Kowalski, *Najliczniejsza mniejszość. Gruzini, Azerowie i inni przedstawiciele narodów Kaukazu w Wojsku Polskim w okresie międzywojennym*, w: *Mniejszości narodowe i wyznaniowe w Siłach Zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, red. Z. Karpus, W. Rezmer, Toruń 2001, s. 179; A. M. Piwko, *Imamat Polowy Wojska Polskiego*, Przegląd Tatarski, nr 4, Białystok 2009, s. 14; A. Miśkiewicz, *Tatarzy-żołnierze polscy podczas II wojny światowej*, Przegląd Tatarski, nr 3, Białystok 2010, s. 10-12; P. Kucia, *Dzieje 10 Pułku Strzelców Konnych (1921-1944)*, Toruń 2011, s. 18; S. Chazbijewicz, *Pomnik Tataru Polskiego*, Przegląd Tatarski, nr 2, Białystok 2011, s. 1; M. Radecka, *Moje wspomnienia*, Przegląd Tatarski, nr 3, Białystok 2011, s. 16-21; S. Hordejuk, *Płk Józef Korycki ze Studzianki. Zapomniany dowódca artylerii Armii „Pomorze”*, Echo Studzianki, nr 1 (11), Studzianka 2012 r., s. 12. Latem 1936 r. sformowano Szwadron Ułanów Tatarskich, który uczestniczył w kampanii 1939 r.; vide Z. Koszyła, *Szwadron Ułanów Tatarskich 1936-1939*, Wojskowy Przegląd Historyczny, nr 4, Warszawa 1986, s. 205 i nn.; D. Kisielewicz, K. Sznotala, *Żołnierze Wojska Polskiego z mniejszości narodowych w obozach jenieckich (1939-1945)*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 2, Warszawa 2005, s. 139. W latach 1928-1935 imamem w Kruszynianach był Józef Korycki.

<sup>26</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby; vide też J. Odziemkowski, *Służba duszpasterska Wojska Polskiego 1914-1945*, Warszawa 1998, s. 63. Na początku 1920 r. służyło oficerów wyznawców islamu: na obszarze DOGen. Lublin 5 i DOGen. Grodno 4; Z. Waszkiewicz, *Duszpasterstwo wojskowe na terenie Dowództwa Okręgu Korpusu nr VIII w Toruniu*, w: *Mniejszości narodowe i wyznaniowe w Siłach Zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, red. Z. Karpus, W. Rezmer, Toruń 2001, s. 284 i nn. W V 1927 r. w Wojsku Polskim służyło 15 oficerów i 39

W 1871 r. w guberni siedleckiej mieszkało 140 muzułmanów, m.in. żołnierze z garnizonu stacjonującego od 1865 r. w Białej Podlaskiej. Z biegiem czasu społeczność ta kurczyła się, a do jej rozbitcia przyczyniło się spalenie meczetu w Rudziance, dokonane przez wycofujących się Rosjan 15 sierpnia 1915 r.<sup>27</sup> W 1880 r. Koryccy, obok Bielaków, Azulewiczów, Buczackich, Lisowskich i Józefowiczów, byli największymi posiadaczami ziemskimi w Studziance. Majątek Stefana Koryckiego liczył ok. 85 ha.

Ośmioklasowe gimnazjum humanistyczne w Białej Józef Korycki ukończył w 1906 r. zdaniem matury. Do tej samej szkoły chodził także Żyd z Białej, późniejszy poseł do Sejmu II Rzeczypospolitej, Maksymilian Apolinary Hartglas<sup>28</sup>, który wspominał: *Miałem w gimnazjum kolegę o dwie klasy niżej, Tatara Koryckiego, przystojnego chłopca o typowo mongolskiej twarzy, syna mieszczanina bielskiego. Korycki wystąpił z gimnazjum po ukończeniu sześciu klas, wstąpił do szkoły junaków i został oficerem piechoty. Będąc w gimnazjum rozmawiał po polsku, chociaż było to u nas surowo zakazane. (...) Spotkałem się z nim szereg lat później w Warszawie. Był oficerem armii polskiej, przykładnym Polakiem i patriotą, choć formalnie wyznania nie zmienił i został muzułmaninem*<sup>29</sup>.

14 lipca 1907 r. jako junkier wstąpił do Aleksandrowskiej Szkoły Wojskowej w Moskwie<sup>30</sup>. Po zdaniu egzaminów, 20 sierpnia 1909 r. został mianowany podporucznikiem. Za *chwalebne ukończenie szkoły* nadano mu starszeństwo z 20 sierpnia 1909 r.<sup>31</sup> Po zdaniu egzaminu oficerskiego w Konstantynowskiej Szkole Artylerii w Petersburgu 12 grudnia 1909 r. otrzymał

---

szeregowców wyznawców islamu; P. Stawecki, *Polityka narodowościowa w wojsku Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Mniejszości narodowe...*, s. 35. W 1928 r. autor wykazał jednego muzułmanina w stopniu płk.; W. Rezmer, *Litwini w Wojsku Polskim 1920-1939*, w: *Od Armii Komputowej do narodowej*, t. II, *Dzieje militarne Polski i jej wschodnich sąsiadów od XVI do XX wieku*, red. M. Krotofil, A. Smoliński, Toruń 2005, s. 256.

<sup>27</sup> S. Hordejuk, *Osadnictwo tatarskie na Płd. Podlasia. Przyczyny zaniku*, Echo Studzianki, nr 1 (11), Studzianka 2012 r., s. 7-9.

<sup>28</sup> *Posłowie i senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej 1919-1939. Słownik biograficzny*, t. II, red. nauk. A. K. Kunert, Warszawa 2000, s. 105-206. Ur. 7 IV 1883 r. W biogramie podano, że maturę zdał w 1900 r.

<sup>29</sup> S. Hordejuk, *Płk Józef...*, s. 13.

<sup>30</sup> M. Kulik, *Polacy wśród wyższych oficerów armii rosyjskiej Warszawskiego Okręgu Wojskowego (1865-1914)*, Warszawa 2008, s. 42 i nn.

<sup>31</sup> W aktach personalnych jego pobyt w tej szkole wykazano w latach 1908-1910.

przydział do stacjonującego w Łukowie 6 Dywizjonu Moździerzy 6 Dywizji Piechoty. Obowiązki służbowe w jednostce objął 5 stycznia 1910 r. Na początku sierpnia został przeniesiony do 8 Brygady Artylerii 8 Dywizji Piechoty w Pułtusk. Obie dywizje wchodziły w skład XV Korpusu, który stacjonował na terenie Warszawskiego Okręgu Wojskowego<sup>32</sup>. Po ukończeniu szkoły wojskowej, od 20 sierpnia do 17 września 1910 r. korzystał z urlopu. Otrzymał wówczas zgodę na studia na Wydziale Prawa Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Na własną prośbę 4 maja 1912 r. dostał się do Obozu Saperów 8 Batalionu Saperów w Dęblinie (XIV Korpus)<sup>33</sup> *dla obznajomienia ze służbą saperów*. Po zdaniu egzaminów z bardzo dobrym wynikiem, 18 września 1912 r. powrócił do 8 Brygady Artylerii. Do stopnia porucznika został awansowany 10 września 1912 r. ze starszeństwem 14 lipca 1912 r.<sup>34</sup>

Dobrze zapowiadająca się kariera młodego oficera została nagle przerwana. W lipcu 1913 r. Korycki złożył prośbę o zwolnienie z wojska. Co było tego powodem, nie wiadomo. Sądzić można, że zamierzał poświęcić się studiom. Faktem jest, że 18 sierpnia prośba została spełniona i zaliczono go do rezerwy oficerów artylerii lekkiej<sup>35</sup>. 7 września 1913 r. wstąpił na wspomniany Wydział Prawa jako rzeczywisty słuchacz. Edukacja nie trwała jednak długo. Wobec zbliżającej się wojny, 20 lipca 1914 r. został zmobilizowany<sup>36</sup> i oddany do dyspozycji zarządzającego Wydziałem Artylerii 2 Armii, sformowanej na bazie Warszawskiego Okręgu Wojskowego. Obowiązki objął w przedostatnim dniu lipca. Otrzymał rozkaz sformowania w Nowogeorgijewsku (Twierdza Modlin) 8 Parku Artylerii Lekkiej i wraz z nim 30 sierpnia wyruszył na front. W połowie października 1914 r. z rozkazu dowódcy 2 Armii gen. kawalerii Siergieja Scheidemanna został mianowany naczelnikiem Grupy Parków Artylerii Lekkiej<sup>37</sup>.

<sup>32</sup> A. Dobroński, *Dyslokacja wojsk rosyjskich w Królestwie Polskim przed I wojną światową*, Studia i Materiały do Historii Wojskowości, t. XX, Warszawa 1976, s. 257-258, 272-273, 276; G. F. Nafziger, *The Russian Army In World War I*, brak miejsca wydania 2005, s. 17, 96; M. Kulik, *Warszawski Okręg Wojskowy Rosyjskiej Cesarskiej Armii w latach 1894-1914*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 4, Warszawa 2008, s. 13 i nn.

<sup>33</sup> Korpus ten z dowództwem w Lublinie, także stacjonował na terytorium Warszawskiego Okręgu Korpusu; vide A. Dobroński, *op. cit.*, s. 271-272.

<sup>34</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby.

<sup>35</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, zaświadczenie płk. dypl. Stanisław Weckiego.

<sup>36</sup> Częściową mobilizację Rosja ogłosiła 29 VII 1914 r.

<sup>37</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby.

Na własną prośbę, rozkazem Naczelnego Dowódcy Armii Imperium Rosyjskiego, 4 grudnia 1914 r. przeniesiono go do 4 Brygady Artylerii Strzelców Fińskich, operującej w Prusach Wschodnich. Przybył tam 24 grudnia. Następnego dnia dowódca brygady mianował go na stanowisko starszego oficera w 3 baterii, z którą walczył w Karpatach (Zwinin) 15 lutego 1915 r. Za udział w działaniach zbrojnych 14 marca 1915 r. dowódca 8 Armii gen. kawalerii Aleksiej Brusilow nadał mu Order Świętej Anny z Mieczami IV klasy, zaś za walki pod wioską Nedennic (?) w Galicji rozkazem z 12 maja 1915 r. Order Świętego Stanisława z Mieczami III klasy. Po raz kolejny odznaczył się w lipcu pod wsią Horusko w Galicji Wschodniej, za co rozkazem dowódcy 8 Armii z 26 lipca otrzymał Order Świętej Anny z Mieczami III klasy. Dowódca 4 Brygady Artylerii rozkazem z 1 sierpnia 1915 r. mianował go czasowo na stanowisko dowódcy 2 baterii. Dowodził nią do 3 listopada, po czym powrócił na stanowisko starszego oficera. Za udział w walkach toczonych od lipca 1915 r. do lutego 1916 r., rozkazem dowódcy 8 Armii z marca 1916 r. odznaczony Orderem Świętego Stanisława z Mieczami II klasy. Rozkazem Naczelnego Dowódcy z 30 maja 1916 r. awansował na podkapitana ze starszeństwem z 2 lutego tego roku.

Ponownie odznaczył się pod Łuckiem (Front Południowo-Zachodni) 16 kwietnia 1916 r.<sup>38</sup> Rozkazem dowódcy gen. Brusilowa otrzymał Order Świętej Anny z Mieczami II klasy. 18 lipca Dowódca 4 Brygady Artylerii Strzelców Fińskich mianował go na stanowisko dowódcy 3 baterii. We wrześniu 1916 r. podczas ofensywy rosyjskiej pod Twierdzą Kowno uratował baterię. Za czyn ten uhonorowano Koryckiego Orderem Świętego Włodzimierza z Mieczami IV klasy. Podczas bitwy nad Stochodem pod wsią Rudka Sito-wicka 3 października 1916 r. został ranny<sup>39</sup>. Mimo propozycji wycofania na leczenie, pozostał na zajmowanym stanowisku. Dowództwo baterii oddał 25 lutego 1917 r., po czym udał się na urlop. Na front powrócił 27 marca.

W działaniach zbrojnych musiał wykazać wysokie walory dowódcze, skoro 18 czerwca został przedstawiony do awansu na stopień kapitana. Nie doszło to jednak nie do skutku. Za odniesioną ranę Naczelną Dowódcą przesunął go w starszeństwie na 29 lutego 1915 r. Już 6 sierpnia 1917 r. ponownie przedstawiono go do kapitańskiego awansu, jednak i tym razem

<sup>38</sup> S. Czerep, *Bitwa pod Łuckiem. Walne starcie zbrojne kampanii 1916 roku na wschodnim teatrze wydarzeń militarnych pierwszej wojny światowej (4 czerwca-10 lipca)*, Białystok 2003.

<sup>39</sup> САУ, АР. Корицкого Ј., 14448, СВИДѢТЕЛЬСТВО О РАНЕНИИ.



nie awansował. Jak podano w jego aktach *Obydwa przedstawienia zatrzymane przez ruch bolszewików*<sup>40</sup>. Sądzić można, że gdyby nie bolszewicy, ten w pełni zasłużony awans z pewnością by otrzymał. Mając świadomość, że dni carskiej armii dobiegają końca, podkapitan zdecydował się wstąpić do polskich formacji organizowanych na Białorusi.

Jesienią 1917 r. podkapitan Korycki trafił w szeregi I Korpusu Polskiego gen. por. Józefa Dowbora-Muśnickiego<sup>41</sup>. Artyleria korpusu formowała się w rejonie Witebska pod rozkazami inspektora artylerii gen. ppor. Antoniego Kaczyńskiego<sup>42</sup>. Rozkazem gen. Kaczyńskiego z 20 listopada 1917 r. został przeniesiony do 2 Brygady Artylerii Strzelców Polskich<sup>43</sup> płk. Józefa Porzeckiego<sup>44</sup>. Do brygady przybył 20 grudnia, a następnego dnia został mianowany na stanowisko starszego oficera w 6 baterii 2 dywizjonu. Pod koniec grudnia 1917 r. artyleria koncentrowała się w Krynkach, skąd miała się przenieść koleją do Bobrujska<sup>45</sup>. Prawdopodobnie tam, wraz z oficerami brygady, 11 stycznia 1918 r. został internowany przez bolszewików i przetrzymywany w Smoleńsku<sup>46</sup>. Zwolniony 12 marca, powrócił do brygady stacjonującej w Bobrujsku<sup>47</sup>. Rozkazem dowódcy brygady z 21 marca mianowany czasowym dowódcą 2 baterii 1 dywizjonu<sup>48</sup>.

<sup>40</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby; ibidem Karta ewidencyjna. Tu podano, że ranę odniósł 13 VIII 1915 r.

<sup>41</sup> P. Bauer, *Józef Dowbor-Muśnicki 1867-1937*, w: *Wielkopole XX wieku*, red. A. Gulczyński, Poznań 2001, s. 133-141; P. Bauer, *Dowbor Muśnicki Józef (1867-1937)*, w: *Powstańcy wielkopolscy... Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 198/1919*, t. V, red. B. Polak, Poznań 2008, s. 31-38; T. Panowicz, *Pamiętajmy o naszych bohaterach! Powstanie wielkopolskie 1918-1919-Pobiedziska*, Gniezno 2009, s. 17-30; Z. Zieliński, *Znaczenie polityczne i wojskowe I-go Korpusu Polskiego gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego w odzyskaniu niepodległości przez Polskę*, *Niepodległość i Pamięć*, nr 1 (29), Warszawa 2009, s. 41 i nn.

<sup>42</sup> H. Bagiński, *Wojsko Polskie na Wschodzie 1914-1920*, Warszawa 1921, s. 192.

<sup>43</sup> Wchodziła w skład 2 Dywizji Strzelców Polskich gen. ppor. Józefa Szamoty; vide H. Bagiński, *op. cit.*, s. 159, 171, 174. 14 XII 1917 r. 2 Brygada Artylerii liczyła 703 żołnierzy.

<sup>44</sup> M. Wrzosek, *Polskie Korpusy Wojskowe w Rosji w latach 1917-1918*, Warszawa 1969, s. 228. Tu podano tylko nazwisko pułkownika. W spisie treści (s. 361) podano płk. Eugeniusza Porzeckiego; vide P. Stawecki, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1994, s. 260. Tu podano, że stanowisko to zajmował od 1 XI 1917 r.

<sup>45</sup> H. Bagiński, *op. cit.*, s. 192.

<sup>46</sup> Vide też H. Bagiński, *op. cit.*, s. 182, 184, 194.

<sup>47</sup> H. Bagiński, *op. cit.*, s. 279-280.

<sup>48</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby.

Płk Stanisław Ostrowski zaświadczył, że podkapitan Korycki służył w 2 Brygadzie Artylerii Strzelców rozpoczął 21 listopada 1917 r.<sup>49</sup> Powierzono mu wówczas pełnienie obowiązków dowódcy baterii, które piastował do demobilizacji korpusu. Oceniając jego służbę na tym stanowisku, dowódca korpusu napisał: *Opuściwszy szeregi rosyjskie, w listopadzie 1917 r. wstąpił do 1 Korpusu Polskiego, gdzie na stanowisku p.o. dcy baterii 2 brygady artylerii strzelców oddał się całkowicie pracy nad udoskonaleniem egzystencji korpusu. Doskonały oficer i wybitny organizator, zdołał w krótkim czasie, pomimo braków technicznych i przeszkód ze strony band bolszewickich, podnieść swój oddział na należyty poziom. Dzielnością i obowiązkowością wyróżnił się wśród oficerów brygady*<sup>50</sup>. Rozkazem z 12 maja generał wyznaczył go na stanowisko czasowego dowódcy 5 baterii. Z powodu demobilizacji korpusu 28 czerwca 1918 r. Korycki został zwolniony ze służby. Wcześniej jednak, na mocy rozkazu dowódcy korpusu nr 266 przyznano mu prawo do awansu na stopień kapitański ze starszeństwem czasu wojennego z 2 czerwca 1916 roku. Wiarygodność tych informacji potwierdzili podpisami kpt. Raclewski (?), ppor. Kozakiewicz oraz adiutant 2 Brygady Artylerii Strzelców<sup>51</sup>.

W tym okresie służby Korycki poznał europejską część Rosji, Kaukaz oraz część Finlandii. Opanował języki francuski, rosyjski i niemiecki. Ponadto nabył niemałe doświadczenie wojenne, które wykorzystał w walce o niepodległość odradzającej się Rzeczypospolitej Polskiej. Na polu walki sprawdził się jako bardzo dobry dowódca. Wykazał się też niepospolitymi zdolnościami organizacyjnymi.

---

<sup>49</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Zaświadczenie płk. Stanisława Ostrowskiego spisane w Bydgoszczy 25 XI 1936 r. Jako początek jego służby w korpusie wymieniono m.in. 20 XII 1917 r. Tu podano Koryckiego w stopniu kpt. W aktach personalnych zachował się dokument z datą 22 V 1917 r. podpisany m.in. przez podkapitana Koryckiego.

<sup>50</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Wniosek o wysunięcie w starszeństwie Nr 1528.

<sup>51</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Stan służby. Imion nie ustalono.

## II. W WOJSKU POLSKIM 1918-1921

Zgodnie z reskryptem Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego z 6 listopada 1918 r. kpt. Korycki został przyjęty do Wojska Polskiego. Określenie tak ważnego wówczas starszeństwa odłożono na później<sup>52</sup>. Był jednym spośród 84 kapitanów z byłej armii rosyjskiej przyjętych w tym roku do Wojska Polskiego<sup>53</sup>.

5 listopada 1918 r. został przydzielony do Szkoły Mierniczej w Warszawie<sup>54</sup>. W efekcie omyłek, jak sam stwierdził, w odpisie rozkazu dowódcy I Korpusu Polskiego nr 266, przyjęto go do służby w randze kapitana. Z tego powodu skierował raport do Departamentu Personalnego z prośbą o wyjaśnienie. Pismem, skierowanym do dowództwa szkoły<sup>55</sup>, Departament poinformował, że do wyjaśnienia może dojść po dostarczeniu oryginału wspomnianego rozkazu. Mimo spełnienia tego żądania przez kpt. Koryckiego, sprawa się przeciągała. 28 marca 1919 r. wystosował więc kolejny raport, tym razem do szefa Departamentu Artylerii MSWojsk., z prośbą o zmianę stopnia. (...) *proszę o sprostowanie pomyłki i przyznanie mi rangi majora, jako kapitanowi mającemu w tej randze więcej niż 2 lata starszeństwa, jak to przyznano moim kolegom, nazwiska których w razie potrzeby mogę wskazać*<sup>56</sup>.

<sup>52</sup> Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 4 z 12 XI 1918 r., s. 28.

<sup>53</sup> S. Rutkowski, *Formowanie korpusu oficerskiego WP w latach 1918-1922*, Wojskowy Przegląd Historyczny, nr 4, Warszawa 1986, s. 141.

<sup>54</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna I Dyon 12 PAC.

<sup>55</sup> W latach 1918-1921 na czele szkół stali dowódcy, nie zaś komendanci; vide choćby W. Jaskulski, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*. Artur Kuprianis, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*, *Łódź 2010*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 1, Warszawa 2012, s. 160.

<sup>56</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Pismo kpt. Koryckiego do szefa Departamentu Artylerii z 28 III 1919 r.

Trzy dni później zastępca szefa Departamentu Artylerii płk Stanisław Ostrowski, przesłał ten raport do szefa Departamentu Personalnego z dopiskiem: *Raport kpt. Koryckiego z prośbą o przyznanie majora popieram*<sup>57</sup>. Jednak i to pismo nie przyniosło spodziewanych rezultatów. Jeszcze na przełomie lat 1919/1920 szef Sekcji Techniczno-Inspekcyjnej Departamentu Artylerii MSWojsk. płk Romuald Wołyncewicz<sup>58</sup> poinformował Komisję Weryfikacyjną, że kpt. Korycki zajmował stanowisko zaszerogowane do stopnia mjr/ppłk. Sprawę rozstrzygnięto latem 1920 r., kiedy to Naczelny Wódz dekretem L. 2210 z 15 lipca zatwierdził go w stopniu majora ze starszeństwem z 1 kwietnia 1920 r.<sup>59</sup> Warto dodać, że z wnioskiem o przesunięcie mjr. Koryckiego w starszeństwie wystąpił gen. broni Józef Dowbor-Muśnicki.

Rozkazem z 13 lutego 1919 r. płk Stanisław Haller, wówczas w zastępstwie szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, z dnia 31 stycznia 1919 r. przydzielił kpt. Koryckiego do Departamentu Artylerii na stanowisko starszego oficera do zleceń<sup>60</sup>. Szef tego departamentu gen. ppor. Antoni Kaczyński opiniując go, napisał: *Doskonali. Bardzo pilny, akuratywny, dyscyplinowany, znający się na swojej pracy*. Zwierzchnik obu oficerów, I wiceminister spraw wojskowych gen. ppor. Stefan Majewski 22 października dodał: *Zgadzam się*<sup>61</sup>.

Od 1 października 1919 r. kpt. Korycki sprawował funkcję naczelnika Wydziału I Sekcji Techniczno-Inspekcyjnej Departamentu Artylerii MSWojsk. Wówczas jego przełożonym był wspomniany płk Wołyncewicz<sup>62</sup>. Na początku lutego 1920 r. objął natomiast stanowisko kierownika Wydziału

<sup>57</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Pismo MSWojsk. Dep. Art. Nr 1331/I z 31 III 1919 r.

<sup>58</sup> Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 61 z 3 VI 1919 r., s. 1368. Dekretem Naczelnego Wodza z 25 V 1919 r. został przyjęty do Wojska Polskiego i warunkowo zatwierdzony w posiadany stopniu, aż do ułożenia ogólnej listy starszeństwa przez Komisję Weryfikacyjną; Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 66 z 14 VI 1919 r., s. 1460. Rozkazem ministra SWojsk. z 25 V przydzielony został z dniem 10 IV na stanowisko szefa Sekcji Naukowo-Doświadczalnej Departamentu Artylerii MSWojsk.; Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 72 z 2 VII 1919 r., s. 1636; P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 354.

<sup>59</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 29 z 4 VIII 1920 r., s. 678.

<sup>60</sup> Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 20 z 22 II 1919 r., s. 481; CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna I Dyon 12 PAC. Tu podano go na stanowisku starszego oficera do zleceń specjalnych.

<sup>61</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, KARTA EWIDENCYJNA.

<sup>62</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Pismo MSWojsk. Dep. Art. Sekcji Techn.-Insp. do Komisji Weryfikacyjnej; CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna I Dyon 12 PAC. Tu podano, że od 1 X 1919 r. kierował Wydziałem Personalnym Departamentu Artylerii MSWojsk.

Mobilizacyjno-Organizacyjnego Departamentu V Uzbrojenia MSWojsk.<sup>63</sup>. Po tej krótkiej praktyce administracyjnej, bardzo wysoko zresztą ocenionej, wiosną 1920 r. został przeniesiony do cieszącej się dużym prestiżem linii.

Od 28 czerwca 1920 r. dowodził 12 Dywizjonem Artylerii Ciężkiej<sup>64</sup>, uzbrojonym we francuskie armaty (105 mm) i haubice (155 mm). Organizacyjnie oddział ten wchodził w skład 12 Brygady Artylerii 12 Dywizji Piechoty, lecz z dywizją połączył się dopiero po wojnie. 7 lipca, jako 1 dywizjon 12 Pułku Artylerii Ciężkiej, wyruszył na front<sup>65</sup>. Jednostka podlegała dowódcy 14 Brygady Artylerii Wielkopolskiej gen. ppor. Ignacemu Ledóchowskiemu<sup>66</sup>, którego wkrótce zastąpił płk Kazimierz Pankowicz<sup>67</sup>. Przez krótki okres brygadą dowodził w zastępstwie ppłk Erwin Mehlem<sup>68</sup>. Wraz z 27 i 28 Brygadą Piechoty, wchodziła ona w skład 14 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej dowodzonej przez gen. ppor. Daniela Konarzewskiego<sup>69</sup>.

<sup>63</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna I Dyon 12 PAC.

<sup>64</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna I Dyon 12 PAC; J. Odziemkowski, *Piechota polska w wojnie z Rosją bolszewicką 1919-1920*, Warszawa 2010, s. 386.

<sup>65</sup> CAW, MSWojsk. Departament I Broni Głównych i Wojsk Taborowych, I. 300.27.69, Batalion Zapasowy 12 Kresowego Pułku Artylerii Ciężkiej L. dz. 352/tj. z ? VII 1920 r.

<sup>66</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 15 z 24 IV 1920 r., s. 289-290. Dekretem Naczelnego Wodza L. 2104 z 13 IV 1920 r. dowódca 3 Brygady Artylerii Legionów płk Szt. Gen. I. Ledóchowski został mianowany na stanowisko dowódcy 14 Brygady Artylerii Wielkopolskiej. Do wymiany stanowisk doszło z płk. Antonim Heinrichem; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 18 z 15 V 1920 r., s. 352. Dekretem Naczelnego Wodza L. 2126 z 1 V 1920 r. Ledóchowski został zatwierdzony w stopniu gen. ppor. ze starszeństwem 1 IV 1920 r.

<sup>67</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 27 z 21 VII 1920 r., s. 601. Dekretem Naczelnego Wodza L. 2186 z 8 VII 1920 r. dowódca 10 Pułku Artylerii Ciężkiej mjr Pankowicz został mianowany na stanowisko Inspektora Wyszkożenia Artylerii 1 Armii. W przypisie uzupełniono, że dekretem L. 2154 z 29 V 1920 r. został zatwierdzony w stopniu płk.; L. Wyszczelski, *Wojna polsko-rosyjska 1919-1920*, t. I, Warszawa 2010, s. 582. Autor podał, że 9 VII 1920 r. gen. Ledóchowski objął dowództwo 11 Dywizji Piechoty od gen. ppor. Włostowicza-Gąsieckiego.


<sup>68</sup> M. Bielski, *Generałowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, t. II, Toruń 1996, s. 170.

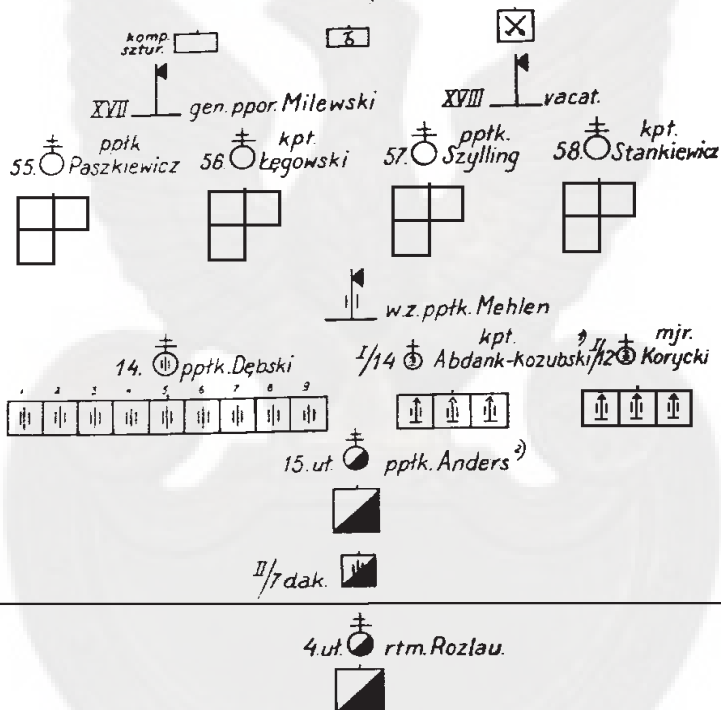
<sup>69</sup> Dz. Rozkazów Wojskowych Nr 96 z 9 XII 1919 r., s. 2543. Dekretem Naczelnego Wodza z 6 XI 1919 r. został mianowany na stanowisko dowódcy 1 Dywizji Strzelców Wielkopolskich; J. Ciałowicz, *Konarzewski Daniel (1871-1935)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XIII, Wrocław, Warszawa, Kraków 1967-1968, s. 483; B. Polak, *Konarzewski Daniel (21 VIII 1891-3 IV 1935)*, w: *Kawalerowie Virtuti Militari 1792-1945. Słownik biograficzny*, t. II (1914-1921), cz. I, (zeszyt próbny), Koszalin 1991, s. 71; B. Polak, *Konarzewski Daniel (1871-1935)*, w: *Słowniki biograficzne powstańców wielkopolskich 1918-1919*, red. nauk. A. Czubiński, B. Polak, Poznań 2002, s. 163-164.

Ordre de Bataille Grupy Operacyjnej gen. ppor. Daniela Konarzewskiego z VII 1920 r.

 D-ca: gen. Konarzewski Daniel,  
Szef szt.: pptk. p.d.s.g. Bukowiecki

## 14 dywizja piechoty

14.  d-ca: gen. Konarzewski Daniel  
(równocześnie d-ca grupy op.)  
(91 of. - 3160 bagn. - 270 szab. - 76 huz. - 10 mist. - 38 da 1. - 2 da 2.)



<sup>1)</sup> od. 27.VII.20r. na w.z. szefa sztabu został wyznaczony kpt.s.g. Szysławski  
<sup>2)</sup> od. dn. 29.VII.20r. rtm. Schmidt.

**Uwaga:** 14 Brygadą Artylerii Wielkopolskiej w zastępstwie dowodził ppłk Erwin Mehlem, późniejszy gen. bryg. i komendant Obozu Szkolnego Artylerii.

Źródło: Bitwa warszawska, t. I, Bitwa nad Bugiem 27. VII-7. VIII 1920, cz. I, Warszawa 1935, szkic 21.

Z rozkazu dowódcy 4 Armii, 27 sierpnia dywizja przeszła z rejonu Małego Połocka do Łomży, zaś artyleria skoncentrowała się w Drozdowie. Dywizjon mjr. Koryckiego 29 sierpnia załadował się na transport kolejowy w Łomży i wyruszył w kierunku Białej Podlaskiej<sup>70</sup>. 5 września około południa dotarł do Terespoła, skąd marszem przemieścił się do Brześcia (6 IX)<sup>71</sup>. Dywizjon (dwie baterie artylerii ciężkiej), 57 Pułk Piechoty Wielkopolskiej i 1 dywizjon 14 Pułku Artylerii Polowej Wielkopolskiej stanowiły rezerwę dywizyjną. W nocy 9 września oddziały te otrzymały rozkaz wyruszenia o godz. 8.00 w kierunku Żabinki<sup>72</sup>. Pod koniec drugiej dekady września oddział stacjonował na północ od Kobrynia w składzie Grupy gen. Michała Piotra Milewskiego (14 Dywizja Piechoty Wielkopolskiej)<sup>73</sup>. Pod koniec trzeciej dekady września 1 dywizjon 12 Pułku Artylerii Ciężkiej, 15 Pułk Ułanów Wielkopolskich i batalion 56 Pułku Piechoty Wielkopolskiej przeszły do Mieżewicz, gdzie stanowiły rezerwę dowódcy dywizji<sup>74</sup>. W składzie grupy mjr. Pawła Chroboka<sup>75</sup> (58 Pułk Piechoty Wielkopolskiej, bateria 14 Pułku Artylerii Polowej Wielkopolskiej), na początku października mjr Korycki ruszył na Nieśwież<sup>76</sup>. W połowie pierwszej dekady miesiąca znalazł się w grupie gen. Milewskiego, którą po zajęciu Klecka i Nieświeża rozlokowano w rejonie Podlasie-Zubelewicze-Studzianka<sup>77</sup>. W połowie października dywi-

<sup>70</sup> *Bitwa niemieńska 29 VIII-18 X 1920. Dokumenty operacyjne, cz. I (29 VIII-19 IX)*, red. M. Tarczyński, Warszawa 1998, s. 539, dok. nr 272, Dowództwo 14 DP, Sprawozdanie z działań bojowych dywizji od dnia 26 VIII do 22 IX 1920 r. z 26 IX 1920 r.

<sup>71</sup> *Ibidem*, s. 167, dok. nr 84, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 79 z 5 IX 1920 r., godz. 13.25; *ibidem*, s. 256-257.

<sup>72</sup> *Ibidem*, s. 260, dok. nr 133, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 80 z 9 IX 1920 r., godz. 23.35; L. Karczewski, *Zarys historii wojennej 57 Pułku Piechoty Wielkopolskiej*, Warszawa 1928, s. 22.

<sup>73</sup> *Ibidem*, s. 527, dok. nr 268, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 86 z 19 IX 1920 r.

<sup>74</sup> *Bitwa niemieńska 29 VIII-18 X 1920. Dokumenty operacyjne, cz. II (20 IX-18 X)*, red. M. Tarczyński, Warszawa 1999, s. 325, 330, dok. nr 455, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 90 z 27 IX 1920 r.; *ibidem*, s. 417.

<sup>75</sup> Dowódca 58 Pułku Piechoty Wielkopolskiej.

<sup>76</sup> *Ibidem*, s. 489, dok. nr 550, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 94 z 1 X 1920 r.; *ibidem*, 520, dok. nr 565, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 96 z 2 X 1920 r. Rozkazem tym grupa mjr Chroboka została przesunięta do rezerwy dywizji i miała się przemieszczać w kierunku Baranowicz za grupą gen. Milewskiego; L. Wyszczelski, *Wojna polsko-rosyjska 1919-1920*, t. II, Warszawa 2010, s. 602-603.

<sup>77</sup> *Bitwa niemieńska...*, cz. II, s. 577, dok. nr 601, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 97 z 4 X 1920 r.; *ibidem*, s. 698, dok. nr 690, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 98 z 8 X 1920 r.

zjon znalazł się ponownie w rezerwie dywizji<sup>78</sup>. Po zakończeniu działań zbrojnych dywizjon stanął w Baranowiczach, zaś w połowie listopada 1920 r. przenieśli się do Tarnopola, gdzie zajął kwatery w Chodaczkowie, Dragonowcach i Zabojkach.

Prawdopodobnie wkrótce po objęciu dowództwa brygady, płk Pankowicz opiniował mjr. Koryckiego. Opiniujący napisał: *Bez zarzutu pracuje. Jest mi jeszcze za mało znany, abym mógł wydać ściślejszą opinię. Wydaje się jako dobry oficer i dca dyonu*. Gen. Konarzewski dodał: *Bardzo mało znany. Robi dobre wrażenie. W akcjach bojowych dzielnie się spisywał*<sup>79</sup>. W ocenie wystawionej za czas od 28 lipca do 8 grudnia 1920 r. płk Pankowicz ocenił go następująco: *Zachowuje się pod względem przełożonych bardzo dobrze, bardzo taktowny. Ma duży i dobry wpływ na podwładnych, prowadzi korpus oficerski dobrze*. Oceniając zachowanie w walce, szczególnie po 4 lipca, zanotował: *W boju dzielny, odważny i spokojny*. Zdaniem przełożonego, opiniowany na zajmowanym stanowisku sprawdzał się bardzo dobrze. W pełni nadawał się też na stanowisko dowódcy samodzielnego dywizjonu<sup>80</sup>.

Za działania na froncie mjr Korycki został odznaczony Krzyżem Walecznych oraz Honorową Odznaką Frontu Litewsko-Białoruskiego<sup>81</sup>.

Tak więc i tę wojnę mjr Korycki ukończył z wysokimi notami. Poza wspomnianymi wcześniej cechami bardzo dobrego dowódcy frontowego i administratora okazał się również dobrym wychowawcą korpusu oficerskiego. Miało to niebagatelne znaczenie szczególnie w czasie pokojowego procesu szkolenia wojska.

W związku z przechodzeniem Wojska Polskiego w struktury pokojowe, 10 września 1921 r. oddział majora został przetransportowany do Lwowa. Tam wraz z 5 Dywizjonem Artylerii Ciężkiej utworzył 6 Pułk Artylerii Ciężkiej<sup>82</sup>. Przez krótki okres służby w Tarnopolu jego przełożonym był dowódca 12 Dywizji Piechoty gen. ppor. Marian Januszajtis<sup>83</sup>. 9 stycznia 1922 r. opiniując go za okres służby na stanowisku dowódcy 12 Dywiz-

<sup>78</sup> Ibidem, s. 843, dok. nr 778, Dowództwo 14 DP, Rozkaz operacyjny nr 102 z 14 X 1920 r.

<sup>79</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, OPINIA D-CY I/12 P.A.C. (pisownia jak w dokumencie).

<sup>80</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Tymczasowa lista kwalifikacyjna dla oficerów.

<sup>81</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna.

<sup>82</sup> M. Romanowski, *Zarys historii wojennej 6-go Pułku Artylerii Ciężkiej*, Warszawa 1929, s. 15.

<sup>83</sup> D. Faszczka, *12 Dywizja Piechoty 1919-1939. Zarys problematyki*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 4, Warszawa 2009, s. 188.



jonu Artylerii Ciężkiej, generał napisał: *Z powodu stosunkowo krótkiego okresu służby i to tylko pokojowej w 12 Dyw. Piech., szczegółowej opinii dać nie mogę. Miarodajnym jest jego poprzedni dowódca. Major KORYCKI przedstawia typ bardzo inteligentnego znającego swój fach oficera, o wielkiej sumienności i energii. Stan jego dyonu był zawsze doskonały, bardzo dobrze wyszkolony i zagospodarowany. Doskonała obsługa koni rzucała się zawsze w oczy. Odnosiłem zawsze wrażenie, że major KORYCKI jest bardzo dobrym oficerem i Dowódcą Dyonu. Niewątpliwie też nadaje się na dowódcę pułku*<sup>84</sup>.

Wkrótce, bo 31 stycznia, miarodajną opinię wydał szef Artylerii i Służby Uzbrojenia OK nr X Przemyśl i były dowódca 14 Brygady Artylerii Wielkopolskiej płk Pankowicz (tabela 1).

Bardzo dobre oceny przyczyniły się do kolejnego awansu mjr. Józefa Koryckiego. Jesienią 1921 r. został wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy 17 Pułku Artylerii Polowej w Mogilnie. W połowie pierwszej dekady października ukazał się rozkaz dowódcy pułku, ppłk. Stanisława Więckowskiego, informujący, że do czasu przybycia majora obowiązki dowódcy pełnić będzie nadal mjr Józef Kapciuk<sup>85</sup>. Korycki stanął się w pułku 23 października, lecz obowiązków nie objął. Udał się na trwający do 1 grudnia urlop, który otrzymał od dowódcy OGen. Lwów gen. por. Władysława Jędrzejewskiego<sup>86</sup>. 1 grudnia pełniący obowiązki dowódcy kpt. Bolesław Pyszora<sup>87</sup>, podał w rozkazie, że mjr Korycki w dniu poprzednim powrócił do jednostki. Ale i tym razem obowiązków nie objął, gdyż zgodnie z rozkazem szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, gen. por. Władysława Sikorskiego, z 1 grudnia 1921 r. został wyznaczony na nowe stanowisko<sup>88</sup>.

<sup>84</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Opinia o mjrze KORYCKIM Dcy 12 dac.

<sup>85</sup> CAW, 17 Pułk Artylerii Polowej, I. 322.17.6, Dowództwo 17 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz pułkowy Nr 154 z 6 X 1921 r.

<sup>86</sup> CAW, 17 Pułk Artylerii Polowej, I. 322.17.6, Dowództwo 17 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz pułkowy Nr 168 z 24 X 1921 r.

<sup>87</sup> Ppłk Więckowski wraz z mjr. Kapciukiem 1 XII wyjechali do Poznania; vide CAW, 17 Pułk Artylerii Polowej, I. 322.17.6, Dowództwo 17 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz pułkowy Nr 192 z 30 XI 1921 r.

<sup>88</sup> CAW, 17 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.17.6, Dowództwo 17 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz pułkowy Nr 193 z 1 XII 1921 r. Jako podstawę podano rozkaz MSWojsk. Oddział V L. 7881/Z.G. z 1 XII 1921 r.



### III. W WOJSKU POLSKIM 1922-1939

W grudniu 1921 r. mjr Korycki objął stanowisko zastępcy dowódcy 5 Pułku Artylerii Ciężkiej<sup>89</sup>, stacjonującego w Krakowie. Jednostką dowodził podpułkownik, a od 13 czerwca 1922 r. pułkownik Rudolf Patoczka<sup>90</sup>. Stanowisko szefa Artylerii i Służby Uzbrojenia krakowskiego korpusu zajmował gen. ppor. Ignacy Ledóchowski.

Ppłk Patoczka 19 stycznia 1922 r. przekazał dowodzenie mjr. Koryckiemu i udał się na trzytygodniowy urlop wypoczynkowy<sup>91</sup>. Major dowodził do 13 lutego, tj. do powrotu dowódcy pułku<sup>92</sup>. Tego roku zastępował dowódcę pułku jeszcze dwukrotnie: od 18 do 22 kwietnia<sup>93</sup> oraz od 1 do 20 grudnia<sup>94</sup>. Z polecenia dowódcy OK nr V gen. dyw. Aleksandra Osieńskiego

<sup>89</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Odpis pisma MSWojsk. Szt. Gen. Oddział V L. 76281/E.G do DOK Lwów. Dokument ten podpisany przez gen. Sikorskiego do Kadry Baterii Zapasowej 6 Pułku Artylerii Ciężkiej wpłynął 20 XII 1921 r. W aktach tych podano rozkaz dowództwa pułku L. 49 z 30 XI 1921 r., pkt 1. Rozkazy tego pułku z lat 1921, 1923 w CAW nie zachowały się; vide CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.

<sup>90</sup> P. Zarzycki, *5 Pułk Artylerii Ciężkiej*, Pruszków 1996, s. 7, 19.

<sup>91</sup> CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 13 z 18 I 1922 r.; CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 14 z 19 I 1922 r. Rozkaz ten podpisał w zastępstwie mjr Korycki.

<sup>92</sup> CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 31 z 13 II 1922 r. rozkaz ten podpisał w zastępstwie mjr Korycki. Następny rozkaz z 15 II podpisał ppłk Patoczka.

<sup>93</sup> CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 77 z 13 IV 1922 r.; CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 81 z 22 IV 1922 r.

<sup>94</sup> CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 260 z 1 XII 1922 r.; CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 261 z 20 IV 1922 r.

3 czerwca został czasowo odkomenderowany na stanowisko zastępcy dowódcy stacjonującego w Krakowie 21 Pułku Artylerii Polowej<sup>95</sup>.

Należy pamiętać, że stanowisko, które zajmował było zaszerogowane do stopnia podpułkownika, stąd też nadanie mu kolejnej gwiazdki było tylko kwestią czasu. I tak też się stało: na podstawie dekretu Naczelnika Państwa z 3 maja 1922 r. (L. 19400/O. V.), na początku drugiej dekady czerwca awansował na podpułkownika ze starszeństwem z 1 czerwca 1919 r., lokata 32<sup>96</sup>. Warto dodać, że w tej jednej z trzech broni głównych służyło wówczas 83 podpułkowników w tym starszeństwie.

Od 20 czerwca 1922 r. świeżo mianowany podpułkownik przebywał w toruńskiej Szkole Strzeleckiej Artylerii<sup>97</sup> na kursie dowódców dywizjonów<sup>98</sup>. 6 listopada komendant szkoły płk Gustaw Ładziński<sup>99</sup> stwierdził, że ukończył on ten kurs z wynikiem bardzo dobrym<sup>100</sup>. Natomiast płk Patoczka opiniował swojego zastępcę w połowie listopada (tabela 2).

Jako wyższy przełożony opinię wystawił też szef artylerii krakowskiego korpusu. Gen. bryg. I. Ledóchowski 22 listopada dodał: *Zgadzam się w zupełności. Wybitny oficer. Nadaje się bardzo dobrze na stanowisko dowódcy pułku*. Obydwaj przełożeni proponowali go do awansu z wyboru<sup>101</sup>. Kolejnym stanowiskiem wydawało się być dowództwo któregoś z trzydziestu pułków artylerii polowej, względnie jednego z dziesięciu pułków artylerii ciężkiej, a co za tym idzie trzecia gwiazdka na naramiennikach. Tym razem jednak opinie przełożonych nie zostały uwzględnione w Ministerstwie Spraw Wojskowych, a droga do prestiżowego stanowiska dowódcy pułku uległa wydłużeniu.

<sup>95</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna. Tu podano rozkaz dowództwa 5 PAC nr 112 z 2 VI 1922 r.

<sup>96</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 13 z 8 VI 1922 r., s. 383, *Lista starszeństwa oficerów zawodowych*, Warszawa 1922, s. 187.

<sup>97</sup> Szkoła ta wchodziła wówczas w strukturę Obozu Szkół Artylerii w Toruniu.

<sup>98</sup> CAW, 5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej, Rozkaz Nr 18 z 10 VI 1922 r. Za podstawę podano rozkaz MSWojsk. Departament III Artylerii i Uzbrojenia Wysz. Art. L. 4387/2486/Art. oraz rozkaz szefa Artylerii i Służby Uzbrojenia DOK nr V L. 20655/Art./22; M. Cieplewicz, *Wojsko Polskie w latach 1921-1926. Organizacja, wyposażenie, wyszkolenie*, Wrocław, Warszawa, Kraków 1998, s. 107.

<sup>99</sup> CAW, Akta Personalne Ładzińskiego Gustawa, 2053, Karta Ewidencyjna; CAW, Akta Personalne Ładzińskiego Gustawa, 844, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922.

<sup>100</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Pismo Szkoły Strzeleckiej Artylerii z 6 XI 1922 r.

<sup>101</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922.

Pod koniec grudnia 1922 r. Oddział V SG WP skierował ppłk. Józefa Koryckiego na stanowisko komendanta Szkoły Młodszych Oficerów Artylerii. Jednocześnie na jego miejsce został wyznaczony ppłk Czesław Górniewicz<sup>102</sup>.

Dowódca pułku, płk Patoczka w swoim rozkazie tak napisał o odchodzącym: *W wymienionym oficerze, który w okresie krótkim mimo ciężkich warunków służbowych zdołał dzięki swej gorliwej i intensywnej pracy podnieść poziom wyszkolenia [korpusu – przyp. W.J.] oficerskiego i szeregowych – tracę nie tylko wybitną siłę fachową, lecz także oficera kolegę, który był duszą życia koleżeńskiego w pułku – ujmując swym taktem wszystkich bezwzględnie.*

*Te wybitne cechy charakteru sprawiają, że dziękując mu dziś za jego owocną pracę dla pułku, życzę mu szczęścia jak również dalszych dodatnich wyników na nowym stanowisku-przychodzi z prawdziwym żalem rozstać się z ppłk Koryckim w pełnym przeświadczeniu, że przez jego odejście ponosi pułk niepowetowaną stratę<sup>103</sup>.*

Odchodzącego wyróżnił pochwałą dowódca OK nr V Kraków gen. dyw. Józef Czikiel<sup>104</sup>.

Obowiązki na stanowisku w Toruniu podpułkownik przejął 1 lutego 1923 r. od dowodzącego w zastępstwie mjr. Henryka Hintza<sup>105</sup>. Jego poprzednik, ppłk Mieczysław Maciejowski, odszedł na stanowisko dowódcy 20 Pułku Artylerii Polowej<sup>106</sup>.

Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii wchodziła w skład Obozu Szkolnego Artylerii<sup>107</sup>, którym komenderował wtenczas gen. bryg. Mikołaj Teodor Majewski. 7 marca odszedł on do Grodna na stanowisko szefa

<sup>102</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.25, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz Tajny Nr 2 z 10 I 1923 r. Jako podstawę podano pismo MSWojsk. Oddział V SG L. 52985/V. G. z 28 XII 1922 r.

<sup>103</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Dowództwo 5 Pułku Artylerii Ciężkiej Rozkaz Nr 20 z 25 I 1923 r.

<sup>104</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1923.

<sup>105</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.2, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz dzienny nr 27 z 3 II 1923 r.; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.2, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz dzienny nr 28 z 5 II 1923 r.

<sup>106</sup> *Almanach oficerski na rok 1923/24*, z. 2, Warszawa 1923, s. 59; T. Kryśka-Karski, S. Żurkowski, *op. cit.*, s. 125; P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 205. Tu podano, że ppłk Maciejowski od 26 I 1923 r. był dowódcą 20 Pułku Artylerii Polowej.

<sup>107</sup> R. Wapiński, *Życie polityczne Pomorza w latach 1920-1939*, Warszawa, Poznań, Toruń 1983, s. 73.

Artylerii i Służby Uzbrojenia DOK nr III Grodno<sup>108</sup>. Nowym przełożonym podpułkownika został dotychczasowy szef Artylerii i Służby Uzbrojenia DOK nr III, gen. bryg. Wincenty Kaczyński, który 20 marca 1923 r. objął obowiązki od komenderującego w zastępstwie płk. Gustawa Ładzińskiego<sup>109</sup>. W listopadzie 1924 r. generał przeszedł na stanowisko szefa Artylerii i Służby Uzbrojenia DOK nr I Warszawa<sup>110</sup>. W pierwszej dekadzie stycznia 1925 r. komendę obozu od pełniącego obowiązki w zastępstwie płk. Wiktora Aleksandrowicza<sup>111</sup> przejął gen. bryg. Erwin Mehlem<sup>112</sup>.

<sup>108</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.2, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz Nr 54 z 7 III 1923 r.; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.25, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz Tajny Nr 25 z 7 III 1923 r. jest to ostatni rozkaz podpisany w obozie przez gen. Majewskiego; P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 209. Autor podał, że stanowisko w Grodnie generał ten objął 1 III 1923 r.

<sup>109</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 12 z 1 III 1923 r., s. 145; CAW, Akta Personalne Kaczyńskiego Wincentego, mikrofilm 235, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922. Tu podano pismo DOK III L. 1295/V z 19 III 1923 r.; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.2, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz Nr 65 z 20 III 1923 r.; W. Jaskulski, *Pułkownik Michał Zdzichowski (1884-1962). Żołnierz armii Drugiej Rzeczypospolitej. Przyczynek do biografii*, w: *Militaria pomorskie. Zbiór studiów*, t. I, red. M. Giętkowski, Ł. Nadolski, A. Smoliński, Bydgoszcz 2011, s. 94; J. Kirchmayer, *Pamiętniki*, Warszawa 1962, s. 223. Tu podano, że miało to miejsce na przełomie 1922/1923 r.; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska... 1921-1926*, s. 388; idem, *Generalicja... 1918-1926...*, s. 494. Autor przyjął datę wydania dziennika personalnego, jako czas objęcia komendy obozu.

<sup>110</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 122 z 13 XI 1924 r., s. 681. Na to stanowisko został mianowany z dniem 1 XI 1924 r.; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska... 1921-1926*, s. 388; idem, *Generalicja... 1918-1926...*, s. 494. Autor podał, że stanowisko to zajmował od 1 XI 1924 r.; H. P. Kosk, *Generalicja polska. Popularny słownik biograficzny*, t. I, Pruszków 1998, s. 212. Autor podał, że funkcję tę pełnił od 1923 r.

<sup>111</sup> CAW, Kolekcja Akt Personalnych Aleksandrowicza Wiktora (dalej KAP. Aleksandrowicza W.), I. 481.A.1008, Karta ewidencyjna.

<sup>112</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii, Rozkaz Nr 6 z 9 I 1925 r.; CAW, KAP. Aleksandrowicza W., I. 481.A.1008, Główna karta ewidencyjna; J. Kaliński, *70 lat oficerskiego szkolnictwa artyleryjskiego w Toruniu*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. Józefa Bema, t. XXV (1), Toruń 1992, s. 122. Tu mylnie podano XI 1924 r.; także J. Kaliński, E. Rujna, *Polskie szkolnictwo artyleryjskie w latach 1923-1993. (Rys historyczny)*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. Józefa Bema, t. XXVI, Toruń 1993, s. 48. Objęcie w XI 1924 r. komendy przez gen. Mehlema, wykazano w pracach: M. Bielski, *Generałowie Odrodzonej...*, t. II, s. 176; W. Rezmer, *Garnizon Torunia w latach 1920-1939*, w: *Historia Torunia. W czasach Polski Odrodzonej i okupacji niemieckiej (1920-1945)*, t. III, red. M. Biskup, Toruń 2006, s. 257; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska... 1921-1926*, s. 457; idem, *Generalicja... 1918-1926...*, s. 575; L. Wyszczelski, *Od demobilizacji do zamachu majowego. Wojsko Polskie w latach 1921-1926*, Warszawa 2007, s. 233.

Dobrze układająca się współpraca komendanta z podwładnymi gwarantowała uzyskanie optymalnych wyników szkolenia. Ponadto komendant Szkoły Młodszych Oficerów Artylerii potrafił docenić wysiłki podległej kadry w proces szkolenia. Dał temu wyraz pod koniec stycznia 1924 r., kiedy to II kurs (6 IV 1923–30 I 1924) ukończyło 131 oficerów: (...) *pochwała dla oficerów stałych, którzy świecili przykładem karności i posłuszeństwa kursantom*<sup>113</sup>. Miał jednak również do czynienia ze sprawami mniej przyjemnymi, np. karaniem kursantów. Przykładowo 5 marca 1925 r. ukarał naganą pisemną por. Ludwika Partykę i por. Witolda Monkiewicza (13 Pułk Kresowy Artylerii Polowej), por. Józefa Moskala i chor. Jana Skupińskiego (2 Pułk Artylerii Polowej Legionów), por. Jana Kostka (9 Pułk Artylerii Polowej), por. Edwarda Sternika (18 Pułk Artylerii Polowej) oraz por. Bolesława Klimowicza (1 Pułk Artylerii Ciężkiej). Powodem nałożenia kary było samowolne wykręcenie i zabranie *skarbowej żarówki* z sali wykładowej i wkręcenie żarówki przepalanej<sup>114</sup>. Prawdziwą plagą, którą dowódcy i komendanci zwalczali wśród podwładnych, było nadużywanie alkoholu<sup>115</sup> i gra w karty. Dochodziła jeszcze do tego sprawa towarzystwa, w którym młodzi oficerowie spędzali czas poza służbą. W jednym z rozkazów wydanych wiosną 1924 r. podpułkownik napisał: *Zabraniam nadużywania trunków alkoholowych. Zabraniam w ogóle picia i przynoszenia napoi wysokokowych do izb zamieszkałych przez oficerów. Zakazuję spacerów z kobietami nie należącymi do sfer stosownych dla oficerów. Zakazuję zaczepiania kobiet na ulicy w celu zapoznania się z nimi. Zabraniam bezwzględnie hazardowej gry w karty*<sup>116</sup>.

Pełniąc służbę na stanowisku komendanta podpułkownik dał się poznać z jak najlepszej strony. Gen. Kaczyński, oceniając go jesienią 1923 r., wystawił mu bardzo wysoką notę (tabela 4).

Opiniując go pod względem fachowym generał zapisał: *Przygotowanie fachowe wybitne. Ukończył kurs przeszkolenia d-ców pułków w [Szkole Strzeleckiej Artylerii – przyp. W.J.]*<sup>117</sup>. Jesienią 1924 r. gen. Kaczyński

<sup>113</sup> CAW, Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii, I. 340.44.1, Rozkaz Tajny nr 2 z 31 I 1924 r.

<sup>114</sup> CAW, Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii, I. 340.44.1, Rozkaz Tajny nr 2 z 9 III 1925 r.

<sup>115</sup> W samym tylko 1924 r. za pijaństwo ukarano 22 oficerów, 163 podoficerów i 82 szeregowców; vide CAW, Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii, I. 340.44.1, Rozkaz Tajny nr 15 z 6 VI 1925 r.

<sup>116</sup> CAW, Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii, I. 340.44.1, Rozkaz Tajny nr 3 z 1 IV 1924 r.

<sup>117</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1923. Obok podpisu gen. Kaczyńskiego odcisnięto fioletową pieczęć z napisem *Obóz Szkół Artylerji*.

w podsumowaniu opinii zanotował: *wybitny* (tabela 5). Ponadto generał powtórzył opinię fachową z poprzedniego roku.

30 stycznia 1924 r. zakończył się w szkole dziesięciomiesięczny kurs, za co gen. Kaczyński wyraził ppłk. Koryckiemu podziękowanie<sup>118</sup>. W maju tego samego roku obóz wizytował minister Spraw Wojskowych, gen. dyw. Władysław Sikorski, który stwierdził m.in., że szkoła jest (...) *umiejętnie kierowaną* (...)<sup>119</sup>.

Bardzo wysokie noty wystawiane przez przełożonych nie przeszły bez echa. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 1 grudnia 1924 r. ppłk Korycki został awansowany do stopnia pułkownika ze starszeństwem z 15 sierpnia 1924 r. Uplasował się wówczas na 5 lokacie, wyprzedzając Franciszka Szczukę, Mariana Bolesławicza, Aleksandra Batorego, Romana Wolla<sup>120</sup>, Henryka Kreissa<sup>121</sup>, Apolinarego Biernackiego, Karola Schröttera, Władysława Żebrowskiego, SG Jana Tiletschke, Leopolda Cehaka i Jana Chmurowicza. Wyższe lokaty zajęli Michał Kłobukowski, Gwidon Śliwka, Witold Majewski oraz Stanisław Więckowski<sup>122</sup>. W 1928 r. zajmował 4 lokatę, w latach 1932-1935 plasował się na drugiej, przed zastępcą szefa Departamentu Artylerii MSWojsk. płk. Stanisławem Więckowskim. Po przeniesieniu od 31 października 1935 r. w stan spoczynku<sup>123</sup> wysunął się na pierwsze miejsce. W marcu 1939 r. w tym starszeństwie służyło tylko trzech pułkowników-artyleryzistów: Józef Korycki, Marian Bolesławicz i Henryk Kreiss<sup>124</sup>. W chwili awansu płk Korycki był oficerem nadetatowym 5 Pułku Artylerii Ciężkiej. Jesienią 1925 r.

<sup>118</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.25, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz Tajny Nr 7 z 6 II 1924 r.

<sup>119</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.25, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz Tajny Nr 19 z 9 VII 1924 r.

<sup>120</sup> CAW, Akta Personalne Wolla Romana, 2200, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1924; CAW, Akta Personalne Wolla Romana, 16254, Karta ewidencyjna; CAW, Akta Personalne Wolla Romana, 2200, 1883+10774, Karta kwalifikacyjna.

<sup>121</sup> CAW, Akta Personalne Kreissa Karola, 10639, Zeszyt ewidencyjny; J. Kaliński, *Henryk Józef Kreiss-komendant OSA (SPA)-10 lutego 1927-1 listopada 1930*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej im. gen. Józefa Bema, z. XXV, Toruń 1992, s. 174. Tu awans ten podano w 1927 r.

<sup>122</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 131 z 17 XII 1924 r., s. 731; CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Karta ewidencyjna. Tu podano rozkaz dowództwa 5 pac nr 259 z 1924 r. Jako datę awansu podano 17 XII 1924 r.

<sup>123</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 10 z 4 VII 1935 r., s. 97; CAW, MSWojsk. Departament Artylerii, I. 300.34.6, Rozkaz wewnętrzny Nr 9 z ? IX 1935 r.

<sup>124</sup> R. Rybka, K. Stepan, *Rocznik oficerski...*, s. 156.



został przeniesiony, z pozostawieniem na dotychczas zajmowanym stanowisku, do Kadry Korpusu Oficerów Artylerii przy Departamencie III Artylerii i Uzbrojenia MSWojsk.<sup>125</sup>.

Na początku 1925 r. płk Korycki wraz z płk. Pawłem Niewiadomskim i płk. Romanem Wollem weszli w skład komisji małżeńskiej<sup>126</sup>. 5 lutego 1925 r. przekazał komendę mjr. Emilowi Rodewaldowi i udał się na urlop wypoczynkowy, trwający do 24 lutego<sup>127</sup>. W trzecim dniu manewrów na Pomorzu (20 VIII 1925) pułkownik oraz przydzielona mu grupa oficerów wystąpili w roli obserwatorów<sup>128</sup>. 29 sierpnia przekazał obowiązki płk. Eugeniuszowi Gąsiorowskiemu i wyjechał do Krynicy na urlop zdrowotny<sup>129</sup>. Komendę objął 5 października<sup>130</sup>.

Jesienią 1925 r. płk. Koryckiego opiniował kolejny komendant obozu, wywodzący się z armii naddunajskiej monarchii gen. Mehlem.

W opinii fachowej generał napisał: *Zdolny i bardzo inteligentny oficer sztabowy, rokujący być bardzo dobrym dowódcą pułku. Winien przejść kurs dowódców pułków w S.S.Art. W rubryce Opinie wyższych przełożonych opiniujących i opiniujących z datą 30 listopada 1925 r. figuruje nota wybitny, wystawiona przez szefa Departamentu III Artylerii i Uzbrojenia MSWojsk. gen. Kazimierza Pławskiego*<sup>131</sup>.

<sup>125</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 114 z 28 X 1925 r., s. 615; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 252 z 4 XI 1925 r.

<sup>126</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 27 z 2 II 1925 r.; vide też P. Jaźwiński, *Oficerowie i dżentelmeni. Życie prywatne i służbowe kawalerzystów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2011, s. 285 i nn.

<sup>127</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 28 z 4 II 1925 r.; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 30 z 6 II 1925 r.

<sup>128</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 186 z 17 VIII 1925 r.

<sup>129</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 195 z 27 VIII 1925 r.; CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 197 z 29 VIII 1925 r.

<sup>130</sup> CAW, Centrum Wyszkozenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz dzienny Nr 228 z 5 X 1925 r.

<sup>131</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1925. Obok podpisu gen. Mehlema odcisnięto czerwoną pieczęć z napisem *Obóz Szkół Artylerji*. Obok niej figuruje niebieski odcisk pieczęci opiniującego – *E. Mehlem, Gen.-Bryg. Komendant Obozu Szkolnego Art.*

Jak wynika z powyższych danych, płk Korycki posiadał walory charakteryzujące wybitnych dowódców artylerii. Dlatego też po niemal dwóch latach służby w szkolnictwie powierzono mu stanowisko liniowe. W pierwszej dekadzie grudnia 1925 r. na stanowisko komendanta Szkoły Młodszych Oficerów Artylerii został wyznaczony ppłk Edward Czopór<sup>132</sup>, natomiast płk. Józefa Koryckiego przeniesiono na stanowisko dowódcy 16 Pułku Artylerii Polowej. Rozkazem komendanta obozu pozostał jednak na dotychczasowym etacie, aż do czasu ukończenia kursu. Ppłk Czopór, komenderujący w zastępstwie Szkołą Strzelecką Artylerii, miał niezwłocznie rozpocząć przejmowanie agend komendanta szkoły<sup>133</sup>. Płk Korycki przekazał komendę szkoły ppłk. Czoporowi 24 grudnia 1925 r.<sup>134</sup>

Pełniąc służbę w Toruniu, w kwietniu 1925 r. otrzymał z Ministerstwa Spraw Wojskowych prawo do noszenia *Médaille Interalliée*, zwanego Medalem Zwycięstwa<sup>135</sup>.

W pułku, stacjonującym w Grudziądzu, nowy dowódca zjawił się 20 stycznia 1926 r. Tego dnia przejął dowodzenie od swojego zastępcy, ppłk. Ottona Krzyscha, któremu polecił sprawować nadzór nad szkoleniem jednostki<sup>136</sup>. Warto dodać, że dotychczasowy dowódca, płk SG Gabriel Kociuba, w październiku 1925 r. został wyznaczony na stanowisko kierownika Instytutu Badań Artyleryjskich<sup>137</sup>. Płk Korycki był trzecim dowódcą tego pułku (tabela 8). Jego mieszkanie mieściło się przy ul. Sobieskiego 17<sup>138</sup>.

<sup>132</sup> CAW, Kolekcja Akt Personalnych Czopora Edwarda, I. 481.C.7469, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1926.

<sup>133</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 130 z 9 XII 1925 r., s. 706, 709; CAW, Centrum Wyszko-  
lenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz Nr 283 z 14 XII 1925 r.

<sup>134</sup> CAW, Centrum Wyszko-  
lenia Artylerii, I. 340.41.3, Obóz Szkolny Artylerii Rozkaz  
Nr 292 z 24 XII 1925 r.; *Rocznik oficerski 1924...*, s. 712, 737; Z. Moszumański, *Szkoła  
Młodszych Oficerów Artylerii (1922-1928)*, w: *Artyleria polska. Historia-teraźniejszość-przy-  
szłość. (Myśl wojskowa, szkolnictwo artyleryjskie, technika i uzbrojenie)*, Toruń 2009, s. 145;  
A. Kuprianis, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*, Łódź 2010, s. 324.

<sup>135</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 44 z 20 IV 1925 r., s. 210.

<sup>136</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 pułku artylerii polowej,  
Rozkaz dzienny Nr 15 z 20 I 1926 r.

<sup>137</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 108 z 20 X 1925 r., s. 581; Dz. Personalny MSWojsk.,  
Nr 114 z 28 X 1925 r., s. 615.

<sup>138</sup> W księdze adresowej Grudziądza za lata 1927/1928 adresu tego nie wykazano.

Przełożonym Koryckiego był dowódca 16 Dywizji Piechoty, gen. dyw. Kazimierz Ładoś, zastąpiony wiosną 1927 r. przez płk. Włodzimierza Rachmistruka<sup>139</sup> (od stycznia 1928 r. gen. bryg.)<sup>140</sup>. Pod względem fachowym podlegał szefowi Artylerii DOK nr VIII<sup>141</sup>, płk. Ottokarowi Brzozie-Brzezynie. Jesienią 1926 r. szefem 8 Okręgowego Szefostwa Artylerii mianowano jego dotychczasowego zastępcę, płk. Czesława Bzowskiego<sup>142</sup>. Latem 1927 r. zastąpił go płk Stanisław Rohoziński<sup>143</sup>, który od wiosny 1929 r. dowodził 8 Grupą Artylerii<sup>144</sup>. 16 Dywizja Piechoty stacjonowała na obszarze DOK nr VIII Toruń, stąd też do końca września 1926 r. jej pułki kontrolował inspektor armii nr III gen. dyw. Leonard Skierski. Od października inspekcjonował ją inspektor armii gen. dyw. Jan Romer, a od sierpnia 1927 r. dowódca OK nr VII Poznań i generał inspekcjonujący gen. dyw. Kazimierz Dzierżanowski<sup>145</sup>. W grudniu 1927 r. generał ten sprawdzał m.in. 16 Pułk Artylerii Polowej<sup>146</sup>. Od czerwca 1928 r. 16 Dywizja Piechoty znalazła się w siatce inspekcyjnej inspektora armii gen. dyw. Józefa Rybaka<sup>147</sup>.

Zdolny dowódca pułku, przewidywany na wyższe stanowisko, był m.in. kierowany na kursy specjalistyczne. Takim właśnie oficerem był płk Korycki,

<sup>139</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 9 z 17 III 1927 r., s. 70-71. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 7 III 1927 r. gen. Ładoś został przeniesiony w stan spoczynku z dniem 31 V 1927 r.; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 10 z 19 III 1927 r., s. 93.

<sup>140</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 1 z 2 I 1928 r., s. 2; CAW, MSWojsk. Biuro Personalne, I. 300.18.213, Wykaz do l. dz. 2570/Pers. pf. (k. 117); P. Stawecki, *Słownik biograficzny ...*, s. 200, 270.

<sup>141</sup> J. Ślipiec, *Kształtowanie się i główne kierunki działalności służb wojska II Rzeczypospolitej w systemie bezpieczeństwa militarnego lat 1921-1927*, Warszawa 2011, s. 145.

<sup>142</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 114 z 23 X 1925 r., s. 614; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 37 z 14 IX 1926 r., s. 301; W. K. Cygan, *Oficerowie Legionów Polskich 1914-1917. Słownik biograficzny*, t. I, Warszawa 2005, s. 132.

<sup>143</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 6 VIII 1927 r., s. 233.

<sup>144</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 7 z 22 III 1929 r., s. 100.

<sup>145</sup> CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 302.4.380, Pismo GISZ BI L. dz. 1896 z 5 VIII 1927 r.; F. Idkowiak, *Dowództwo Okręgu Korpusu VII w Poznaniu*, Kronika Miasta Poznania, nr 1, Poznań 2005, s. 93. W biogramie pominięto funkcję sprawowaną z ramienia Generalnego Inspektora.

<sup>146</sup> CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 302.4.407, Raport z inspekcji 16 pap i 65 pp z ? XII 1927 r.

<sup>147</sup> T. Kośmider, *Toruński Inspektorat Armii w systemie obronnym państwa polskiego w latach 1921-1939*, Warszawa 2009, s. 236-237, 244, 248, 249.

dlatego władze wojskowe dbały o podwyższanie przez niego kwalifikacji. Od 1 do 5 kwietnia 1926 r. pułkownik przebywał na urlopie świątecznym w Toruniu<sup>148</sup>, a już od 24 kwietnia<sup>149</sup> do 5 czerwca uczestniczył w I kursie unitarno-informacyjnym dla kandydatów na dowódców pułków w Doświadczalnym Centrum Wyszkożenia<sup>150</sup>. Tuż przed zakończeniem kursu komendant centrum, gen. bryg. Rudolf Prich<sup>151</sup> stwierdził w opinii: *W działalności broni połączonych orientacja jeszcze słaba. Jednostka o zdolnościach przeciętnych*<sup>152</sup>. Po zakończeniu kursu udał się na urlop, z którego powrócił do pułku 15 czerwca<sup>153</sup>. 3 stycznia 1928 r. płk Korycki rozpoczął trzymiesięczny kurs wyższych dowódców artylerii w Wyższej Szkole Wojennej. Wraz z nim skierowano tam jedenastu wyższych dowódców tej broni (tabela 10).

Jego kierownik, sprawujący jednocześnie funkcję szefa Artylerii i Uzbrojenia OK nr IV Łódź, płk Stanisław Miller ocenił go następująco: *Oficer inteligentny i pracowity, mający pewne doświadczenie odnośnie użycia swej broni. Skorzystał dużo na kursie, jednak winien dalej pracować nad pogłębieniem swej wiedzy. Nadaje się na stanowisko dowódcy A.D. [artylerii dywizyjnej – przyp. W.J.] z uwzględnieniem dalszej pracy nad sobą*<sup>154</sup>. Od 10 do 22 grudnia 1928 r. był słuchaczem na kursie informacyjnym dla oficerów sztabowych artylerii w Szkole Gazowej w Warszawie-Marymoncie<sup>155</sup>.

Po objęciu stanowiska ministra spraw wojskowych przez marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, w armii dokonano się wiele zmian personalnych. W ich wyniku 31 sierpnia 1926 r. ppłk Krzisch odszedł na stano-

<sup>148</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 76 z 2 IV 1926 r.

<sup>149</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 94 z 24 IV 1926 r. Rozkaz podpisał ppłk Krzisch.

<sup>150</sup> Słuchaczem tego kursu był też dowódca 31 Pułku Strzelców Kaniowskich ppłk Alfred Jan Vogel; vide CAW, Akta Personalne Vogla Alfreda, 78, Karta ewidencyjna.

<sup>151</sup> A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1918-1926 ...*, 640. Autor przyjął starszeństwo jako datę awansu; vide ibidem, s. 313, 316.

<sup>152</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Pismo Komendanta DCW gen. bryg. Pricha L. dz. 745/tjn. z 4 VI 1926 r.

<sup>153</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 132 z 15 VI 1926 r. Rozkaz podpisał płk Korycki.

<sup>154</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Wyciąg ze sprawozdania Kursu Wyższych Dowódców Art. L. 49/Tjn.

<sup>155</sup> Pismo Komendy Szkoły Gazowej L. dz. 2649/28 z 22 XII 1928 r.

wisko dowódcy 9 Pułku Artylerii Polowej. Tego samego dnia płk Korycki przekazał dowodzenie ppłk. Janowi Ryzowi i udał się na urlop wypoczynkowy<sup>156</sup>. Do pułku wrócił 14 września i dowodził nim do końca roku<sup>157</sup>.

Za ten okres służby otrzymał od gen. Ładosia ocenę bardzo dobrą (tabela 9).

Dowódca toruńskiego korpusu, gen. dyw. Leon Berbecki 17 listopada potwierdził słowa gen. Ładosia, dodając: *Oficer i dca b. dobry*. Warto wspomnieć, że w połowie kwietnia 1926 r. pochwałą na piśmie wyróżnił go szef Departamentu III Artylerii i Uzbrojenia MSWojsk., gen. Pławski<sup>158</sup>. Kolejny rok służby w Grudziądzu pułkownik zakończył oceną bardzo dobrą, którą wystawił mu dowódca dywizji gen. Rachmistruk (tabela 12).

Gen. Berbecki 28 listopada napisał: *Bardzo dobry oficer i dowódca pułku*. Jego wiedzę fachową ocenił płk Rohoziński: *B. dobrze wyszkolony technicznie i taktycznie, doskonale orientujący się w położeniu, pobiera logiczną i stanowczą decyzję, wzorowy wykonawca rozkazów przełożonych, bardzo wymagający od podkomendnych, sprawiedliwy i życzliwy. Osobistym zachowaniem się pod każdym względem bez zarzutu, świeci przykładem podwładnym, cieszy się autorytetem, b. troskliwy o swój pułk, b. dobry organizator, pełen energii, inicjatywy i samodzielności, umie utrzymać posłuch w pułku. B. dobry wychowawca korp. ofic. i kierownik wyszkolenia całego pułku*<sup>159</sup>. Na tym stanowisku po raz ostatni był opiniowany jesienią 1929 r. Gen. Rachmistruk tradycyjnie wystawił mu ocenę bardzo dobrą (tabela 14). Podobnie uczynił dowódca OK nr VIII Toruń gen. bryg. Stefan Paślawski.

Z datą 26 września dowódca 8 Grupy Artylerii płk Rohoziński napisał: *Taktykę artylerii opanował w zupełności, pracuje samodzielnie nad pogłębieniem wiedzy (...), zupełnie jest przygotowany dowodzenia zgrupowaniem art. w boju. Umie organizować ćwiczenia taktyczne i strzelania techniczne dla swego pułku, pod czas których spostrzega wszelkie braki i błędy. Umie rzeczowo i wyczerpująco wydawać komendy (...). Wyrobienie narodowe, dyscyplina i takt bez zarzutu, Lojalność służbowa wzorowa. Pracuje z zamiłowaniem w armii, b. dobry administrator i organizator, korpus oficerski*

<sup>156</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 198 z 2 IX 1926 r.

<sup>157</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 233 z 14 IX 1926 r.

<sup>158</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1926.

<sup>159</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1928.

wychowuje w duchu narodowym, może trochę za ostry, opiniuje oficerów trafnie. Po przeszkoleniu mógł by komenderować oddziałem broni łączonych. Na obecną stanowisko dcy p. art. nadaje się wybitnie, na wyższe Dcy grupy Arty. Wybitny oficer i dca p.<sup>160</sup>.

Służąc na stanowisku dowódcy został kilkakrotnie odznaczony. Zarządzeniem z 10 listopada 1928 r. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, w uznaniu zasług położonych w *poszczególnych działach wojskowości*, nadał mu po raz pierwszy Złoty Krzyż Zasługi<sup>161</sup>. Uhonorowany został Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918-1921 oraz Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości<sup>162</sup>. Decyzją korpusu oficerskiego 16 Pułku Artylerii Polowej otrzymał odznakę pamiątkową jednostki. Z pułkiem tym duchowo związał się na długie lata, a z odznaką nie rozstał się nawet w czasie pobytu w niewoli niemieckiej.

Po trzech latach dowodzenia pułkiem, płk Korycki okazał się bardzo dobrym dowódcą i gospodarzem, co nie było wcale regułą<sup>163</sup>. Jego ponadprzeciętne zdolności, cechy charakteru oraz systematyczna praca predystynowały go na wyższe stanowisko dowódcze. Pod koniec drugiego dziesięciolecia fakt ten dostrzegli przełożeni.

Z rozkazu gen. Rachmistruka 14 listopada 1929 r. płk Korycki przekazał dowodzenie mjr. Leonowi Dąbrowskiemu i udał się na urlop wypoczynkowy, na którym pozostawał do 27 grudnia<sup>164</sup>. Jak wynika z rozkazów pułkowych, do jednostki już nie powrócił<sup>165</sup>. Wobec

<sup>160</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1929.

<sup>161</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 15 z 11 XI 1928 r., s. 403.

<sup>162</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1929.

<sup>163</sup> Za przykład niech posłuży ppłk dypl. Zygmunt Henryk Berling, w latach 1935-1937 dowódca 6 Pułku Piechoty Legionów, a następnie 4 Pułku Piechoty Legionów; vide A. Topol, *Zygmunt Henryk Berling. 1986-1980*, Katowice 1990; S. Jaczyński, *Zygmunt Berling. Między sławą a potępieniem*, Warszawa 1993; D. Bargielowski, *Konterfekt renegata*, Warszawa 1996.

<sup>164</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.12, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 250/29 z 14 XI 1929 r.

<sup>165</sup> CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.12, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 285/29 z 27 XII 1929 r. Rozkaz ten, jak i następny z 28 XI podpisał w zastępstwie dowódcy pułku mjr Dąbrowski; CAW, 16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.12, Dowództwo 16 Pułku Artylerii Polowej, Rozkaz dzienny nr 287/29 z 30 XI 1929 r. Rozkaz ten i następny z 31 XII podpisał w zastępstwie dowódcy pułku mjr Żyliński; S. Hordejuk, *Płk Józef...*, s. 14. Autor podał, że dowodził do 2 XII 1929 r.

planów wyznaczenia go na wyższe stanowisko, został skierowany na IV Kurs Wyższych Dowódców w Centrum Wyższych Studiów Wojskowych. Przebywał na nim od końca grudnia 1929 r. do kwietnia 1930 r. (tabela 13)<sup>166</sup>.

Latem 1932 r. minister spraw wojskowych nadał wymienionym powyżej oficerom odznakę absolwenta Centrum Wyższych Studiów Wojskowych<sup>167</sup>.

W połowie trzeciej dekady grudnia 1929 r. minister spraw wojskowych zwolnił ze stanowiska dowódcy 8 Grupy Artylerii płk. Stanisława Rohozińskiego. Jednocześnie mianował na ten etat płk. Józefa Koryckiego, zaś na jego miejsce przeniesiony został dotychczasowy zastępca dowódcy 23 Pułku Artylerii Polowej, ppłk Zygmunt Nikodem Żaboklicki<sup>168</sup>. Pod nieobecność nowego dowódcy, 3 stycznia 1930 r. II wiceminister spraw wojskowych, gen. bryg. Kazimierz Fabrycy, dowodzenie w zastępstwie powierzył dowódcy 15 Wielkopolskiego Pułku Artylerii Polowej, płk. Stefanowi Meleszewskiemu<sup>169</sup>. Od tego oficera, po powrocie z kursu 15 kwietnia 1930 r., płk Józef Korycki objął dowództwo grupy, które mieściło się w Toruniu<sup>170</sup>. W 1932 r. mieszkał w tym mieście przy ul. Kościuszki 64 (54a)<sup>171</sup>. Cztery lata później figurował pod adresem ul. Kazimierza Jagiellończyka 8<sup>172</sup>.

W Toruniu rozpoczął służbę na stanowisku zaszeregowanym do stopnia generała brygady (tabela 15). Niestety, niedane mu było, podobnie jak i jego kolegom z równorzędnych stanowisk, dosłużyć się generalskich lampasów. Z dowódców grup artylerii wyjątek stanowił dowódca 4 Grupy Artylerii, gen. bryg. Stanisław Miller, który awans generalski otrzymał

<sup>166</sup>

<sup>167</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 8 z 4 XII 1932 r., s. 338.

<sup>168</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 23 XII 1929 r., s. 376-377, 386. Płk Rohoziński został oddany do dyspozycji dowódcy OK nr VIII Toruń.

<sup>169</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkaz Nr 1 z 13 I 1930 r.

<sup>170</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkaz Nr 3 z 15 IV 1930 r.; J. Krzyś, *op. cit.*, s. 13; *Czy wiesz...*, s. 364. Tu podano, że ze stanowiska dowódcy pułku odszedł na stanowisko szefa artylerii okręgu korpusu, a następnie służył na stanowisku dowódcy grupy artylerii; [http://pl.wikipedia.org/wiki/8\\_Grupa\\_Artylerii](http://pl.wikipedia.org/wiki/8_Grupa_Artylerii) (25 VI 2011). Tu mylnie podano, że funkcję tę sprawował od 1932 r.

<sup>171</sup> *Księga adresowa i informacyjna miasta Torunia*, Toruń 1932, s. 166, 391.

<sup>172</sup> *Książka adresowa miasta Torunia 1936*, Toruń 1936, s. 195.

zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 24 grudnia 1929 r., ze starszeństwem z 1 stycznia 1930 r., lokata 6<sup>173</sup>.

Płk Korycki był drugim i ostatnim dowódcą 8 Grupy Artylerii. Dowodził nią do sierpnia 1939 r.<sup>174</sup>, czyli najdłużej spośród dowódców pozostałych grupy artylerii w Wojsku Polskim II Rzeczypospolitej (tabela 16)<sup>175</sup>.

Podlegał bezpośrednio szefowi Departamentu Artylerii MSWojsk. Stanowisko to zajmowali: płk Jan Maciej Bold (23 XI 1929<sup>176</sup>-14 I 1935<sup>177</sup>), płk, a od marca 1936 r. gen. bryg. (starszeństwo 1 I 1936, lokata 4<sup>178</sup>), Leopold Cehak (od 14 I 1935<sup>179</sup>), gen. bryg. Emil Przedzimirski-Krukowicz (od II 1938)<sup>180</sup>, płk Brunon Romiszewski (od 16 VIII 1939)<sup>181</sup>. Drugim przełożonym był II wiceminister spraw wojskowych, gen. bryg. (późniejszy gen. dyw., starszeństwo 1 I 1931, lokata 3<sup>182</sup>) Kazimierz Fabrycy, a od czerwca 1931 r. I wiceminister spraw wojskowych. Tę ostatnią funkcję sprawowali

<sup>173</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 21 z 24 XII 1929 r., s. 438.

<sup>174</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkaz Nr 12 z 11 VIII 1939 r. Jest to ostatni, w tej teście, rozkaz podpisany przez płk. Koryckiego.

<sup>175</sup> A. Kuprianis, *Łódzka 4...*, s. 88.

<sup>176</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 23 XII 1929 r. s. 374. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 29 X 1929 r. Bold został mianowany szefem ze stanowiska dowódcy 5 Grupy Artylerii; CAW, MSWojsk. Departament Artylerii, I. 300.34.6, Rozkaz wewnętrzny Nr 4 z 23 XI 1929 r.

<sup>177</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 14 z 22 XII 1934 r. s. 254. Zwolniony ze stanowiska szefa Departamentu Artylerii MSWojsk. z zachowaniem dotychczasowego dodatku służbowego; W. K. Cygan, *Oficerowie Legionów...*, t. I, s. 106. Tu podano, że szefował do X 1934 r.

<sup>178</sup> Z. Mierzwiński, *Generałowie II...*, t. II, s. 39; R. Rybka, K. Stepan, *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935-1939*, Kraków 2003, s. 337.

<sup>179</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 14 z 22 XII 1934 r. s. 254. Ze stanowiska dowódcy piechoty dywizyjnej 19 Dywizji Piechoty mianowany został na stanowisko szefa Departamentu Artylerii MSWojsk.; CAW, MSWojsk., Departament Artylerii, I. 300.34.6, Rozkaz wewnętrzny Nr 2 z 15 I 1935 r.; L. Wyszczelski, *Ministerstwo Spraw Wojskowych (1918-1939)*, Warszawa 2010, s. 168. Tu podano, że od XII 1934 r.; P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 91. Autor podał, że szefostwo to objął w 1936 r.; także W. Strzałkowski, *Życiorysy dowódców jednostek polskich w wojnie obronnej 1939 r.*, w: T. Jurga, *Wojna obronna Polski 1939*, Warszawa 1990, s. 756.

<sup>180</sup> Z. Moszumański, *Generał dywizji...*, w: *Artyleria polska...*, s. 54-55.

<sup>181</sup> L. Wyszczelski, *Ministerstwo Spraw...*, s. 217.

<sup>182</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 15 z 11 XI 1930 r., s. 323.



gen. dyw. Fabrycy<sup>183</sup>, gen. bryg. Tadeusz Kasprzycki (od VII 1934)<sup>184</sup> oraz gen. bryg. Janusz Głuchowski (od X 1935)<sup>185</sup>.

Płk. Koryckiemu podlegali natomiast dowódcy: 8 Pułku Artylerii Ciężkiej, 4, 15 i 16 Pułku Artylerii Polowej/Lekkiej, 11 Dywizjonu Artylerii Konnej z Brygady Kawalerii Toruń oraz Dywizjonu Artylerii Pomiarowej – do 1 czerwca 1931 r. (tabela 17)<sup>186</sup>.

Od 1 maja 1934 r. do 1 listopada 1935 r. pułkownikowi podporządkowano formacje wchodzące w skład poznańskiej 7 Grupy Artylerii: 7 Pułk Artylerii Ciężkiej, 14 i 17 Wielkopolski Pułk Artylerii Lekkiej, 25 Pułk Artylerii Lekkiej oraz 7 Dywizjon Artylerii Konnej z Brygady Kawalerii Poznań. Jak stwierdził Artur Kuprianis: *Zakres opiniowania oficerów stał się zupełnie nierealny, obejmował dla jednego dowódcy grupy liczbę 300 podwładnych. Dlatego od 1 maja 1934 r. dowódca grupy opiniował jedynie oficerów w formacjach bezpośrednio mu podległych, a w innych tylko oficerów sztabowych i dowódców baterii*<sup>187</sup>.

<sup>183</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 5 z 3 VIII 1931 r., s. 224. Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 23 VI 1931 r. Jednocześnie na stanowisko II wiceministra swojsk. i szefa Administracji Armii został mianowany gen. bryg. Sławoj Felicjan Składkowski; vide P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 110, 305; A. Adamczyk, *Generał dywizji Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962). Zarys biografii politycznej*, Toruń 2002, s. 136; M. Sioma, *Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962). Żołnierz i dyplomata*, Lublin 2005, s. 245. Latem 1931 r. stanowisko zastępcy I wiceministra swojsk. objął gen. bryg. Tadeusz Kasprzycki; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 14 z 22 XII 1934 r., s. 245. Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 12 VI 1934 r. gen. Fabrycy został zwolniony ze stanowiska I wiceministra swojsk. i mianowany inspektorem armii; vide też L. Wyszczelski, *Ministerstwo Spraw...*, s. 168.

<sup>184</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 14 z 22 XII 1934 r., s. 245. Zgodnie z zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 2 VII 1934 r.; P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 162. Tu podano, że stanowisko to zajmował od VII 1934 r. Jesienią 1934 r. jego zastępcą został płk dypl. Bronisław Regulski, wcześniejszy dowódca 13 DP.

<sup>185</sup> P. Stawecki, *Słownik biograficzny...*, s. 122.

<sup>186</sup> I. Błagowieszczkański, *Artyleria Wojska Polskiego 1918-1939*, cz. I, Wojskowy Przegląd Historyczny, nr 1, Warszawa 1974, s. 267. Na stan na 1 VI 1939 r. wykazano 31 Pułk Artylerii Lekkiej. Należy pamiętać, że pułk ten od 1927 r. podlegał komendantowi Centrum Wyszkolenia Artylerii.

<sup>187</sup> A. Kuprianis, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*, Łódź 2010, s. 66; ibidem, s. 73. Piszącemu te słowa trudno się zgodzić z podaną liczbą oficerów, których miał opiniować dowódca grupy artylerii.

W 1938 r. wprowadzono w dywizjach piechoty stanowiska dowódców artylerii. W 4 DP zajmował je ppłk (płk) dypl. Andrzej Czerwiński, w 15 DP płk Wojciech Stachowicz, zaś w 16 DP płk Tadeusz Andruszewicz.

Aby uzyskać jak najlepsze wyniki w szkoleniu płk Korycki współpracował z dowódcami piechoty dywizyjnej oraz dowódcami wielkich jednostek piechoty i kawalerii, które stacjonowały na obszarze DOK nr VIII Toruń (tabela 19).

Jak wynika z rozkazów dziennych grupy, jej dowódca sporo czasu spędzał poza swoim gabinetem. Jego chlebem powszednim były inspekcje (tabela 20), szkoły ognia (27 IV-1 V, 20 VI-14 VIII 1930 Gródek Jagielloński; 10 VII-4 VIII 1931 Pryłuki koło Brześcia nad Bugiem; 14 VII-17 IX Czerwony Bór; 28 VI-20 VIII 1934 Biedrusko; 20 VI-22 VIII 1935 Biedrusko; 6-27 VII 1938 Biedrusko), odprawy (u II wiceministra spraw wojskowych 30-31 V 1930 r.; u I wiceministra spraw wojskowych 8-10 XI 1933 r.; u szefa Departamentu Artylerii 22 VI 1930 r., 5-6 II 1931 r.; u dowódców 15 i 16 Dywizji Piechoty 12 i 14 XI 1934 r., u dowódcy OK nr VII Poznań gen. bryg. Edmunda Knolla<sup>188</sup> 11 V 1938 r.)<sup>189</sup>. Od 7 do 11 listopada 1932 r. uczestniczył w odprawie dowódców grup artylerii w Toruniu, którą prowadził zastępca szefa Departamentu Artylerii MSWojsk. płk Stanisław Więckowski<sup>190</sup>.

Przykładowo, 29 maja 1930 r. o godzinie 23.30 pułkownik rozkazał ogłosić alarm w 8 Pułku Artylerii Ciężkiej, włącznie z wyjściem w pole. Realizacja tego przedsięwzięcia została oceniona dość nisko. Zdaniem dowódcy grupy alarm trwał zbyt długo. Oficer inspekcyjny, bez broni, spał zamknięty na klucz, przez co *musiałem czekać przy wartowni* – konstatował płk Korycki. Z powodu ciemności dowódcy dywizjonów nie złożyli mu raportu o gotowości, a dowódcy baterii podczas składania raportu podawali niewłaściwe informacje<sup>191</sup>.

25 listopada 1930 r. był w Inowrocławiu na ćwiczeniu aplikacyjnym 4 Pułku Artylerii Polowej z generałem inspekcjonującym, gen. bryg. Tadeusz Kutrzebą. W Poznaniu 20-23 lutego 1935 r. kierował ćwiczeniem aplikacyj-

<sup>188</sup> Nazwiskiem tym podpisywał się już na stanowisku dowódcy 13 Dywizji Piechoty; vide *Żołnierze Września 1939*, Warszawa 2009, s. 22.

<sup>189</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkazy z lat 1930-1938.

<sup>190</sup> CAW, MSWojsk. Departament Artylerii, I. 300.34.6, Rozkaz wewnętrzny Nr 4 z 22 XII 1932 r. Płk Więckowski został mianowany na to stanowisko ze stanowiska dowódcy 17 Pułku Artylerii Polowej; vide Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 23 XII 1929 r., s. 377; CAW, MSWojsk. Departament Artylerii, I. 300.34.6, Rozkaz wewnętrzny Nr 5 z 15 IV 1930 r.

<sup>191</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkaz Tajny Nr 3 z 2 VI 1931 r.

nym oficerów sztabowych 14 Pułku Artylerii Lekkiej, 7 Pułku Artylerii Ciężkiej i 7 Dywizjonu Artylerii Konnej. Od 4 do 20 czerwca 1930 r. odbywał podróż historyczną po kraju i we Francji, także od 7 do 10 listopada 1937 r. Wydaje się, że jednym z ostatnich wyjazdów pułkownika (30 VII-1 VIII 1939 r.) była podróż do Cieszyna na ćwiczenie doświadczalne nr 12<sup>192</sup>.

Oprócz wspomnianych wyżej przełożonych jego pracę oceniali inspektorzy podlegający Generalnemu Inspektorowi Sił Zbrojnych. W czerwcu 1929 r. 8 Pułk Artylerii Ciężkiej i 4 Pułk Artylerii Polowej inspekcjonował gen. bryg. Tadeusz Kutrzeba. Gen. dyw. Mieczysław Norwid-Neugebauer kontrolował 15 Pułk Artylerii Polowej, zaś gen. dyw. Józef Rybak – 16 Pułk Artylerii Polowej. 11 Dywizjon Artylerii Konnej znalazł się w kompetencji generała do prac przy Generalnym Inspektorze Sił Zbrojnych gen. bryg. Gustawa Orlicza-Dreszera<sup>193</sup>. Na początku lat trzydziestych w inspekcji gen. Norwida-Neugebauera były 16 i 15 Pułk Artylerii Lekkiej. Od lipca 1934 r. inspekcjonował on 8 Pułk Artylerii Ciężkiej. 4 Pułki Artylerii Lekkiej podlegały generałowi do prac przy Generalnym Inspektorze Sił Zbrojnych, gen. bryg. Stanisławowi Kwaśniewskiemu, 15 – inspektorowi armii, gen. dyw. Aleksanderowi Osińskiemu, 16 – generałowi do prac przy Generalnym Inspektorze Sił Zbrojnych, gen. bryg. Stanisławowi Burhardt-Bukackiemu<sup>194</sup>. W październiku 1935 r. stanowisko generała do prac przy Generalnym Inspektorze Sił Zbrojnych z siedzibą w Toruniu objął gen. bryg. Władysław Bortnowski. W marcu 1939 r. awansował do stopnia gen. dyw. (starszeństwo 19 III 1939, lokata 2) i został mianowany inspektorem armii w Toruniu<sup>195</sup>. Jesienią 1935 r. jego inspekcji podlegały oddziały grupy płk. Koryckiego z wyjątkiem 4 Pułku Artylerii Lekkiej<sup>196</sup>, a od czerwca 1937 r. również 15 Pułku Artylerii Lekkiej, który oddano gen. Kutrzebie<sup>197</sup>.

<sup>192</sup> CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkazy z lat 1930-1938.

<sup>193</sup> CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 302.4.383, Pismo GISZ BI 420/Mob. L. Ew. 23 z 5 VI 1929 r.; T. Kośmider, *op. cit.*, s. 249.

<sup>194</sup> CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 302.4.388, Pismo GISZ BI L. dz. 3039/B.I/Mob. z 1 VII 1934 r.; T. Kośmider, *op. cit.*, s. 253-254.

<sup>195</sup> R. Ziobroń, *Historia żołnierza tułacza. Działalność emigracyjna generała Władysława Bortnowskiego*, Rzeszów 2009, s. 45 i nn.

<sup>196</sup> T. Kośmider, *op. cit.*, s. 274.

<sup>197</sup> CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 320.4.391, Pismo GISZ L.163/Spec. tjn. z 28 V 1937 r.; T. Kośmider, *op. cit.*, s. 257-258, 274. Na s. 277 wykaz inspekcji oddziałów 8 Grupy Artylerii przeprowadzonych przez gen. Bortnowskiego od X 1936 r. do IX 1937 r.

Dowódcy grup artylerii, podobnie jak dowódcy wielkich jednostek piechoty i kawalerii, powoływani byli na ćwiczenia. Tam byli też oceniani za dowodzenie na szczeblu taktycznym oraz operacyjnym. Od 11 do 14 marca 1935 r. płk Korycki uczestniczył w grze wojennej kierowanej przez inspektora armii gen. Norwida-Neugebauera. Obsady kierownictwa i ćwiczących stron zamieszczono w tabelach 21-23. Od 12 do 15 grudnia 1938 r. brał udział w grze wojennej w GISZ.

Podczas służby w Toruniu Korycki podnosił swoje kwalifikacje. Od 10 do 23 grudnia 1934 r. uczestniczył w kursie informacyjnym dla dowódców wielkich jednostek (zwany także kursem wyższych dowódców) w Wyższej Szkole Wojennej<sup>198</sup>. Kierował nim komendanta Centrum Wyszkolenia Artylerii, gen. dyw. Rudolf Prich<sup>199</sup>. Od 6 do 22 czerwca 1936 r. był odkomenderowany do Centrum Wyszkolenia Piechoty na kurs doskonalący wyższych dowódców artylerii. Na takim kursie pozostawał od 3 do 17 marca oraz od 22 listopada do 4 grudnia 1937 r.<sup>200</sup>. Wraz z wyższymi dowódcami został powołany przez ministra spraw wojskowych na IV kurs doskonalący wyższych dowódców, zorganizowany w centrum od 1 do 7 grudnia 1938 r.<sup>201</sup>.

Nie dziwi więc fakt, że i na tym stanowisku płk Korycki otrzymywał bardzo wysokie oceny. W 1930 r. II wiceminister spraw wojskowych, gen. bryg. Fabrycy stwierdził: *Bardzo dobry artylerzysta i dca Grupy Artylerii*<sup>202</sup>. Podobnie napisał o nim jesienią 1931 r. płk Bold (tabela 24).

I wiceminister spraw wojskowych, gen. dyw. Fabrycy dodał: *Bardzo dobry artylerzysta i dowódca Grupy Artylerii. Przedstawia poważną wartość jako*

<sup>198</sup> CAW, 10 Dywizja Piechoty, I. 313.10.18, Rozkaz Dywizyjny Dowództwa 10 Dywizji Piechoty Nr 23 z 10 XII 1934 r.; CAW, 10 Dywizja Piechoty, I. 313.10.18, Rozkaz Dywizyjny Dowództwa 10 Dywizji Piechoty Nr 24 z 21 XII 1934 r.; CAW, 10 Dywizja Piechoty, I. 313.10.18, Rozkaz Dywizyjny Dowództwa 10 Dywizji Piechoty Nr 25 z 22 XII 1934 r.; D. Bargielowski, *Po trzykroć pierwszy. Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz. Generał broni, teozof, wołnomularz, kapłan Kościoła liberalnokatolickiego*, t. 1, Warszawa 2000, s. 473. Autor umiejscowił tę najwyższą wówczas w Polsce uczelnię wojskową w Rembertowie, gdy znajdowała się ona w Warszawie przy ul. Koszykowej 79. Do Rembertowa, już jako Akademię Sztabu Generalnego, przeniesiono ją w 1953 r.

<sup>199</sup> Z. Mierzwiński, *Generałowie II...*, t. II, fotografia *Kurs wyższych dowódców w WSWoJ. - 1934*.

<sup>200</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 1 (za czas od 1 października 1937 r.-do 31 grudnia 1937 r.) z 1 I 1938 r., s. 41-42.

<sup>201</sup> CAW, Centrum Wyszkolenia Artylerii, I. 340.12.38, Pismo MSWojsk. B. P. L. 2848/Tjn. II-5 z 16 XI 1938 r.; Rozkaz Tajny DOK Nr III Nr 48 z 21 XI 1938 r., s. 2; Rozkaz Tajny DOK Nr III Nr 49 z 28 XI 1938 r., s. 2.

<sup>202</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1930.

kandydat, który w przyszłości może być użyty na stanowisku dowódcy Piechoty Dywizyjnej<sup>203</sup>. W 1932 r. obaj przełożeni podtrzymali swoje opinie (płk Bold 20 XI)<sup>204</sup>. Pod datą 29 listopada 1933 r. płk Bold napisał: *Jak w latach ubiegłych, bardzo dobry, energiczny, wymagający i ruchliwy dca gr. Art. Opinia szczegółowa jak w roku ubiegłym*. Nieco wcześniej, bo 10 listopada, gen. Fabrycy ocenił go, jako bardzo dobrego dowódcę grupy<sup>205</sup>. Odnośnie jego wartości osobistych, 27 października 1934 r. płk Bold zanotował: *Nadal pełnowartościowy dca gr. art. (...) bardzo dobry*. 15 listopada z tą oceną zgodził się gen. Kasprzycki<sup>206</sup>. Kolejny szef departamentu, płk Cehak opiniował go w listopadzie 1935 r. (tabela 25).

W rubryce przeznaczony na opinię drugiego przełożonego znalazła się notatka, sporządzona 16 listopada 1935 r. przez szefa Biura Inspekcji GISZ, płk. dypl. Leona Strzeleckiego: *Opinia wtórna za rok 1935 nie może być wydana przez Pana Inspektora Armji, ponieważ 8 grupa artylerii nie podlegała w tym roku Panu Inspektorowi Armji*<sup>207</sup>. Niestety piszącemu te słowa nie udało się ustalić, kto był adresatem tego zapisu.

Jesienią 1936 r. pierwszym opiniującym płk. Koryckiego był dowódca OK nr VIII Toruń gen. bryg. Wiktor Thommée<sup>208</sup> (tabela 26). Prócz standardowej opinii generał ten dokonał oceny warunków, w których żył opiniowany. Zdaniem dowódcy korpusu płk Korycki prowadził skromny i uczciwy tryb życia. Nie miał długów, nie palił, nie pił i nie grał w karty, co należało raczej do rzadkości w korpusie oficerskim armii II Rzeczypospolitej<sup>209</sup>.

<sup>203</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1931.

<sup>204</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1932. Opinia gen. Fabrycego nie została opatrzona datą.

<sup>205</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1933.

<sup>206</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1934.

<sup>207</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczna lista kwalifikacyjna za rok 1935.

<sup>208</sup> M. Bielski, *Generałowie odrodzonej...*, s. 104-105.

<sup>209</sup> Vide choćby Z. Berling, S. Próchnicki, S. Kramar, *Oficer*, Warszawa 1931; F. Kusiak, *Życie codzienne oficerów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1992; G. Jaskulski, *Życie codzienne w garnizonie bydgoskim w latach 1920-1939*, Kronika Bydgoska, t. XX, Bydgoszcz 1998, s. 74-75; T. Pióro, *Przestępczość oficerów II Rzeczypospolitej*, Polska Zbrojna, nr 12, 2000 r., s. 39; idem, *Oficerskie małżeństwa*, Polska Zbrojna, nr 16, 2001 r., s. 39; N. Bączyk, *Oficer jak malowany*, Polska Zbrojna, nr 28, 2005 r., s. 34-35; B. Kruszyński, *Kariery oficerów w II Rzeczypospolitej*, Poznań 2011, s. 340-412. Dodam, że dobrze w brydż grał gen. Mikołaj Bołtuć, zaś zagorzałymi przeciwnikami gry w karty byli m.in. generałowie Marian Przewłocki oraz Bolesław Wieniawa-Długoszowski; vide G. Cydzik, *op. cit.*, s. 42, 43, 46, 57; P. Hauser, *Potyczki przy zielonym stoliku. Rzecz o brydżu i brydżystach w II Rzeczypospolitej*, Poznań 1996, s. 57-60; J. Rečko, *Bolesław Wieniawa-*

Drugim opiniującym był szef Departamentu Artylerii MSWojsk. gen. Cehak. Pod datą 24 października zanotował: *Oficer o nadzwyczajnym prawym charakterze. Szczery i lojalny żołnierz. Pod względem fizycznym zdrowy i bardzo ruchliwy. Pod względem fachowym tak technicznym jak i taktycznym posiada bardzo duży zasób wiedzy wojskowej, pogłębiając ją przez studia prasy zagranicznej. Dla podwładnych wymagający i surowy jednak sprawiedliwy i taktowny*<sup>210</sup>. *Przez swą systematyczną pracę osiągnął w oddziałach mu podległych dobre wyniki wyszkoleniowe. Ćwiczenia aplikacyjne organizuje i przeprowadza bardzo sumiennie i maksymalnie z dużym pożytkiem dla oddziałów. Na obecnym stanowisku odpowiada bez zarzutu. Nadaje się na komendanta Centrum Wyszkolenia Art., na szefa Dep. Art. oraz na dcę wielkiej jednostki broni połączonych*<sup>211</sup>.

Opinie swym podwładnym wystawiał także płk Korycki. Jedną zacho-  
wała się m.in. w aktach kawalera Srebrnego Krzyża Orderu Wojskowego  
Virtuti Militari<sup>212</sup>, dowódcy 7 Pułku Artylerii Ciężkiej płk. Michała Jance-  
wicza, późniejszego dowódcy artylerii Armii Poznań<sup>213</sup>.

W drugiej połowie lat trzydziestych za zasługi w służbie wojskowej Korycki  
został odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski nr 20342<sup>214</sup>.

Pomimo nawału obowiązków pułkownik znalazł czas na uregulowa-  
nie swojego życia prywatnego. 8 marca 1934 r. zawarł związek małżeń-  
ski z Jadwigą<sup>215</sup>. Podczas okupacji niemieckiej Jadwiga Korycka mieszkała  
w Toruniu przy ul. Warszawskiej 6/4<sup>216</sup>.

---

-*Długoszowski-pierwszy ułan II Rzeczypospolitej*, Niepodległość i Pamięć, nr 1 (29), Warszawa 2009, s. 207-208; T. Wittlin, *Szabla i koń. Gawęda o Wieniawie*, Pruszków 2010, s. 219-221; S. Koper, *Życie prywatne elit II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2011, s. 33; K. J. Zamorski, *Dzienniki (1930-1938)*, oprac. nauk., R. Lityński, M. Sioma, Warszawa 2011, s. 280-281.

<sup>210</sup> J. Kirchmayer, *op. cit.*, s. 480. Autor wspominał jak to z płk. Koryckim uratowali jednego z dowódców dywizjonów (mjr) 15 Pułku Artylerii Lekkiej przed dyskwalifikacją, do której miał przyczynić się gen. Bortnowski.

<sup>211</sup> CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczna lista kwalifikacyjna za rok 1936.

<sup>212</sup> CAW, Kolekcja Virtuti Militari, Jancewicz Michał, I. 482.63-5288.

<sup>213</sup> CAW, Akta Personalne Jancewicza Michała, 1877+2916+5687; vide też P. Bauer, B. Polak, *Armia „Poznań” 1939*, Poznań 1987, s. 150.

<sup>214</sup> CAW, Order Odrodzenia Polski, Korycki Józef; vide też W. Bigoszevska, *Polskie ordery i odznaczenia*, Warszawa 1989, s. 56-60.

<sup>215</sup> Nazwiska panińskiego żony pułkownika nie udało się ustalić.

<sup>216</sup> Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, WAST-Oflag VII A, I. 16; ibidem, WAST-Oflag XI A, I. 6; ibidem, WAST-Oflag XI A, I. 10.

## IV. W NIEWOLI NIEMIECKIEJ 1939-1945

W trzeciej dekadzie marca 1939 r. płk Korycki otrzymał przydział do toruńskiego Inspektoratu Armii gen. dyw. Władysława Bortnowskiego<sup>217</sup>. W inspektoracie tym, przekształconym później w Dowództwo Armii Pomorze, pułkownik sprawował funkcję dowódcy artylerii armii<sup>218</sup>.

Jak wspominał Jerzy Kirchmayer, płk Korycki, podobnie jak dowódca lotnictwa płk Bolesław Stachoń (dowódca 5 Pułku Lotnictwa), pracował w inspektoracie dorywczo. Z ramienia dowódcy 8 Grupy Artylerii funkcję niejako oficera łącznikowego ze sztabem pełnił mjr Stanisław Konstanty Oyrzyński<sup>219</sup>. Ponadto Kirchmayer, będący wówczas II oficerem sztabu toruńskiego inspektoratu (mjr dypl. szef Oddziału III Armii Pomorze), po latach napisał o swoich *doskonalejstosunkach* m.in. z płk. Koryckim, z którym znali się *jak łyse konie*<sup>220</sup>.

Z chwilą wybuchu wojny, w strukturach Armii Pomorze podlegali mu dowódcy artylerii dywizyjnej: 4 DP – płk dypl. Andrzej Ludwik Czerwiński, 9 DP – płk dypl. Michał Alików, 15 DP – płk Wojciech Stachowicz, 16 DP – płk Tadeusz Andruszewicz-Doliwa oraz 27 DP – płk dypl. Andrzej Juliusz Uthke.

<sup>217</sup> W. Kozłowski, *Wojsko Polskie 1936-1939. Próby modernizacji i rozbudowy*, Warszawa 1964, s. 52. T. Kośmider, *op. cit.*, s. 371.

<sup>218</sup> J. Kirchmayer, *op. cit.*, s. 536; L. Wyszczelski, *W obliczu wojny...*, s. 280; B. Królikowski, *Generał Mikołaj...*, s. 168; T. Kośmider, *op. cit.*, s. 407; A. Kuprianis, *Łódzka 4...*, s. 490.

<sup>219</sup> R. Ziobroń, *op. cit.*, s. 401.

<sup>220</sup> J. Kirchmayer, *op. cit.*, s. 561.

Po bitwie nad Bzurą, stoczoną przez Armię Poznań i Armię Pomorze z siłami niemieckich 8 i 10 Armii<sup>221</sup>, 21 września 1939 r. dostał się do niewoli<sup>222</sup>. Do 15 października 1939 r. przebywał w Oflagu XI A Osterode (w górach Harz, centralne Niemcy). Zdaniem Mariana Porwita, obóz ten był *skupiskiem masy ludzkiej na maleńkiej przestrzeni, potęgującej uczucie zamknięcia*<sup>223</sup>. Następnie trafił do Oflagu IV B Königstein, położonego w Saksonii<sup>224</sup>. Po klęsce Francji obóz ten przeznaczono dla Francuzów, a oficerów polskich (z wyjątkiem generałów) przeniesiono do Oflagu VII A Murnau w Bawarii<sup>225</sup>. Wówczas otrzymał jeniecki numer 879<sup>226</sup>.

Marian Porwit wspominał, że to właśnie jemu gen. bryg. Antoni Szylling chciał przed swym wyjazdem powierzyć funkcję najstarszego obozu. *Wyjaśniliśmy generałowi przewidywane trudności wobec mojego młodego starszeństwa, zaproponowałem najstarszego z pułkowników. Okazał się nim pułkownik artylerii Józef Korycki*<sup>227</sup>. W ten sposób, od 5 lipca 1940 r. do 29 kwietnia 1942 r. płk Józef Korycki został Najstarszym Obozu<sup>228</sup>. Jego zastępcą, zgodnie z życzeniem gen. Szyllinga, był płk dypl. Marian Porwit (6 VII 1940-13

<sup>221</sup> Vide też *Wojna obronna Polski. Wybór źródeł*, red. E. Kozłowski, Warszawa 1968, s. 634, dok. nr 288, 1939, wrzesień 9, dwór Unisławice. Ogólny rozkaz operacyjny nr 3 dowódcy Armii „Pomorze” do obrony na nowych rubieżach w rejonie Włocławka; W. Rezmer, *Armia „Poznań” 1939*, Warszawa 1992, s. 319 i nn.; G. J. Sosnowski, *Bzura*, w: *Szlakiem oręża polskiego. Vademecum miejsc walk i budowli obronnych*, t. I, W granicach współczesnej Polski, red. W. J. Wysocki, Warszawa 2003, s. 35-37; *Boje polskie 1929-1945. Przewodnik encyklopedyczny*, red. nauk. K. Komorowski, Warszawa 2009, s. 68-72.

<sup>222</sup> Tego dnia pod Marysinem (na północ od Białej Góry) wzięty został do niewoli gen. Bortnowski przez kompanię 19 Dywizji Piechoty; vide W. Rezmer, *Armia „Poznań” 1939*, Warszawa 1992, s. 452, 458.

<sup>223</sup> M. Porwit, *Spojrzenia poprzez moje życie*, Warszawa 1986, s. 449-450.

<sup>224</sup> Vide też M. Porwit, *op. cit.*, s. 450-451.

<sup>225</sup> S. Majchrowski, *Za drutami Murnau*, Warszawa 1970, s. 6-7, 15; A. Pietrzak, *Główny Zarząd Informacji wobec flagowców 1949-1956*, Warszawa 2011, s. 57, 76.

<sup>226</sup> Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu, WAsT-Oflag VII A, l. 16; ibidem, WAsT-Oflag XI A, l. 6; ibidem, WAsT-Oflag XI A, l. 10; S. Hordejuk, *Płk Józef...*, s. 15.

<sup>227</sup> M. Porwit, *op. cit.*, s. 451. Przypomnijmy, że Korycki do stopnia płk. awansował ze starszeństwem 15 VIII 1924 r., zaś Porwit stopień płk. dypl. otrzymał w III 1937 r.

<sup>228</sup> S. Majchrowski, *Za drutami Murnau*, Warszawa 1970, s. 32. Wcześniej funkcję tę pełnili (5 X-11 XI 1939) gen. dyw. Tadeusz Piskor – zastępca gen. bryg. Antoni Szylling, (12 XI 1939-5 VII 1940) gen. Szylling – zastępca gen. bryg. Jan Kruszewski.



IV 1942). Od 1 maja 1942 r. do 29 kwietnia 1945 r. funkcję tę pełnił gen. dyw. Juliusz Rómmel, który – podobnie jak jego zastępca, gen. dyw. Tadeusz Kultrzeba, 29 kwietnia przybył do Murnau z oflagu VIII E Johannisbrunn<sup>229</sup>. Ponadto pułkownik pozostawał Głównym Mężem Zaufania Obozu<sup>230</sup>. Jego zastępcą został kolega po fachu, dowódca artylerii Grupy Operacyjnej „Boruta” Armii Kraków, płk Ludwik Buczek<sup>231</sup>. Funkcję adiutanta i jednocześnie tłumacza pełnił kpt. Zygmunt Józef Kokociński, kapelana zaś ksiądz kpt. Tadeusz Kirschke. Głównemu Mężowi Zaufania podlegała także kancelaria obozowa, którą prowadzili podoficerowie z cenzusem. Kpt. Władysław Karbowski zajmował stanowisko oficera *ewidencji personalnej*. Płk. Koryckiemu podlegał Mąż Zaufania Obozu, będący jednocześnie przewodniczącym Międzyblokowej Komisji Rozdzielczej Darów Czerwonego Krzyża. Funkcję tę sprawował ostatni dowódca 43 Pułku Strzelców Legionu Bajończyków, ppłk Franciszek Kubicki<sup>232</sup>. Jego zastępcą był kpt. Ludwik Piętka<sup>233</sup>.

Powierzenie pułkownikowi tych obowiązków świadczy o tym, że do czasu przybycia gen. Rómmla był on pod względem służby najstarszym oficerem w obozie z prawem wydawania rozkazów. W rozkazie nr 11 z 20 marca 1941 r. Najstarszy Oflagu VII A ukarał kilku jeńców dwudniowym aresztem za *upicie się do utraty przytomności i haniebne postęпки niegodne miana kulturalnego człowieka*<sup>234</sup>. Ponadto napisał: *Dochodzą mnie prze-*

<sup>229</sup> A. Pragłowski, *Od Wiednia do Londynu. Wspomnienia*, Londyn 1968, s. 219 inn.; T. K. Gruszka, *W Murnau*, Hove 1994, s. 21. Tu podano, że gen. Rómmel miał tę funkcję sprawować tylko przez kilka miesięcy i zdać ją z powrotem płk. Koryckiemu; J. Miliński, *Lwowianin w służbie Bellony. Generał brygady Juliusz Zulauf – szkic do portretu*, w: *Znani i nieznanymi międzywojennego Lwowa. Studia i materiały*, t. II, red. L. Michalska-Bracha, M. Przeniosło, Kielce 2009, s. 108. Autor stwierdził, że polską „strukturę” obozu zdominował gen. Rómmel; vide też B. Polak, *Generał Stanisław Taczak 1874-1960*, Poznań 1988, s. 149 i nn.; D. Koreś, *Generał brygady Aleksander Radwan-Pragłowski (1895-1974)*, Warszawa 2012, s. 358 i nn.

<sup>230</sup> D. Kisielewicz, *Oficerowie polscy w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej*, Opole 1998, s. 127-128. 31 VII 1944 r. w obozie VII A Murnau przebywało 58 oficerów w tym stopniu.

<sup>231</sup> R. Dalecki, *Armia „Karpaty” w wojnie obronnej 1939 roku*, Rzeszów 1989, s. 382.

<sup>232</sup> Vide J. Wróblewski, *Armia „Prusy” 1939*, Warszawa 1986, s. 57 i nn.

<sup>233</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII A Murnau*, Opole 1990, s. 24-27; A. Kuprianis, *Generał brygady Czesław Młot-Fijałkowski (1892-1944)*, Warszawa 2004, s. 264; R. Ziobroń, *op. cit.*, s. 116-117, 133.

<sup>234</sup> Cyt. za D. Kisielewicz, *Oficerowie polscy...*, s. 173.

chwalki, że ten lub ów wypił 30 butelek piwa, innych 10-ciu 180 butelek lub więcej. Czy należy się tym chwalić? Czy nie należałoby raczej ukrywać, by nie zasłużyć na miano opoja? Smutno wyglądają te popisy pijackie, kiedy rodziny każdego oficera znajdują się w biedzie, walczą o kawałek chleba codziennego. Zamiast wysłać te parę marek dla najbliższych, przy lada okazji przepijają je, marnując w ten sposób resztki grosza, którego za wiele nie mają. Czas opamiętać się!<sup>235</sup>.

31 sierpnia tego roku wydał rozkaz nr 31, w którym podał:

#### *Sprawy ogólne*

Podaję do wiadomości, że w sprawie strzałów oddanych dnia 18 VIII dr. do bloku B, wynikłej stąd śmierci por. Wyszyńskiego i ranienia ppor. Kubacza, skierowałem dnia następnego przez Komendę Obozu zażalenie do Oberkommando der Wehrmacht. Z chwilą definitywnego załatwienia sprawy podam wynik do wiadomości oficerów jeńców.

Stosownie do zarządzeń NKO zwracam uwagę, że wszelkie czynności połączone z myciem, czyszczeniem itp. Powinny być ukończone przed gaszeniem światel, tj. przed godz. 22.00. Oficerowie, którzy będą myć się w łazience lub czyścić się w klatce schodowej po godz. 22.00-mogą narażać się na kary za niestosowanie się do rozkazów NKO.

Przypominam, że wszyscy oficerowie pozostający w czasie apelu w blokach (chorzy, bez butów, spodni, itp.), z wyjątkiem chorych obłożnie, powinni bezwzględnie stawić się na apel w korytarzu bloku. Oficerowie ci ponadto muszą zgłaszać rano u oficera dyżurnego swoją nieobecność na apelu.

Komisja Rewizyjna FO przeprowadziła w dniu 24 VIII br. Kontrolę Funduszu Obozowego za miesiąc czerwiec, stwierdzając że:

Obroty są zgodne z postanowieniami FO

Stan kasy jest zgodny ze stanem książkowym.

Z dniem 1 sierpnia rozpocznie się nauka na poszczególnych kursach wg nowego planu. Plan zajęć został podany do wiadomości 25 VII br. Kierownikom wszystkich działów nauczania. Ogólny plan nauczania znajduje się u kierownika wzgl., sekretarza kursów obozowych. (...)

Polecam wszystkim oficerom nie przeszkadzać w nauczaniu przez spóźnianie się na lekcje, głośne rozmowy i niepotrzebne chodzenie po korytarzach, szczególnie w blokach A, B i C. Dla orientacji należy podczas każdej lekcji wystawić w holu A, B i C tablice z napisem: „Nie wchodzić”.

<sup>235</sup> Cyt. za ibidem, s. 173.

## Dary

*Na Fundusz dla Rodzin Poległych i Zaginionych złożyli: oficerowie (...)  
Ofiarodawcom składam żołnierskie podziękowanie*<sup>236</sup>.

Innym razem zezwolił na wprowadzenie w obozie środka rozliczeniowego, jakim były bony pieniężne<sup>237</sup>.

Wraz ze swoim adiutantem należeli do grona oficerów popierających sanację<sup>238</sup>. Poglądu tego nie podzielali oficerowie rezerwy, którzy stanowili w oflagu 60% więźniów. Uważali oni, że oficerowie zawodowi sprawujący większość stanowisk funkcyjnych, nie zawsze są kompetentni. Więzień Murnau, ppor. rez. Józef Wieliński wspominał: *Płk Korycki zaznaczył swą władzę w tym zakresie, że wszelkie funkcje powierzał oficerom zawodowym, bez względu na to, czy dany oficer znał się na tego rodzaju pracy, czy nie. Doświadczenie danej dziedziny pracy przez płk. Koryckiego nie było brane pod uwagę. Na kierownika biblioteki obozowej wyznaczył oficera zawodowego, kpt. Józefa Stranza, mnie pozostawił funkcję zastępcy, mimo że miałem ukończony kurs bibliotekarski i byłem organizatorem biblioteki w obozie*<sup>239</sup>.

Wydaje się, że pozycja pułkownika była dość mocna. 16 lipca 1941 r. podczas ucieczki z obozu dwunastu oficerów, niemiecki oficer obozowy por. Diemert otworzył do nich ogień z karabinu maszynowego, jednego zabijając. Za strzelanie do jeńców, wskutek interwencji pułkownika w OKW i MCK, w sierpniu został odwołany ze służby<sup>240</sup>. 5 marca i 10 grudnia 1942 r. Korycki skutecznie protestował u przedstawiciela Międzynarodowego Czerwonego Krzyża, aby zniesiono getto w oflagu. O likwidacji getta, wraz z płk. Adamem Langnerem poinformował Żydów 20 sierpnia 1944 r. Po jego przywróceniu, ponownie interweniował u dr. Mayera 10 grudnia 1944 r.<sup>241</sup>

W kwietniu 1945 r. do Murnau z Oflagu II C Woldenberg (Dobiegniew) przybył ppor. rez. art. Andrzej Bukowski. Wspominał on o panującym głodzie, którego nie mogły zaspokoić paczki nadsyłane ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Kanady oraz Francji. Paczki z insty-

<sup>236</sup> D. Kisielewicz, *Oficerowie polscy...*, s. 304-305.

<sup>237</sup> D. Kisielewicz, *Oficerowie polscy...*, s. 139.

<sup>238</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 99.

<sup>239</sup> Cyt. za D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 150; vide też idem, *Oficerowie polscy...*, s. 256.

<sup>240</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 44.

<sup>241</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 46-47; idem, *Oficerowie polscy...*, s. 118.

tucji opiekuńczych otrzymywało tylko nie więcej niż 400 oficerów. Płk dypl. Marian Porwit, *za zgodą pułkownika Koryckiego, który nie chciał tej sprawy regulować, lecz i nie był przeciwny*, wprowadził podział paczki na czterech<sup>242</sup>. Podporucznik stwierdził, że dobiegniewczyków okradziono z  $\frac{3}{4}$  paczki, która należała się im jako wyrównanie za styczeń i luty 1945 r. Do ogólnego podziału wzięto transport liczący ponad 1200 paczek. Wobec tego przybyli więźniowie jednogłośnie odmówili przyjęcia  $\frac{1}{5}$  paczki, którą przydzieliła Komisja Mężów Zaufania. *Jest to możliwe w tutejszym środowisku – zanotował pod datą 21 kwietnia 1945 r. Bukowski – gdzie „kanty” są na porządku dziennymi gdzie publicznie spoliczkowany przez młodszego oficera główny Mąż Zaufania [płk Korycki] nie wyciągnął w stosunku do swej osoby żadnych konsekwencji (...)*<sup>243</sup>

28 kwietnia 1945 r. wraz gen. dyw. Juliuszem Rómmlem, płk. Kubickim, kpt. Kokocińskim i dr. Mayerem prowadzili rozmowy z niemieckim komendantem obozu, gen. Kazimierzem Petrim o przekazaniu obozu generałowi Rómmłowi<sup>244</sup>.

Niestety, nie udało się ustalić losów płk. Koryckiego po oswobodzeniu obozu 29 kwietnia 1945 r. przez amerykańską 12 Dywizję Pancerną z 3 Armii gen. Georga Pattona. Dziwi nieco fakt, że nie znalazł się w sztabie Polskiego Ośrodka Wojskowego w Murnau, którym kierował gen. Rómmel<sup>245</sup>.

Piszącemu te słowa nie udało się dotrzeć do żadnych wiarygodnych informacji dotyczących pobytu tego wybitnego oficera-artyleryzisty po 29 kwietnia 1945 r. Prawdopodobnie pułkownik wrócił do Polski i zamieszkał w Skierniewicach<sup>246</sup> u swojej siostry. Jak na razie nieznana pozostaje data i miejsce śmierci płk. Józefa Koryckiego.

---

<sup>242</sup> M. Porwit, *op. cit.*, s. 451-452.

<sup>243</sup> A. Bukowski, *Za drutami oflagów. Dziennik oficera 1939-1945*, Warszawa 1993, s. 328. Podporucznika, który dopuścił się tego czynu, uznano za niespełna rozumu i odesłano do innego obozu. Wykazano 1885 r. jako datę urodzin płk. Koryckiego.

<sup>244</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 166; idem, *Oficerowie polscy ...*, s. 276.

<sup>245</sup> D. Kisielewicz, *Oflag VII...*, s. 171-172.

<sup>246</sup> Jego pobytu w tym mieście nie potwierdzają materiały zachowane w Urzędzie Miasta Skierniewice (6 VI 2012).

## EPILOG BIOGRAFICZNY

Płk Józef Korycki należał niewątpliwie do wąskiego grona najzdolniejszych artylerzystów armii II Rzeczypospolitej Polskiej. Swoją wysoką pozycję osiągnął dzięki wrodzonemu talentowi wojownika oraz ciężkiej pracy. Nie wywodził się z Legionów Polskich, stąd też próżno szukać związków jego kariery wojskowej z marszałkiem Józefem Piłsudskim. Sam też nie zabiegał o protekcję ani przed, ani po przewrocie majowym. Nie angażując się politycznie, swoją energię poświęcał służbie wojskowej. Można śmiało powiedzieć, że był wytrawnym i pewnym realizatorem nakładanych nań zadań. Był oficerem wymagającym zarówno od siebie, jak i od podwładnych. Trud i zaangażowanie, włożone w realizację obowiązków, potrafił ocenić sprawiedliwie. Jego wysokie walory dowódcze, organizacyjne oraz poczucie honoru oficera Wojska Polskiego zyskały uznanie przełożonych i szacunek podwładnych. Cech tych nie utracił w trudnych warunkach obozowych, utrzymując na wysokim poziomie morale współwięźniów.

Najprawdopodobniej, gdyby służył w którejś z pozostałych broni głównych (piechota, kawaleria), niechybnie awansowałby na generała. Dywagując, można wysunąć stwierdzenie, że gdyby nie niewola, to generalskich lampasów z pewnością dosłużyłby się w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie.



## ANEKS

TABELA 1. OPINIA M.JR. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 31 I 1922 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie własnego honoru i godności	wybitne	Charakter stały, temperament żywy. Względem przełożonych szczerzy z wielkim szacunkiem, bardzo dbały o dobro swoich podwładnych.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	bardzo dobre	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	bardzo dobre	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	bardzo duża	
	wyrobienie charakteru	bardzo dobre	
	stosunek do podwładnych	bardzo dobry	
	dbałość o żołnierza	bardzo duża	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	bardzo duża	
	lojalność służbowa	bardzo duża	
	obowiązkowość i pilność	bardzo duża	
	szczerłość	bardzo duża	
	ambicja pracy	wybitna	
	ambicja osobista	bardzo duża	
	poczucie obywatelskie	bardzo duże	
	takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	bardzo duży	
obyście towarzyskie	wzorowe		

	<b>Wyszczególnienie</b>	<b>Ocena</b>	<b>Opis bezpośredniego przełożonego</b>
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duża	Robi w postawie i ruchach dobre wrażenie.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna	bardzo duża	
	schludność	bardzo duża	
	wymowa	bardzo dobra	
	postawa	dobra	
III. Inteligencja	ruchliwość	bardzo duża	Zdolności umysłowe wysoko rozwinięte.
	bystrość umysłu	bardzo duża	
	spryt	bardzo duży	
	dokładność i łatwość uczenia się	bardzo duża	
	orientowanie się w nowej sytuacji	bardzo duże	
	zdolność podchwytowania myśli obcych	bardzo duża	
IV. Zdolności organizacyjne	zdolności projektowania, ustalania dyrektyw, wydawania przepisów	bardzo duże	Wywiązał się jako organizator służby samodzielnego dywizjonu bardzo dobrze.
	zmysł organizacyjny	bardzo duży	
	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów	bardzo duża	
	zmysł wykonawczy	bardzo duży	
V. Zdolności kierownicze	inicjatywa	bardzo duża	Bardzo dobry dowódca samodzielnego oddziału.
	samodzielność	bardzo duża	
	energia	wybitna	
	pewność siebie	bardzo duża	
	stanowczość	bardzo duża	
	zimna krew	bardzo duża	
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności	bardzo duża	
zmysł wychowawczy	bardzo duży		



	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	za mało znany	Prowadził korpus oficerski swego dywizjonu na froncie bardzo dobrze.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)		
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania		
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania		
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo dobre	Bardzo dobry oficer i dowódca.
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	bardzo duże	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	bardzo duża	
	osiągnięte dodatnie wyniki	bardzo dobre	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	zachowanie się w służbie	wzorowe	Nadaje się bardzo dobrze na dowódcę pułku.
	zachowanie się poza służbą	wzorowe	
	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku?	bardzo dobrze	
	Czy nadaje się na wyższe stanowisko?		

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Opis z roku (...).

TABELA 2. OPINIA PPLK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 17 XI 1922 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie własnego honoru i godności	wybitne	Charakter stały, temperament żywy, bardzo koleżeński i towarzyski. O żołnierza bardzo dbały. Nadzwyczaj pilny, gorliwy i sumienny oficer.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	bardzo duża	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	bardzo duża	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobienie charakteru	wybitne	
	siła woli	wybitna	
	stosunek do podwładnych	bardzo dobry	
	dbałość o żołnierza	bardzo duża	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo duży	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	bardzo duża	
	lojalność służbowa	wzorowa	
	obowiązkowość i pilność	wzorowa	
	szczerść	bardzo duża	
	ambicja pracy	wybitna	
	ambicja osobista	wybitna	
poczucie obywatelskie	wzorowe		
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	wzorowe		
obycie towarzyskie	wzorowe		
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duża	Pod względem fizycznym przedstawia się bardzo dobrze.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna	bardzo duża	
	schludność	bardzo duża	
	wymowa	wybitna	
	postawa	bardzo dobra	
ruchliwość	bardzo duża		
III. Inteligencja	bystrość umysłu	wybitna	Nadzwyczaj inteligentny o wielkim sprycie i zdolnościach.
	spryt	wybitny	
	dokładność i łatwość uczenia się	bardzo duża	
	orientowanie się w nowej sytuacji	wzorowe	
	zdolność podchwytывania myśli obcych	wybitne	
	zdolność wydawania jasnych i rozumnych rozkazów	wybitne	

IV. Zdolności organiza- cyjne	zmysł organizacyjny	wybitny	Wybitny organizator.
	zdolność organizacyjnego przeprowa- dzenia praktycznie planów	wybitny	
	zmysł wykonawczy	wybitny	
V. Zdolności kierownicze	inicjatywa	wybitna	Jako kierow- nik wyszko- lenia w pułku bardzo dobry.
	samodzielność	wybitna	
	energia	bardzo duża	
	pewność siebie	wybitna	
	stanowczość	bardzo duża	
	zimna krew	bardzo duża	
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności	bardzo duża	
zmysł wychowawczy	bardzo duży		
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	wzorowa	Bardzo dobry o wielkiej wiedzy fachowej wykładowca.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)	wzorowa	
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania	wzorowa	
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania	bardzo duża	
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	wzorowe	Bardzo dobry oficer. Wielki służbista.
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	bardzo duże	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	bardzo duża	
	osiągnięte dodatnie wyniki	bardzo dobre	
	zachowanie się w służbie	wzorowe	
	zachowanie się poza służbą	wzorowe	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku? Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie? Czy na wyższe stanowisko?	Jako zastępca dowódcy pułku wysmienity, nadaje się bardzo dobrze na dowódcę pułku lub na inne stanowisko.	
IX. Ocena ogólna	Ocena ogólna	Wybitny oficer!	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922.

TABELA 3. KORPUS OFICERSKI SZKOŁY MŁODSZYCH OFICERÓW ARTYLERII W 1923 R.

Stopień, imię i nazwisko	
ppłk Józef Korycki	por. Lucjan Frakowski
por. Zygmunt Kijawski	por. Edmund Zagórski
mjr Henryk Hintz	por. Stanisław Kukiełka
kpt. Emil Rodewald	por. Jan Gorzechowski (27 III 1899)
por. Bruno Miarkowski	

Źródło: *Rocznik oficerski 1923*, Warszawa 1924, s. 1524.

TABELA 4. OPINIA PPLK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 15 XI 1923 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie własnego honoru i godności	wybitne	Zrównoważony stosunek do podkomendnych, siła woli, takt, lojalność służbowa, szczerłość – są wybitnymi zaletami tego komendanta Szkoły Młodszych Oficerów Artylerii.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	-	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	-	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobiecie charakteru	wzorowe	
	siła woli	wybitna	
	stosunek do podwładnych	wzorowy	
	dbałość o żołnierza	wybitna	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	wybitna	
	lojalność służbowa	wybitna	
	obowiązkowość i pilność	wybitna	
	szczerłość	bardzo duża	
	ambicja pracy	wybitna	
	ambicja osobista	wybitna	
	poczucie obywatelskie	wybitne	
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	wybitne		
obyście towarzyskie	wybitne		

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpo- średniego przełożonego
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duża	Wybitne.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna	wybitna	
	schłodność	wybitna	
	wymowa	wybitna	
	postawa	wybitna	
	ruchliwość	wybitna	
III. Inteligencja	bystrość umysłu	wybitna	Inteligencja wybitna. W mowie i na piśmie wyraża myśli bardzo ładnie.
	spryt	wybitny	
	dokładność i łatwość uczenia się	bardzo duża	
	orientowanie się w nowej sytuacji	wybitne	
	zdolność podchwytowania myśli obcych	wybitne	
	zdolność wydawania jasnych i rozum- nych rozkazów	wybitne	
IV. Zdolności organiza- cyjne	zmysł organizacyjny	wybitny	Wybitne.
	zdolność organizacyjnego przeprowa- dzenia praktycznie planów	wybitne	
	zmysł wykonawczy	wybitny	
V. Zdolności kierowni- cze	inicjatywa	wybitna	Zdolności kierownicze i wychowawcze, które ujawnił w prowadze- niu szkoły wybitne, bez zarzutu. Posiada dodatknie kwalifikacje liniowe.
	samodzielność	wybitna	
	energia	wybitna	
	pewność siebie	wybitna	
	stanowczość	wybitna	
	zimna krew	wybitna	
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności	wybitna	
	zmysł wychowawczy	wybitny	
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	wybitna	Należy jednak wykorzystać w szkolnictwie jako wybitną jednostkę.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)	wybitna	
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania	-	
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania	wybitny	

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	wybitne	
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	wybitna	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	wybitna	
	osiągnięte dodatnie wyniki	wybitne	
	zachowanie się w służbie	wybitne	
	zachowanie się poza służbą	wybitne	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku?	w zupełności	tak komendant każdej szkoły artylerii i na dowódcę pułku
	Czy nadaje się na wyższe stanowisko?		
	Na jakie?		
	Czy na wyższe stanowisko?		
IX. Ocena ogólna	ocena ogólna	wybitny	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1923. Obok podpisu gen. Kaczyńskiego odcisnięto czerwoną pieczęć z napisem *Obóz Szkół Artylerji.*

TABELA 5. OPINIA PPLK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 29 X 1924 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie własnego honoru i godności	wybitne	Ustalony charakter. Stosunek do podwładnych zrównoważony i sprawiedliwy. Silna wola energiczny. Takt i lojalność służbowa.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	-	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	-	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobienie charakteru	wybitne	
	siła woli	wybitna	
	stosunek do podwładnych	wybitny	
	dbałość o żołnierza	wybitna	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	wybitna	
	lojalność służbowa	wybitna	
	obowiązkowość i pilność	wybitna	
	szczerłość	bardzo duża	
	ambicja pracy	wybitna	
	ambicja osobista	wybitna	
poczucie obywatelskie	wybitne		
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	wybitne		
obycie towarzyskie	bardzo duże		
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	wybitne	Zdolności fizyczne w zupełności odpowiadają wymaganiom stawianym komendantowi szkoły oficerskiej.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna		
	schlundność		
	wymowa		
	postawa		
	ruchliwość		

	<b>Wyszczególnienie</b>	<b>Ocena</b>	<b>Opis bezpośredniego przełożonego</b>
III. Inteligenca	bystrość umysłu	wybitna	Bardzo inteligentny. W mowie i piśmie wyraża swoje myśli bardzo ładnie.
	spryt		
	dokładność i łatwość uczenia się		
	orientowanie się w nowej sytuacji		
	zdolność podchwytywania myśli obcych		
IV. Zdolności organizacyjne	zdolność wydawania jasnych i rozumnych rozkazów	wybitne	W szkole zachowany pedantyczny ład i porządek.
	zmysł organizacyjny		
	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów		
V. Zdolności kierownicze	zmysł wykonawczy	wybitne	Dzięki wybitnym zdolnościom kierowniczym i wychowawczym szkoła jest postawiona na wysokości zadania. Wybitna jednostka w szkolnictwie.
	inicjatywa		
	samodzielność		
	energia		
	pewność siebie		
	stanowczość		
	zimna krew		
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności		
zmysł wychowawczy			
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	wybitne	
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)		
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania		
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania		
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo dobre	
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	bardzo dobre	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	wybitna	
	osiągnięte dodatnie wyniki	wybitne	
	zachowanie się w służbie	wzorowe	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	zachowanie się poza służbą	wzorowe	w zupełności  tak komendant każdej szkoły artylerii i na stanowisko dowódcy pułku
	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku?	tak	
	Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie?		
	Czy na wyższe stanowisko?		

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1924. Obok podpisu gen. Kaczyńskiego odcisnięto czerwoną pieczęć z napisem *Obóz Szkół Artylerji*.



TABELA 6. KORPUS OFICERSKI SZKOŁY MŁODSZYCH OFICERÓW ARTYLERII W 1924 R.

Stopień, imię i nazwisko	
płk Józef Korycki	kpt. Lucjan Frankowski
oficer ordynansowy wakat	kpt. Edmund Zagórski
ppłk Fryderyk Hönl	por. Mieczysław Jurkiewicz
mjr Henryk Hintz	por. Antoni Korpala
mjr Alfred Hintz	por. Stanisław Kukielka
mjr Emil Rodewald	por. Jan Gorzechowski (27 III 1899)
kpt. Bruno Miarkowski	

Źródło: *Rocznik oficerski 1924*, Warszawa 1924, s. 1384.

TABELA 7. OPINIA PŁK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 10 XI 1925 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie honoru i własnej godności	wybitne	Prawy ustalony charakter o wygórowanym poczuciu honoru, godności własnej i obywatelskiej i ambicji. Bardzo pracowity, pedantyczny i obowiązkowy. Bardzo wymagający, energiczny, sprytny i bardzo wrażliwy, dość często mało wyrozumiały dla podwładnych. Wobec przełożonych lojalny i bardzo taktowny. Bardzo dbały o formalności, w sobie zamknięta natura, mało się udzielająca. Towarzystwo bardzo dobrze obyty, elegancki.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	nie znam	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	nie znam	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobienie charakteru	bardzo duże	
	siła woli	bardzo duża	
	stosunek do podwładnych	bardzo dobry	
	dbałość o żołnierza	wybitna	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	duża	
	lojalność służbowa	bardzo duża	
	obowiązkowość i pilność	bardzo duża	
	szczerłość	bardzo duża	
	ambicja pracy	wybitna	
	ambicja osobista	wybitna	
poczucie obywatelskie	wybitne		
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	wzorowe		
obyty towarzyski	wzorowe		

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duża	Średnio zbudowany – lecz wytrzymały. Wymowa wybitna, spokojna, wyszkolona, trochę górnołotna.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna	bardzo duża	
	schludność	wybitna	
	wymowa	wybitna	
	postawa	wybitna	
	ruchliwość	wzorowa	
III. Inteligencja	bystrość umysłu	wybitna	Bardzo inteligentny, wykształcony.
	spryt	bardzo duży	
	dokładność i łatwość uczenia się	bardzo duża	
	orientowanie się w nowej sytuacji	bardzo dobre	
	zdolność podchwytywania myśli obcych	wybitne	
	zdolność wydawania jasnych i rozumnych rozkazów	wybitne	
IV. Zdolności organizacyjne	zmysł organizacyjny	bardzo duży	W zakresie komendanta szkoły bardzo duże.
	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów	bardzo dobra	
	zmysł wykonawczy	bardzo dobry	
V. Zdolności kierownicze	inicjatywa	bardzo duża	W szkole zaprowadził i utrzymuje pedantyczny ład, porządek i karność. Pod względem fachowym kieruje nią bardzo dobrze.
	samodzielność	bardzo duża	
	energia	bardzo duża	
	pewność siebie	bardzo duża	
	stanowczość	bardzo duża	
	zimna krew	bardzo duża	
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności	bardzo duża	
zmysł wychowawczy	duży		
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	bardzo duża	Bardzo dobry żołnierz oddany pedagog i wychowawca.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)	duża	
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania	dobra	
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania	duża	

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo dobre	Fachowo bardzo dobrze wyszkolony z odpowiednią praktyką i doświadczeniem.
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	duże	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	bardzo dobra	
	osiągnięte dodatnie wyniki	bardzo dobre	
	zachowanie się w służbie	wzorowe	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	zachowanie się poza służbą	wzorowe	
	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku? Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie? Czy na wyższe stanowisko?	bardzo dobrze  na dowódcę pułku	
IX. Ocena ogólna	ocena ogólna	bardzo dobry	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1925. Obok podpisu gen. Mehlema odcisnięto czerwoną pieczęć z napisem *Obóz Szkół Artylerji*. Obok niej figuruje niebieski odcisk pieczęci opiniującego – *E. Mehlem, Gen.-Bryg. Komendant Obozu Szkolnego Art.*

TABELA 8. DOWÓDCY 16 PUŁKU ARTYLERII POŁEWEJ/16 PUŁKU ARTYLERII LEKKIEJ W LATACH 1920-1939.

Stopień, imię i nazwisko	Lata dowodzenia
mjr/płk Emil Przedzrymirski-Krukowicz	1920-1922
ppłk SG./płk SG Gabriel Kociuba	1922-1925
płk Józef Korycki	1926-1929
ppłk Zygmunt Żaboklicki	1930-1933
ppłk/płk Witold Andruszewicz	1933-1938
płk Stefan Zielke	1938-1939
płk Aleksander Słupczyński	VII-IX 1939

Źródło: W. Zawadzki, *Obrona Pomorza w 1920 roku*, w: *Wojna polsko-bolszewicka z perspektywy osiemdziesięciu lat (1920-2000). Aspekty ogólne i regionalne*, red. M. Krajewski, Włocławek 2001, s. 81; R. Łoś, *Artyleria polska 1914-1939*, Warszawa 1991, s. 216, przyp. 12. Autor podał, że Emil Przedzrymirski-Krukowicz brał czynny udział w Legionach Polskich przy formowaniu artylerii. Stąd też miał wywodzić się jego pseudonim – Krukowicz;

Z. Moszumański, *Relacja gen. bryg. Emila Krukowicza-Przedzimirskiego o przygotowaniu Armii „Modlin” do wojny*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 2, Warszawa 2005, s. 172-193. Tu zapisany pod nazwiskiem Emil Karol Przedzimirski de Krukowicz. W przypisie nr 14 autor sprostował, że *Krukowicz-to przydomek, a nie pseudonim legionowy*; także, Z. Moszumański, *Generał dywizji Emil Krukowicz-Przedzimirski (1886-1957)*, w: *Artyleria polska. Historia-teraźniejszość-przyszłość (myśl wojskowa, szkolnictwo artyleryjskie, technika i uzbrojenie)*, Toruń 2007, s. 47; Z. Moszumański, *Generał dywizji Emil Krukowicz-Przedzimirski (1886-1957)*, Zeszyty Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia, nr 5, Toruń 2007, s. 189, 191-192; idem, *Projekt utworzenia „wyższej szkoły artylerii”. Koncepcja jej organizacji i zadań opracowana w 1938 roku*, w: *Studia artyleryjskie*, t. 3, red. M. Giętkowski, A. Smoliński, Toruń 2012, s. 176. Dla piszącego te słowa kwestia ta jest dyskusyjna; vide *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegsmarine für 1908*, Wien 1907, s. 821, 902, 1523. Tu wśród ppor. 32 *Division-artillerieregiment* figuruje Emil Przedzimirski von Krukowicz; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 33 z 16 IX 1922 r., s. 723. Ppłk Szt. Gen. Kociuba został przeniesiony na to stanowisko z dniem 10 X 1922 r.; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 7 z 20 V 1933 r., s. 118. Z dniem 30 XI 1933 r. ppłk Żaboklicki został przeniesiony w stan spoczynku; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 8 z 28 VI 1933 r., s. 134. Ppłk Witold Tadeusz Andruszewicz został przeniesiony na to stanowisko z 3 Pułku Artylerii Lekkiej Legionów; J. Krzyś, *16 Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 1998, s. 16. Tu podano, że płk Korycki dowodził tym pułkiem w latach 1927-1931 oraz, że jego poprzednikiem na tym stanowisku był ppłk Krzisch; także Z. Otremba, *Piłsudski w Grudziądzu*, Gdański 2005, s. 114.

TABELA 9. OFICEROWIE SKIEROWANI NA KURS WYŻSZYCH DOWÓDCÓW ARTYLERII I-III 1928 R.

Lp.	Stopień, imię i nazwisko	Stanowisko
1.	ppłk inż. Jerzy Dobrowolski	szef 6 Okręgowego Szefostwa Artylerii i Uzbrojenia
2.	ppłk Kazimierz Schally	zastępca szefa Departamentu Artylerii MSWojsk.
3.	ppłk Jan Bold	szef 5 Okręgowego Szefostwa Artylerii i Uzbrojenia
4.	ppłk Rudolf Niemira	dowódca artylerii konnej 1 Dywizji Kawalerii
5.	ppłk Stanisław Więckowski	dowódca 17 Pułku Artylerii Polowej Wielkopolskiej
6.	ppłk Józef Korycki	dowódca 16 Pułku Artylerii Polowej
7.	ppłk Aleksander Batory	dowódca 8 Pułku Artylerii Polowej
8.	ppłk Apolinary Biernacki	dowódcę 25 Pułku Artylerii Polowej
9.	ppłk Karol Schrötter	dowódca 3 Pułku Artylerii Ciężkiej
10.	ppłk Leopold Cehak	dowódca 3 Pułku Artylerii Polowej Legionów
11.	ppłk Jan Chmurowicz	dowódca 2 Pułku Artylerii Polowej Legionów

Źródło: Dz. Personalny MSWojsk., Nr 8 z 4 XII 1932 r., s. 370.

TABELA 10. KORPUS OFICERSKI 16 PUŁKU ARTYLERII POŁOWEJ W 1928 R.

Stopień, imię i nazwisko			
plk	Józef Korycki	por.	Stanisław Wojciechowski (23 IX 1898)
ppłk	Władysław Nekanda-Trepka		Leonard Kuczora
	Eugeniusz Kukulski		Kazimierz Jordan
mjr	Hektor Żyliński		Zygmunt Krzyżagórski
	Jan Wargin		Antoni Zdrojewski
kpt.	Aleksander Słupczyński		Wincenty Chruściński
	Leon Topolski		Zygmunt Łabęcki
	Paweł Klingenberg		Jan Sadowski (26 XII 1899)
	Maksymilian Dybowski		Jan Kycler
	Marian Wiśniewski		Stanisław Szulc (6 I 1900)
	Jan Jarnuszkiewicz		Roman Pruc
	Stefan Świętochowski		Stanisław Kwasięborski
	Jerzy Machmer		Marian Kiedrzyński (2 II 1895)
	Józef Grieb		Leon Madaliński
	Wiktor Kaleta	ppor.	Stanisław Królikiewicz
	Franciszek Peisert		Henryk Antczak
	por.	Mieczysław Michałowski	
Edmund Herman			

Źródło: *Rocznik oficerski 1928...*, s. 390.

TABELA 11. OPINIA PLK JÓZEFA KORYCKIEGO Z 19 X 1926 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie honoru i własnej godności	wybitne	Prawy, bardzo mocny charakter, bardzo Obowiązkowy i sumienny. Bardzo lojalny podwładny. Znakomity kolega, wymagający, lecz bardzo życzliwy przełożony. Elegancki, nadzwyczaj taktowny oficer, świeci własnym przykładem korpussowi oficerskiemu.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	nieznane	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	nieznane	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wzorowe	
	wyrobień charakteru		
	siła woli		
	stosunek do podwładnych		
	dbałość o żołnierza		
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)		
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny		
	lojalność służbowa		
	obowiązkowość i pilność		
	szczerłość		
	ambicja pracy		
	ambicja osobista		
poczucie obywatelskie			
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego			
obycie towarzyskie			
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duża	Zdolny do każdej służby w polu. Znakomity mówca.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna	bardzo duża	
	schludność	bardzo duża	
	wymowa	wybitna	
	postawa	bardzo dobra	
	ruchliwość	bardzo dobra	

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
III. Inteligencja	bystrość umysłu	bardzo duży	Bardzo inteligentny i bardzo wykształcony oficer. Orientuje się szybko i dobrze, wskazówki ujmuje bardzo łatwo i wykonuje z całą skrupulatnością. Rozkazuje jasno i rozsądnie.
	spryt		
	dokładność i łatwość uczenia się		
	orientowanie się w nowej sytuacji		
	zdolność podchwytywania myśli obcych		
IV. Zdolności organizacyjne	zmysł organizacyjny	bardzo dobry	Bardzo dobry organizator.
	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów		
	zmysł wykonawczy		
V. Zdolności kierownicze	inicjatywa	bardzo duże	Energiczny i inicjatywny dowódca pułku artylerii polowej. Prowadzi korpus oficerski bardzo dobrze.
	samodzielność		
	energia		
	pewność siebie		
	stanowczość		
	zimna krew		
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności		
zmysł wychowawczy			
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	bardzo dobre	Bardzo dobry wychowawca i wykładowca, wyraża swoje myśli jasno i dobitnie.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)		
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania		
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania		
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo dobre	Bardzo dobrze wyszkolony, ma dużo doświadczenia. Pułk utrzymuje i szkoli bardzo dobrze.
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie		
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń		
	osiągnięte dodatnie wyniki		
	zachowanie się w służbie		
	zachowanie się poza służbą		

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku? Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie? Czy na wyższe stanowisko?	bardzo dobrze na razie nie	
IX. Ocena ogólna	ocena ogólna	bardzo dobry dowódca pułku artylerii polowej	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1926.

TABELA 12. OPINIA PŁK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 20 XI 1928 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie honoru i własnej godności	wybitne	Silny i wyrobiony charakter. Usposobienie spokojne – zdecydowane. Trzyma swoich podwładnych nadzwyczaj silną ręką. Robi czasem wrażenie niedostępnego - odnosi się jednak do podwładnych życzliwie i traktuje ich sprawiedliwie.
	odwaga, zachowanie się w boju osobiście	-	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	-	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobienie charakteru	wybitne	
	siła woli	bardzo duża	
	stosunek do podwładnych	dobry	
	dbałość o żołnierza	bardzo duża	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	bardzo dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	wybitna	
	lojalność służbowa	wybitna	
	obowiązkowość i pilność	wybitna	
	szczerość	bardzo duża	
	ambicja pracy	bardzo duża	
	ambicja osobista	bardzo duża	
poczucie obywatelskie	wybitne		
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	wzorowe		
obyście towarzyskie	wzorowe		



	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duże	Fizycznie bardzo wytrzymały.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna		
	schłodność		
	wymowa		
	postawa		
III. Inteligencja	ruchliwość	bardzo duża	Bardzo inteligentny oficer. Szybko i trafnie orientuje się. Oczytany, posiada duży zasób wiedzy wojskowej i ogólnej.
	bystrość umysłu		
	spryt		
	dokładność i łatwość uczenia się		
	orientowanie się w nowej sytuacji		
IV. Zdolności organizacyjne	zdolność podchwytowania myśli obcych	bardzo duża	Bardzo dobry organizator.
	zdolność wydawania jasnych i rozumnych rozkazów		
	zmysł organizacyjny		
V. Zdolności kierownicze	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów	bardzo duże	Posiada bardzo duże zdolności kierownicze. Dowodzi pułkiem pod każdym względem bardzo dobrze. Ocenia swych oficerów trafnie i sprawiedliwie.
	zmysł wykonawczy		
	inicjatywa	bardzo duża	
	samodzielność	bardzo duża	
	energia	bardzo duża	
	pewność siebie	wybitna	
	stanowczość	bardzo duża	
	zimna krew	bardzo duża	
zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności	bardzo duża		
VI. Zdolności wychowawcze	zmysł wychowawczy	duży	
	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	bardzo duża	
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)	bardzo duża	
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania	wybitna	
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania	bardzo duża	

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo duże	Posiada duże zdolności w dowodzeniu oddziałem przy współdziałaniu broni i służb. Posiada znajomości z Ordre de Bataille armii własnej i nieprzyjaciela
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie	bardzo duże	
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń	bardzo duża	
	osiągnięte dodatnie wyniki	bardzo duże	
	zachowanie się w służbie	wzorowe	
	zachowanie się poza służbą	wzorowe	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku? Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie? Czy na wyższe stanowisko?	bardzo dobrze nadaje się na stanowisko dowódcy artylerii dywizyjnej względnie szefa artylerii i uzbrojenia DOK	
IX. Ocena ogólna	ocena ogólna	bardzo dobry oficer i dowódca pułku	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1928.

TABELA 13. OPINIA PŁK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 18 IX 1929 R.

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
I. Zalety osobiste	poczucie honoru i własnej godności	wybitne	Silny i wyrobiony charakter. Uspokojenie zimne, zdecydowane. Posiada bardzo silną i bezwzględną rękę. Jest w służbie bardzo surowy, a poza służbą robi wrażenie niedostępnego człowieka. Ma za mało sentymentu do swoich podwładnych przez co jest w korpusie oficerskim nie lubiany. Traktuje wszystkich jednakowo surowo i sprawiedliwie.
	odwaga, zachowanie się w boju	-	
	osobiście	-	
	odwaga, zachowanie się w boju jako dowódca	-	
	ideowość w pojmowaniu służby w armii narodowej	wybitna	
	wyrobienie charakteru	bardzo duże	
	siła woli	bardzo duża	
	stosunek do podwładnych	dobry	
	dbałość o żołnierza	bardzo duża	
	stosunek do kolegów (poczucie koleżeństwa)	dobry	
	gotowość ponoszenia odpowiedzialności za swe czyny	bardzo duża	
	lojalność służbowa	wybitna	
	obowiązkowość i pilność	wybitna	
	szczerłość	bardzo duża	
	ambicja pracy	bardzo duża	
ambicja osobista	bardzo duża		
poczucie obywatelskie	wybitne		
takt i opanowanie wobec społeczeństwa cywilnego	bardzo duże		
obycie towarzyskie	wzorowe		
II. Zdolności fizyczne	sprężystość cielesna	bardzo duże	Fizycznie bardzo wytrzymały.
	cierpliwość i wytrzymałość fizyczna		
	schłodność		
	wymowa		
	postawa		
III. Inteligencja	ruchliwość	bardzo duża	Bardzo duża inteligencja. Posiada duży zasób wiedzy ogólnej i wojskowej.
	bystrość umysłu		
	spryt		
	dokładność i łatwość uczenia się		
	orientowanie się w nowej sytuacji		
zdolność podchwytывania myśli obcych			
zdolność wydawania jasnych i rozumnych rozkazów			

	Wyszczególnienie	Ocena	Opis bezpośredniego przełożonego
IV. Zdolności organizacyjne	zmysł organizacyjny	duże	Dobry organizator.
	zdolność organizacyjnego przeprowadzenia praktycznie planów		
	zmysł wykonawczy		
V. Zdolności kierownicze	inicjatywa	bardzo duże	Silną ręką kieruje i szkoli swój pułk – wykazuje bardzo dodatnie wyniki. Podwładnych ocenia trafnie i sprawiedliwie.
	samodzielność		
	energia		
	pewność siebie		
	stanowczość		
	zimna krew		
	zdolność natchnienia podwładnych do gorliwości, wyrobienie posłuchu i wierności		
zmysł wychowawczy			
VI. Zdolności wychowawcze	umiejętność dostosowania się do poziomu intelektualnego uczniów	bardzo duża	Bardzo dobry wychowawca.
	intuicja wychowawcza (psychologiczna)	duże	
	umiejętność zwięzłego i przystępnego wykładania	bardzo duża	
	umiejętność najodpowiedniejszego demonstrowania	bardzo duża	
VII. Ogólna wartość służby	wyszkolenie fachowe	bardzo duże	Jak w roku 1928. Przedstawia bardzo duże wartości dla służby.
	zręczność, wyrobienie, doświadczenie		
	umiejętność osiągnięcia zamierzeń		
	osiągnięte dodatnie wyniki	wzorowe	
	zachowanie się w służbie	wzorowe	
VIII. Wniosek na przydatność w służbie	Czy i jak odpowiada na obecnym stanowisku?	bardzo dobrze	nadaje się na stanowisko dowódcy artylerii dywizyjnej
	Czy nadaje się na wyższe stanowisko? Na jakie?		
	Czy na wyższe stanowisko?		
IX. Ocena ogólna	ocena ogólna	bardzo dobry oficer i dowódca pułku	

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1929.

TABELA 14. ABSOLWENCI IV KURSU W CENTRUM WYŻSZYCH STUDIÓW WOJSKOWYCH W LATACH 1929-1930<sup>A</sup>.

Lp.	Stopień, imię i nazwisko	Stanowisko służbowe
1.	gen. Kazimierz Łukoski	dowódca 11 Dywizji Piechoty
2.	gen. Mieczysław Smorawiński	dowódca 6 Dywizji Piechoty
3.	płk Bolesław Jatelnicki	dowódca piechoty dywizyjnej 4 Dywizji Piechoty
4.	płk Jan Kruszewski	dowódca 1 Dywizji Piechoty Legionów
5.	płk Czesław Jarnuszkiewicz	dowódca 16 Dywizji Piechoty
6.	płk Juliusz Zulauf	dowódca piechoty dywizyjnej 5 Dywizji Piechoty
7.	płk inż. Bolesław Fijałkowski	dowódca piechoty dywizyjnej 23 Dywizji Piechoty
8.	płk Julian Skokowski	dowódca piechoty dywizyjnej 19 Dywizji Piechoty
9.	płk Eugeniusz Godziejewski	dowódca 4 Brygady Korpusu Ochrony Pogranicza
10.	płk Władysław Grabowski	dowódca piechoty dywizyjnej 14 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej
11.	płk Stanisław Skotnicki	dowódca 9 Samodzielnej Brygady Kawalerii
12.	płk inż. Zygmunt Podhorski	komendant Centrum Wyszkożenia Kawalerii
13.	płk Zygmunt Piasecki	dowódca 17 Brygady Kawalerii
14.	płk Rudolf Underka	dowódca 11 Grupy Artylerii
15.	płk Rudolf Niemira	dowódca 10 Grupy Artylerii
16.	płk Stanisław Więckowski	dowódca 17 Pułku Artylerii Polowej Wielkopolskiej
17.	płk Józef Korycki	dowódca 16 Pułku Artylerii Polowej
18.	płk Aleksander Batory	dowódca 8 Pułku Artylerii Polowej
19.	płk Karol Schrötter	dowódca 3 Pułku Artylerii Ciężkiej
20.	płk Jan Senderek	dowódca 1 Pułku Lotniczego
21.	płk Jan Skoryna	dowódca 2 Brygady Saperów

**Uwaga:**<sup>A</sup> Stanowiska służbowe podano w chwili wyznaczenia na kurs. Natomiast kolejność według starszeństwa z 1928 r.

Źródło: J. M. Skelnik, *Centrum Wyższych Studiów Wojskowych 1923-1933*, Gdynia 2006, s. 26-28. Tu podano czas trwania tego kursu od 6 XII 1929 r. do 10 VII 1930 r.; A. Kuprianis, *Łódzka 4...*, s. 169-170. Autor podał, że kurs ten trwał do połowy 1930 r.; Z. Mierziński, *Generałowie II Rzeczypospolitej*, t. II, Warszawa 1995, s. 268-269; P. Stawicki, *Słownik biograficzny...*, Warszawa 1994, s. 148, 203, 180, 153, 306, 311, 122, 225-226; A. Rostworowski, *Ziemia, której już nie zobaczysz. Wspomnienia kresowe*, oprac. S. J. Rostworowski, Warszawa 2001, s. 214; W. K. Cygan, *Oficerowie Legionów Polskich 1914-1917. Słownik biograficzny*, t. II, Warszawa 2006, s. 306, 36; ibidem, t. I, Warszawa 2005, s. 282.

TABELA 15. SKŁAD OSOBOWY DOWÓDZTWA GRUPY ARTYLERII.

	Oficerowie			Szeregowi		Cywilni		konie wierzchowe
	generał	sztabowy	młodszy	podoficer zawodowy	nizszy funkcyjny	urzędnik III kl.	nizszy funkcyjny	
dowódca grupy	1	-	-	-	-	-	-	-
oficerowie sztabowi	-	2	-	-	-	-	-	-
personel kancelaryjny	-	-	-	1	-	1	1	-
luzacy i konie	-	-	-	-	2	-	-	4
razem	1	2	-	1	2*	1	1	4

**Uwaga:** \* Ponadto ordynansi osobiści według norm ustalonych Dz. Rozkazów MSWojsk., Nr 23 z 12 VIII 1927 r., s. 338-339.

Źródło: Dodatek Tajny Nr 7 do Dz. Rozkazów MSWojsk., Nr 37/38 z 31 XII 1928 r., s. 34.

TABELA 16. DOWÓDCY GRUP ARTYLERII W LATACH 1932, 1936, 1939.

GA	Stopień, imię, nazwisko oraz lata dowodzenia		
	1932	1936	1939
1.	płk Kazimierz Schally	płk Michał Gałązka	płk Michał Gałązka
2.	płk Henryk Kreiss <sup>4</sup>	płk Henryk Kreiss	płk Henryk Kreiss
3.	płk Karol Schrötter	płk Rudolf Niemira	płk dypl. Stanisław Künstler
4.	gen. bryg. Stanisław Miller	płk Leonard Lubański <sup>7</sup>	płk Leonard Lubański
5.	płk Aleksander Batory <sup>1</sup>	płk Aleksander Hertel	płk Leon Bogusławski
6.	vacat	płk Karol Nowak	płk Karol Nowak
7.	vacat	płk Michał Jancewicz	płk Michał Jancewicz
8.	płk Józef Korycki	płk Józef Korycki	płk Józef Korycki
9.	vacat	płk Otton Krzisch	płk Ludwik Buczek
10.	płk Rudolf Niemira	?	płk Ludwik Ząbkowski
11.*	płk Rudolf Underka <sup>2</sup>	płk Roman Odzierzynski	pełniący obowiązki płk Kazimierz Baran

**Uwaga:** \* W 1939 r. była to Grupa Artylerii Przeciwlotniczej.

<sup>1</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 15 z 31 XII 1932 r., s. 469. Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 30 XII 1932 r. z 31 III 1933 r. przeniesiony w stan spoczynku.

<sup>2</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 23 XII 1929 r., s. 126. Zarządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 30 XII 1932 r. z 31 VII 1933 r. przeniesiony w stan spoczynku.

<sup>4</sup> Dz. Personalny MSWojsk., Nr 14 z 20 IX 1930 r., s. 293. Minister SWojsk. mianował go na to stanowisko ze stanowiska komendanta Szkoły Podchorążych Artylerii.

<sup>7</sup> W. Jarno, *Okręg Korpusu...*, s. 155.

Źródło: *Rocznik oficerski 1932...*, s. 498-500; A. Kuprianis, *Łódzka 4...*, s. 66-67; R. Rybka, K. Stepan, *Rocznik oficerski...*, s. 544-546; L. Wyszczelski, *W obliczu wojny. Wojsko Polskie 1935-1939*, Warszawa 2008, s. 272.

TABELA 17. DOWÓDCY ODDZIAŁÓW WCHODZĄCYCH W SKŁAD 8 GRUPY ARTYLERII  
W LATACH 1930-VIII 1939.

Oddział	Dowódca
8 Pułk Artylerii Ciężkiej	ppłk Michał Jancewicz II 1928-VIII 1931 ppłk dypl./płk dypl. Jerzy Łunkiewicz VIII 1931-I 1937 ppłk/płk Florian Grabczyński I 1937-VIII 1939 <sup>1</sup>
4 Pułk Artylerii Polowej/Lekkiej	płk dypl. Karol Hanke IV 1929-IV 1934 płk Leon Mirza Hózman-Sulkiewicz IV 1934-II 1938 ppłk/płk dypl. Andrzej Czerwiński II 1938-VIII 1939
15 Pułk Artylerii Polowej/ Lekkiej	płk Stefan Maleszewski VI 1927-I 1931 płk Brunon Romiszewski I 1931-XII 1934 ppłk/płk Wojciech Stachowicz I 1935-VIII 1939
16 Pułk Artylerii Polowej/Lekkiej	ppłk Zygmunt Żaboklicki 1930-VI 1933 ppłk/płk Witold Andruszewicz VI 1933-XI 1938 płk Stefan Zielke XI 1938-VIII 1939
11 Dywizjon Artylerii Konnej	mjr/płk dr Włodzimierz Leon Dembiński V 1924-V 1934 ppłk dypl. Konstanty Ważyński IV 1934-XII 1935 ppłk Władysław Bednarski I 1936-X 1937 ppłk Antoni Wereszczyński X 1937-? ppłk Władysław Szwed-1939
Dywizjon Artylerii Pomiarowej	ppłk Karol Steuer 1939

**Uwaga:** <sup>1</sup> W kampanii 1939 r. dowodził artylerią dywizyjną 41 Dywizji Piechoty, przetrzymywany w Oflagu VII A Murnau, po wojnie służy w Wojsku Polskim, gdzie w VII 1947 r. awansował do stopnia gen. bryg.

Źródło: *Rocznik oficerski 1932...*, s. 672, 683, 684, 708, 723; J. Krzyż, *16 Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 1998, s. 16; P. Zarzycki, *4 Kujawski Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 1995, s. 21; idem, *15 Wielkopolski Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 2000, s. 17; R. Rybka, K. Stepan, *Rocznik oficerski 1939. Stan na dzień 23 marca 1939*, Kraków 2006, s. 754, 723, 733, 764; J. Królikowski, *Generalowie i admirałowie Wojska Polskiego 1943-1990*, t. III, Toruń 2010, s. 318.

**TABELA 18. DOWÓDCY ODDZIAŁÓW WCHODZĄCYCH W SKŁAD 7 GRUPY ARTYLERII  
W LATACH 1934-1935**

Oddział	Dowódca
7 Pułk Artylerii Ciężkiej	plk Michał Jancewicz
14 Pułk Artylerii Lekkiej Wielkopolskiej	plk Michał Gałązka
17 Pułk Artylerii Lekkiej Wielkopolskiej	ppłk Wacław Młodzianowski
25 Pułk Artylerii Lekkiej	plk dypl. Czesław Szystowski
7 Dywizjon Artylerii Konnej	ppłk dypl. Mikołaj Łapicki

Źródło: Dz. Personalny MSWojsk., Nr 1 z 21 I 1930 r., s. 8; Dz. Personalny MSWojsk., Nr 20 z 23 XII 1929 r., s. 386.

**TABELA 19. DOWÓDCY WIELKICH JEDNOSTEK PIECHOTY I KAWALERII STACJONUJĄCYCH  
NA OBSZARZE DOK NR VIII TORUŃ W LATACH 1930-1939.**

Wielka jednostka piechoty/ kawalerii	Dowódca
4 Dywizja Piechoty	plk/gen. bryg. Włodzimierz Maxymowicz-Raczyński 1927-IV 1937 plk./gen. bryg. Mikołaj Bołtuć IV 1937-VIII 1939
15 Dywizja Piechoty	gen. bryg. Wiktor Thommée 1924-XI 1934 plk/gen. bryg. Jan Chmurowicz XII 1934-VIII 1937 gen. bryg. Zdzisław Wincenty Przyjałkowski VIII 1937-1939
16 Dywizja Piechoty	gen. bryg. Włodzimierz Rachmistruk III 1927-V 1932 gen. bryg. Kazimierz Sawicki V 1932-II 1938 plk dypl. Stanisław Jan Ferdynand Świtalski IV 1938-1939
Brygada Kawalerii Toruń (od I 1936 r. Brygada Kawalerii Bydgoszcz, od IV 1937 Pomorska Brygada Kawalerii)	plk dypl. Roman Abraham III 1929-IV 1937 gen. bryg. Stanisław Skotnicki V? 1937-VIII 1939

Źródło: Z. Mierzwiński, *Generałowie II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1990, s. 13; M. Bielski, *Generałowie Odrodzonej Rzeczypospolitej*, Toruń 1995, s. 168-170, 180-183; B. Królikowski, *Generał Mikołaj Bołtuć. Wizerunek żołnierza*, Warszawa 1998, s. 197; L. Wyszczelski, *W obliczu wojny. Wojsko Polskie 1935-1939*, Warszawa 2008, s. 263-264, 266-267.



TABELA 20. INSPEKCJE DOKONANE PRZEZ PLK. JÓZEFA KORYCKIEGO W 1930

Data	Oddział	Miejscowość
13-14 V	4 Pułk Artylerii Polowej	Inowrocław
20-21 V	15 Pułk Artylerii Polowej	Bydgoszcz
30-31 V	11 Dywizjon Artylerii Konnej	Bydgoszcz
5-6 VI	Dywizjon Pomiarów Artylerii	Podgórz
21-22 VIII	16 Pułk Artylerii Polowej	Grudziądz
24-27 VIII	15 Pułk Artylerii Polowej	Kartuzy
29 VIII-2 IX	16 Pułk Artylerii Polowej	Golub
7-11 IX	4 Pułk Artylerii Polowej	Kikół
5-6 XI	Szkoła Podoficerska 4 Pułk Artylerii Polowej	Inowrocław
10 XI	Szkoła Podoficerska 8 Pułk Artylerii Ciężkiej	Toruń
12-13 XI	Szkoła Podoficerska 16 Pułk Artylerii Polowej	Grudziądz

Źródło: CAW, 8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1, Rozkazy z 1930 r.

TABELA 21. OBSADA PERSONALNA KIEROWNICTWA.

Stanowisko etatowe	Stopień imię i nazwisko	Funkcja w czasie ćwiczenia
Inspektor armii	gen. dyw. M. Norwid-Neugebauer	kierownik gry wojennej
I oficer sztabu inspektora armii	ppłk dypl. Jerzy Płatowicz-Płachta	szef Sztabu kierownika
II oficer sztabu inspektora armii	kpt. dypl. Ksawery Floryanowicz	referent strony czerwonej
III oficer sztabu inspektora armii	kpt. dypl. Jerzy Kirchmayer	referent strony niebieskiej
dowódca OK VIII Toruń	gen. bryg. Wiktor Thommée	pomocnik kierownika
Wyższa Szkoła Wojenna	ppłk dypl. Stanisław Sosabowski	w dyspozycji gen. W. Thommée
Oddział IV Sztabu Głównego	mjr dypl. Józef Grodecki	referent spraw kwatermistrzowskich strony niebieskiej
Oddział IV Sztabu Głównego	mjr dypl. Marian Kułakowski	referent spraw kwatermistrzowskich strony czerwonej
szef Komunikacji Wojskowej Sztabu Głównego	plk dypl. Aleksander Szychowski	referent dla spraw transportu na szczeblu armii

Stanowisko etatowe	Stopień imię i nazwisko	Funkcja w czasie ćwiczenia
zastępca szefa Komunikacji Wojskowej Sztabu Głównego	mjr dypl. Bohdan Chojnowski	w dyspozycji płk dypl. Aleksandra Szychowskiego
dowódca 8 Grupy Artylerii	płk Józef Korycki	szef artylerii
dowódca 4 Pułku Lotnictwa	ppłk dypl. Stanisław Kuźmiński	szef lotnictwa
dowódca 8 Batalionu Saperów	ppłk Eustachy Gorczyński	szef saperów
komendant Kadry 8 Batalionu Telegraficznego	kpt. Wilhelm Pszonka	szef łączności
Kadra 8 Batalionu Telegraficznego	kpt. Stefan Dobak	zastępca szefa łączności

Źródło: CAW, MSWojsk. Biuro Personalne, I. 300.30.136, Pismo MSWojsk. Biuro Personalne L. dz. 85/tj. z 19 II 1935 r.

TABELA 22. OBSADA PERSONALNA STRONY CZERWONEJ

Stanowisko etatowe	Stopień imię i nazwisko	Funkcja w czasie ćwiczenia
dowódca 8 Dywizji Piechoty	gen. bryg. Antonii Szylling	dowódca GO
pomocnik dowódcy OK VII	płk dypl. Stanisław Świtalski	kwatremistrz
dowódca 14 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej	gen. bryg. Władysław Maxymowicz-Raczyński	dowódca piechoty dywizyjnej
dowódca piechoty dywizyjnej 14 Dywizji Piechoty Wielkopolskiej	płk dypl. Romuald Wolikowski	dowódca piechoty dywizyjnej
dowódca 14 Pułku Artylerii Lekkiej Wielkopolskiej	płk Leon Mirza-Hózman-Sulkiewicz	dowódca artylerii dywizyjnej
dowódca piechoty dywizyjnej 26 Dywizji Piechoty	płk dypl. Bohdan Hulewicz	dowódca piechoty dywizyjnej
dowódca 37 Pułku Piechoty	płk dypl. Józef Sas-Hoszowski	dowódca piechoty dywizyjnej
dowódca 26 Pułk Artylerii Lekkiej	ppłk dypl. Jan Kulczycki	dowódca artylerii dywizyjnej

**Uwaga:** <sup>A</sup> Pod względem liczebnym sztaby GO i wielkich jednostek strony czerwonej przedstawiały się identycznie jak strony niebieskiej.

Źródło: CAW, MSWojsk. Biuro Personalne, I. 300.30.136, Pismo MSWojsk. Biuro Personalne L. dz. 85/tj. z 19 II 1935 r.

TABELA 23. OBSADA PERSONALNA STRONY NIEBIESKIEJ<sup>A</sup>

Stanowisko etatowe	Stopień imię i nazwisko	Funkcja w czasie ćwiczenia
dowódca 10 Dywizja Piechoty	gen. Józef Olszyna-Wilczyński	dowódca Grupy Operacyjnej
pomocnik dowódcy OK VIII	płk dypl. Zygmunt Dzwonkowski	kwatermistrz
dowódca 8 Pułku Artylerii Ciężkiej	ppłk dypl. Jerzy Łunkiewicz	dowódca Grupy Artylerii i dowódca dyonu artylerii ciężkiej
szeft sztabu 10 Dywizji Piechoty	mjr dypl. Stanisław Jamka	szeft sztabu
I oficer sztabu	kpt. dypl. Ernest Buchta	oficer sztabu
DOK IV Łódź	mjr dypl. dr Jan Kornaus	pomocnik kwatermistrza
4 Pułk Lotnictwa	mjr Tadeusz Jarina	dowódca i referent lotnictwa
szeft łączności 10 Dywizji Piechoty	kpt. Teodor Berlach-Tukalski	szeft łączności
zastępca dowódcy 7 Baonu Saperów	mjr Wincenty Krzywiac	szeft saperów
delegat Sztabu Głównego przy Dyrekcji Kolei Państwowych	mjr dypl. Karol Strusiewicz	oficer do spraw kolejowo- transportowych
9 Pułk Artylerii Ciężkiej	kpt. dypl. Wiesław Krajewski	pomocnik mjr dypl. Karol Strusiewicza
63 Pułk Piechoty	mjr Franciszek Capała	oficer do spraw transportu
szeft intendenty DOK VIII	kpt. int. dypl. Mieczysław Jacek	szeft intendenty
szeft sanitarny DOK VIII	ppłk lek. dr Leon Strehel	szeft sanitarny
1 Batalion Czołgów i Samochodów Pancernych	mjr Zygmunt Chabowski	dowódca broni pancernej
dowódca 16 Dywizji Piechoty	gen. bryg. Kazimierz Sawicki	dowódca 116 Dywizji Piechoty
dowódca piechoty dywizyjnej 16 Dywizji Piechoty	płk Józef Kustroń	dowódca piechoty dywizyjnej
dowódca 16 Pułku Artylerii Lekkiej	ppłk Witold Andruszewicz	dowódca artylerii dywizyjnej
dowódca Brygada Kawalerii Poznań	gen. bryg. Sergiusz Zahorski	dowódca 5 Brygady Kawalerii
dowódca 7 Dywizjonu Artylerii Konnej	ppłk dypl. Mikołaj Łapicki	dowódca dyonu artylerii konnej

Stanowisko etatowe	Stopień imię i nazwisko	Funkcja w czasie ćwiczenia
dowódca Brygady Kawalerii Bydgoszcz	plk dypl. Roman Abraham	dowódca 4 Brygady Kawalerii
dowódca 11 Dywizjonu Artylerii Konnej	ppłk Konstanty Ważyński	dowódca dyonu artylerii konnej

**Uwaga:** <sup>A</sup> W skład sztabu, każdej z ćwiczących wielkich jednostek wchodziło po 6 oficerów.

Źródło: CAW, MSWojsk. Biuro Personalne, I. 300.30.136, Pismo MSWojsk. Biuro Personalne L. dz. 85/tj. z 19 II 1935 r.

TABELA 24. OPINIA PLK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 16 IX 1931 R.

	Opinia pierwszego przełożonego
1. Ocena wartości osobistych: - indywidualność, energia, inicjatywa - poczucie honoru, godności i ambicji osobistej - charakter, siła woli, stanowczość, skłonności i wady, opanowanie się - obowiązkowość, pilność, punktualność, ambicja pracy - poczucie solidarności służbowej i koleżeńskiej, wyrobienie towarzyskie - stosunek do służby wojskowej pod względem ideowym, honoru i ambicji oraz posłuszeństwa - poczucie dyscypliny - stosunek do władzy wojskowej - stosunek do społeczeństwa	Natura twarda i wymagająca. Indywidualność w służbie zamknięta - stanowcza. Bardzo obowiązkowy i sumienny w pracy. W stosunku do służby i władz wojskowych bardzo lojalny. W stosunku równym sobie koleżeński, dla podkomendnych mało przystępny.
2. Ocena wartości fizycznych: - wytrzymałość pokonywania trudów wojennych - sprawność fizyczna, postawa, ruchliwość, wymowa, donośność głosu - wyrobienie sportowe, wytrzymałość nerwowa, alkoholizm, narkotyzm	Organizm zdrowy, na trudy pracy wojskowej odporny. Prezencja dobra.
3. Inteligencja: - zdolności intelektualne, logika, konsekwencja, (upośledzenia) - rozwój umysłowy, bystrość i przytomność umysłu, pamięć - zdolność podchwytowania obcych myśli - zdolność powzięcia szybkich i rozsądnych postanowień - orientowanie się w nowych warunkach - umiejętność zużytkowania posiadanych wiadomości	Inteligencja duża. Orientacja na ogół dość trafna. Spryt i bystrość umysłu duże.

<p>4. Ocena wartości zawodowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- odwaga osobista i jako dowódcy w boju</li> <li>- uzdolnienie wojskowe</li> <li>- zdolności dowodzenia, taktyczne-decyzja</li> <li>- zdolności szkolenia i instruowania</li> <li>- zdolności rozkazywania, wycucie czasu</li> <li>- kontrola wydanych rozkazów</li> <li>- umiejętność wczuwania się w psychikę podwładnych</li> <li>- stopień wykształcenia taktycznego i fachowego</li> <li>- zdolność zachowania tajemnicy służbowej</li> </ul>	<p>Artylerzysta o poważnym doświadczeniu w zakresie szkolenia. W stosunku do zagadnień związanych z dowodzeniem broniąmi połączonymi, nastawiony jako artylerzysta zbyt jednostronnie.</p>
<p>5. Ocena zdolności organizacyjnych i administracyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- zmysł organizacyjny, planowość działania, wytrzymałość, zdolność organizowania pracy</li> <li>- zdolność samodzielnego rozwiązywania zagadnień (bezradność)</li> <li>- zmysł administracyjny, poczucie pracy, dokładność w pracy, sumiennosc</li> <li>- przestrzeganie przepisów, skłonność do uchybień</li> </ul>	<p>W zakresie wykształcenia podległej mu grupy artylerii pracuje planowo i systematycznie, radzi sobie dobrze w każdej sytuacji.</p>
<p>6. Ocena wartości kierowniczych i wychowawczych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- uzdolnienia kierownicze i wychowawcze</li> <li>- zdolności wywierania własnego wpływu</li> <li>- odporność, podatność na wpływy postronne</li> <li>- przyzwyczajenie do rygoru</li> <li>- stopień wymagania od podwładnych</li> <li>- poczucie sprawiedliwości, surowość, łagodność, równość usposobienia</li> <li>- stosunek do podwładnych</li> </ul>	<p>Lepszy kierownik wykształcenia aniżeli wychowawca. Przez podkomendnych uznawany może bardziej z tytułu swojego stanowiska i zakresu działania aniżeli z tytułu łączności moralnej i sympatii którą się zbytnio nie cieszy.</p>
<p>7. Określenie przydatności służbowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- na zajmowanym stanowisku i wyższym <ul style="list-style-type: none"> <li>a) w czasie pokoju nadaje się do: szkolenia wojskowego, prac przy- sposobienia wojskowego, prac w sztabie, administracji</li> <li>b) w czasie wojny</li> </ul> </li> <li>- kierunek zainteresowań</li> </ul>	<p>grupa I a. Jako dowódca grupy artylerii bardzo dobry.</p>
<p>8. Uzasadnienie różnicy opinii:</p>	<p>-</p>
<p>9. Ogólna ocena:</p>	<p>bardzo dobry</p>

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1931.

TABELA 25. OPINIA PŁK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 9 XI 1935 R.

Cechy indywidualne		Oficer o twardym charakterze – dość zamknięty w sobie. Ambicja pracy, obowiązkowość i sumiennosc bardzo duża. Umysł nie przeciętny wyróżniający się przy tym systematycznością. Postawa zewnętrzna bardzo dobra – zdrowy, ruchliwy i wytrzymały.
Zdolności ogólne i zawodowe		Bardzo duży stopień inteligencji ogólnej i zdolności zawodowych. Oficer o bardzo dużym doświadczeniu wojennym i wysokich wiadomościach fachowych.
Ocena rocznej pracy	osiągnięte wyniki w służbie	Dzięki wysokim wiadomościom fachowym i umiejętności organizacji pracy jak również doświadczeniu wojennemu osiągnął w podległych mu oddziałach artylerii bardzo dobre wyniki w wyszkoleniu.
	osiągnięte wyniki osobiste	Przez systematyczną pracę nad sobą pogłębił wiedzę fachową i w kierunku taktycznym broni połączonych.
Określenie przydatności służbowej oraz wnioski, co do dalszego użycia oficera		Dzięki doświadczeniu wojennemu oraz praktyce i nabytym wiadomościom nadaje się na dowódcę większych związków artyleryjskich jak również i na dowódcę wielkiej jednostki piechoty. Wskazane jest, aby z wyżej przytoczonych względów użyć go w linii.
Uzasadnienie opinii wyróżniającej lub słabej		Zdolności osobiste jak również wzorowa ambicja pracy i osiągnięte wyniki w służbie nakazują zaliczyć go do oficerów wyróżniających się.
Zalety i wady oficera, które należy podać do wiadomości opiniowanego		-
U W A G I P I E R W S Z E G O O P I N I U J Ą C E G O		
Warszawa 9 XI 1935 płk Leopold Cehak szef Departamentu Artylerii		

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczna lista kwalifikacyjna za rok 1935.

TABELA 26. OPINIA PŁK. JÓZEFA KORYCKIEGO Z 21 IX 1936 R.

Cechy indywidualne		Krystalicznie czysty i szczerzy żołnierz. Umysł głęboki, badawczy i analizujący. Nie znosi kręctwa i nieprawości. Zdrowy, szczupły i zwinny.
Zdolności ogólne i zawodowe		Posiada duże wiadomości fachowe jak i zajmuje się zagadnieniami artylerii nowoczesnej. Doskonale zna się na współdziałaniu artylerii z piechotą jak też broni połączonych.
Ocena rocznej pracy	osiągnięte wyniki w służbie	W ciągu ostatnich lat wyszkolił i wychował cały szereg młodych artylerzystów-osiąga dobre wyniki przez codzienną, intensywną pracę, którą nie każdy potrafi ocenić.
	osiągnięte wyniki osobiste	
<b>Określenie przydatności służbowej oraz wnioski, co do dalszego użycia oficera</b>		Odpowiada całkowicie na obecnym stanowisku. Nadaje się na dowódcę dywizji piechoty.
Uzasadnienie opinii wyróżniającej lub słabej		-
Zalety i wady oficera, które należy podać do wiadomości opiniowanego		-
U W A G I P I E R W S Z E G O O P I N I U J Ą C E G O		
9 XI 1936 gen. bryg. Wiktor Thommée Dowódca Okręgu Korpusu nr VIII		

Źródło: CAW, AP. Koryckiego J., 14448, Roczna lista kwalifikacyjna za rok 1936.





## BIBLIOGRAFIA

### **Centralne Archiwum Wojskowe**

#### ***Akta Personalne:***

Aleksandrowicza Wiktora, I. 481.A.1008,  
Czopora Edwarda, I. 481.C.7469,  
Jancewicz Michała, 1877+2916+5687,  
Kaczyńskiego Wincentego, mikrofilm 235,  
Koryckiego Józefa, 14448,  
Kreissa Henryk, 10639,  
Ładzińskiego Gustawa, 2053; 844,  
Vogla Alfreda, 78,  
Wolla Romana, 2200; 16254; 1883+10774,  
Jancewicz Michał, Kolekcja Virtuti Militari, I. 482.63-5288,  
Korycki Józef, Order Odrodzenia Polski nr 20342

### **Ministerstwo Spraw Wojskowych**

Biuro Personalne, I. 300.18, 136, 213,  
Departament I Broni Głównych i Wojsk Taborowych, I. 300.27.69,  
Departament Artylerii, I. 300.34.6,

### **Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, I. 302.4.380, 383, 391, 407,**

10 Dywizja Piechoty, I. 313.10.18,  
8 Grupa Artylerii, I. 315.15.1,  
16 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.16.7, 12,  
17 Pułk Artylerii Lekkiej, I. 322.17.6,  
5 Pułk Artylerii Ciężkiej, I. 322.52.1,  
Centrum Wyszkożenia Artylerii, I. 340.41, 2, 3, 25, 28,  
Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii, I. 340.44.1,

### **Centralne Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu,**

WASt-Oflag VII A, l. 16,  
WASt-Oflag XI A, l. 6,  
WASt-Oflag XI A, l.10,

## Dokumenty publikowane

- Dzienniki Personalny MSWojsk. z 1920, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1932, 1933, 1934, 1935, 1937,  
Dzienniki Rozkazów Wojskowych z 1918, 1919,  
Dziennik Rozkazów MSWojsk. z 1927,  
Dodatek do Dziennika Rozkazów Wojskowych Nr 11 T z 27 IX 1919,  
Dodatek Tajny Nr 7 do Dz. Rozkazów MSWojsk., Nr 37/38 z 31 XII 1928,  
Rozkaz Tajny DOK Nr III z 1938 r.,  
*Bitwa niemeńska 29 VIII-18 X 1920. Dokumenty operacyjne, cz. I (29 VIII-19 IX)*, red. M. Tarczyński, Warszawa 1998,  
*Bitwa niemeńska 29 VIII-18 X 1920. Dokumenty operacyjne, cz. II (20 IX-18 X)*, red. M. Tarczyński, Warszawa 1999,  
*Lista starszeństwa oficerów zawodowych*, Warszawa 1922,  
Moszumański Z., *Relacja gen. bryg. Emila Krukowicza-Przedrzymirskiego o przygotowaniu Armii „Modlin” do wojny*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 2, Warszawa 2005,  
Sadowski Sławomir, *Opinie generała Ottona Krzyscha o artylerii polskiej i jej przygotowaniu do wojny z Niemcami w 1939 roku*, Artyleria w Operacji i Walce. Studia i Materiały, nr 6, Toruń 1996,  
*Wojna obronna Polski. Wybór źródeł*, red. E. Kozłowski, Warszawa 1968,  
*Żołnierze Września 1939*, Warszawa 2009.

## Pamiętniki, listy, wspomnienia

- Bukowski A., *Za drutami oflagów. Dziennik oficera 1939-1945*, Warszawa 1993,  
Cydzik G., *Ułani, ułani...*, Warszawa 1983,  
Gruszka T. K., *W Murnau*, Hove 1994,  
Kirchmayer Jerzy, *Pamiętniki*, Warszawa 1962,  
Majchrowski S., *Za drutami Murnau*, Warszawa 1970,  
Porwit M., *Spojrzenia poprzez moje życie*, Warszawa 1986,  
Pragłowski A., *Od Wiednia do Londynu. Wspomnienia*, Londyn 1968,  
Radecka M., *Moje wspomnienia*, Przegląd Tatarski, nr 3, Białystok 2011,  
Rostworowski A., *Ziemia, której już nie zobaczysz. Wspomnienia kresowe*, oprac. S. J. Rostworowski, Warszawa 2001,  
Zamorski K. J., *Dzienniki (1930-1938)*, oprac. nauk., R. Lityński, M. Sioma, Warszawa 2011.

## Literatura

- Adamczyk A., *Generał dywizji Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962). Zarys biografii politycznej*, Toruń 2002,  
*Almanach oficerski na rok 1923/24, z. 2*, Warszawa 1923,  
Bagiński H., *Wojsko Polskie na Wschodzie 1914-1920*, Warszawa 1921,  
Bargielowski D., *Konterfekt renegata*, Warszawa 1996,  
Bargielowski D., *Po trzykroć pierwszy. Gen. Michał Tokarzewski-Karaszewicz. Gene-*

- rał broni, teozof, wolnomularz, kapłan Kościoła liberalnokatolickiego*, t. 1, Warszawa 2000,
- Bauer P., *Józef Dowbor-Muśnicki 1867-1937*, w: *Wielkopole XX wieku*, red. A. Gulczyński, Poznań 2001,
- Bauer P., *Dowbor Muśnicki Józef (1867-1937)*, w: *Powstańcy wielkopolscy ... Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 198/1919*, t. V, red. B. Polak, Poznań 2008,
- Bauer P., Polak B., *Armia „Poznań” 1939*, Poznań 1987,
- Bączyk N., *Oficer jak malowany*, Polska Zbrojna, nr 28, 2005 r.,
- Berling Z., Próchnicki S., Kramar S., *Oficer*, Warszawa 1931,
- Bielski M., *Gen. bryg. Jan Władysław Chmurowicz (1887-1965). Szkic biograficzny*, Kronika Bydgoska, t. XVII, Bydgoszcz 1996,
- Bielski M., *Generałowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, t. II, Toruń 1996,
- Bigoszewska W., *Polskie ordery i odznaczenia*, Warszawa 1989,
- Bitwa warszawska*, t. I, *Bitwa nad Bugiem 27.VII-7.VIII 1920*, cz. I, Warszawa 1935,
- Błagowieszkański I., *Artyleria Wojska Polskiego 1918-1939*, cz. I, *Wojskowy Przegląd Historyczny*, nr 1, Warszawa 1974,
- Borawski P., Dubiński Aleksander, *Tatarzy polscy. Dzieje, obrzędy, legendy, tradycje*, Warszawa 1986,
- Borawski P., *Uwagi o ziemskiej służbie wojskowej Tatarów Wielkiego Księstwa Litewskiego. W odpowiedzi Krzysztofowi Grygajtisowi*, Mars, t. 15, Warszawa-Londyn 2003,
- Borawski P., *Uzbrojenie i wyposażenie chorągwi tatarskich w armii Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Mars, t. 18, Warszawa-Londyn 2005,
- Chazbijewicz S., *Pomnik Tatara Polskiego*, *Przegląd Tatarski*, nr 2, Białystok 2011,
- Ciałowicz J., *Kaczyński Wincenty (1870-1932)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XI, Wrocław, Warszawa, Kraków 1964-1965,
- Ciałowicz J., *Konarszewski Daniel (1871-1935)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XIII, Wrocław, Warszawa, Kraków 1967-1968,
- Cieplewicz M., *Prich Rudolf (1881-po 16 IX 1939)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XXVIII, Wrocław 1984-1985,
- Cieplewicz M., *Wojsko Polskie w latach 1921-1926. Organizacja, wyposażenie, wyszkolenie*, Wrocław, Warszawa, Kraków 1998,
- Czerep S., *Bitwa pod Luckiem. Walne starcie zbrojne kampanii 1916 roku na wschodnim teatrze wydarzeń militarnych pierwszej wojny światowej (4 czerwca-10 lipca)*, Białystok 2003,
- Dalecki R., *Armia „Karpaty” w wojnie obronnej 1939 roku*, Rzeszów 1989,
- Dobroński A., *Dyslokacja wojsk rosyjskich w Królestwie Polskim przed I wojną światową*, *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, t. XX, Warszawa 1976,
- Drozd A., *Rozważania w związku z odkryciem tefsiru mińskiego z 1686 roku*, *Rocznik Biblioteki Narodowej*, t. XXXVI, Warszawa 2004,
- Faszczka D., *12 Dywizja Piechoty 1919-1939. Zarys problematyki*, *Przegląd Historyczno-Wojskowy*, nr 4, Warszawa 2009,

- Hauser P., *Potyczki przy zielonym stoliku. Rzecz o brydżu i brydżystach w II Rzeczypospolitej*, Poznań 1996,
- Hordejuk S., *Dziedziczkę przeszłości*, Przegląd Tatarski, nr 5, Białystok 2009,
- Hordejuk S., *Dzieje mizaru w Zastawku koło Tarnopola*, Przegląd Tatarski, nr 1, Białystok 2009,
- Hordejuk S., *Marszałek, sędzia, poseł*, Przegląd Tatarski, nr 5, Białystok 2009,
- Hordejuk S., *Osadnictwo tatarskie na Płd. Podlasiu. Przyczyny zaniku*, Echo Studzianki, nr 1 (11), Studzianka 2012,
- Hordejuk S., *Płk Józef Korycki ze Studzianki. Zapomniany dowódca artylerii Armii „Pomorze”*, Echo Studzianki, nr 1 (11) z 20 III 2012 r.,
- Hordejuk S., *Róbmy swoje*, Echo Studzianki, nr 1 (11) z 20 III 2012 r.,
- Hordejuk Sławomir, *Sytuacja społeczno-zawodowa Tatarów na południowym Podlasiu w XVII-XX wieku*, Przegląd Tatarski, nr 2, Białystok 2010,
- Hordejuk S., *Ułańskie korzenie*, Przegląd Tatarski, nr 4, Białystok 2010,
- Idkowiak F., *Dowództwo Okręgu korpusu VII w Poznaniu*, Kronika Miasta Poznania, nr 1, Poznań 2005,
- J. V., *Pułk Tatarski ułanów imienia Mustafy Achmatowicza (1919-1921)*, Rocznik Tatarski, t. I, Wilno 1932,
- Jaczyński S., *Zygmunt Berling. Między sławą a potępieniem*, Warszawa 1993,
- Jaskulski G., *Życie codzienne w garnizonie bydgoskim w latach 1920-1939*, Kronika Bydgoska, t. XX, Bydgoszcz 1998,
- Jaskulski W., *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939. Artur Kuprianis, Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939, Łódź 2010*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 1, Warszawa 2012,
- Jaskulski Waldemar, *Pułkownik Michał Zdzichowski (1884-1962). Żołnierz armii Drugiej Rzeczypospolitej. Przyczynek do biografii*, w: *Militaria pomorskie. Zbiór studiów*, t. I, red. M. Giętkowski, Ł. Nadolski, A. Smoliński, Bydgoszcz 2011,
- Jaźwiński P., *Oficerowie i dżentelmeni. Życie prywatne i służbowe kawalerzystów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 2011,
- Kaliński J., *Henryk Józef Kreiss-komendant OSA (SPA)-10 lutego 1927-1 listopada 1930*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej im. gen. Józefa Bema, z. XXV, Toruń 1992,
- Kaliński J., Rujna E., *Polskie szkolnictwo artyleryjskie w latach 1923-1993. (Rys historyczny)*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. Józefa Bema, t. XXVI, Toruń 1993,
- Kaliński J., *70 lat oficerskiego szkolnictwa artyleryjskiego w Toruniu*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Rakietowych i Artylerii im. gen. Józefa Bema, t. XXV (1), Toruń 1992,
- Kisielewicz D., Sznotala K., *Żołnierze Wojska Polskiego z mniejszości narodowych w obozach jenieckich (1939-1945)*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 2, Warszawa 2005,
- Kisielewicz D., *Oficerowie polscy w niewoli niemieckiej w czasie II wojny światowej*, Opole 1998,

- Kisielewicz D., *Oflag VII A Murnau*, Opole 1990,
- Kołodziejczyk A., *Pułkownik Jakub Azulewicz-dowódca 6 Pułku Przedniej Straży Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Przegląd Tatarski, nr 2, Białystok 2009,
- Kołodziejczyk A., *Tatarskie Pułki Straży Przedniej Wielkiego Księstwa Litewskiego w Powstaniu Kościuszkowskim*, Niepodległość i Pamięć, nr 29, Warszawa 2009,
- Koper S., *Życie prywatne elit II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2011,
- Koral M., *Miller Stanisław (1881-1963)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XXI, Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1976,
- Koreś D., *Generał brygady Aleksander Radwan-Pragłowski (1895-1974)*, Warszawa 2012,
- Kosztyła Z., *Szwadron Ułanów Tatarskich 1936-1939*, Wojskowy Przegląd Historyczny, nr 4, Warszawa 1986,
- Kośmider T., *Toruński inspektorat Armii w systemie obronnym państwa polskiego w latach 1921-1939*, Warszawa 2009,
- Kowalski Z. G., *Najlicniejsza mniejszość. Gruzini, Azerowie i inni przedstawiciele narodów Kaukazu w Wojsku Polskim w okresie międzywojennym*, w: *Mniejszości narodowe i wyznaniowe w Siłach Zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, red. Z. Karpus, W. Rezmer, Toruń 2001,
- Kozłowski W., *Wojsko Polskie 1936-1939. Próby modernizacji i rozbudowy*, Warszawa 1964,
- Królikowski Bohdan, *Generał Mikołaj Bołtuć. Wizerunek żołnierza*, Warszawa 1998,
- Kruszyński B., *Kariery oficerów w II Rzeczypospolitej*, Poznań 2011,
- Kryczyński S., *Tatarzy litewscy. Próba monografii historyczno-etnograficznej*, Warszawa 1938,
- Kryczyński S., *Życiorysy zasłużonych muślimów*, Rocznik Tatarski, t. II, Zamość 1935,
- Krzyś J., *16 Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 1998,
- Kucia P., *Dzieje 10 Pułku Strzelców Konnych (1921-1944)*, Toruń 2011,
- Kulik M., *Polacy wśród wyższych oficerów armii rosyjskiej Warszawskiego Okręgu Wojskowego (1865-1914)*, Warszawa 2008,
- Kulik M., *Warszawski Okręg Wojskowy Rosyjskiej Cesarskiej Armii w latach 1894-1914*, Przegląd Historyczno-Wojskowy, nr 4, Warszawa 2008,
- Kuprianis A., *Generał brygady Czesław Młot-Fijałkowski (1892-1944)*, Warszawa 2004,
- Kuprianis Artur, *Łódzka 4 Grupa Artylerii w latach 1929-1939*, Łódź 2010,
- Kusiak F., *Życie codzienne oficerów Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1992,
- Łoś R., *Artyleria polska 1914-1939*, Warszawa 1991,
- Majewski W., *Korycki Krzysztof h. Prus I (zm. 1677)*, Polski Słownik Biograficzny, t. XIV, Warszawa-Kraków 1968-1969,
- Mazurkiewicz K., *Zarys historii wojennej 10-go Pułku Strzelców Konnych*, Warszawa 1930,
- Mierzwiński Z., *Generałowie II Rzeczypospolitej*, Warszawa 1990,

- Mierzwiński Z., *Generałowie II Rzeczypospolitej*, t. II, Warszawa 1995,
- Miliński J., *Lwowianin w służbie Bellony. Generał brygady Juliusz Zulauf – szkic do portretu*, w: *Zanani i nieznani międzywojennego Lwowa. Studia i materiały*, t. II, red. L. Michalska-Bracha, M. Przeniosło, Kielce 2009,
- Miśkiewicz A., *Tatarzy polscy 1918-1939. Życie społeczno-kulturalne i religijne*, Warszawa 1990,
- Moszućmański Z., *Generał dywizji Emil Krukowicz-Przedrzymirski (1886-1957)*, w: *Artyleria polska. Historia-teraźniejszość-przyszłość (myśl wojskowa, szkolnictwo artyleryjskie, technika i uzbrojenie)*, Toruń 2007,
- Moszućmański Z., *Generał dywizji Emil Krukowicz-Przedrzymirski (1886-1957)*, *Zeszyty Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia*, nr 5, Toruń 2007,
- Moszućmański Z., *Projekt utworzenia „wyższej szkoły artylerii”. Koncepcja jej organizacji i zadań opracowana w 1938 roku*, w: *Studia artyleryjskie*, t. 3, red. M. Gięćkowski, A. Smoliński, Toruń 2012,
- Moszućmański Z., *Szkoła Młodszych Oficerów Artylerii (1922-1928)*, w: *Artyleria polska. Historia-teraźniejszość-przyszłość. (Myśl wojskowa, szkolnictwo artyleryjskie, technika i uzbrojenie)*, Toruń 2009,
- Nafziger G. F., *The Russian Army In World War I*, brak miejsca wydania, 2005,
- Odziemkowski J., *Piechota polska w wojnie z Rosją bolszewicką 1919-1920*, Warszawa 2010,
- Odziemkowski J., *Służba duszpasterska Wojska Polskiego 1914-1945*, Warszawa 1998,
- Otremba Z., *Piłsudski w Grudziądzu*, Gdański 2005,
- Panowicz T., *Pamiętajmy o naszych bohaterach! Powstanie wielkopolskie 1918-1919-Pobiedziska*, Gniezno 2009,
- Pióro T., *Oficerskie małżeństwa*, *Polska Zbrojna*, nr 16, 2001 r.,
- Pióro T., *Przestępczość oficerów II Rzeczypospolitej*, *Polska Zbrojna*, nr 12, 2000 r.,
- Piwko A. M., *Imamat Polowy Wojska Polskiego*, *Przegląd Tatarski*, nr 4, Białystok 2009,
- Polak B., *Generał Stanisław Taczak 1874-1960*, Poznań 1988,
- Polak B., *Konarzewski Daniel (21 VIII 1891-3 IV 1935)*, w: *Kawalerowie Virtuti Militari 1792-1945. Słownik biograficzny*, t. II (1914-1921), cz. I, (zeszyt próbny), Koszalin 1991,
- Polak B., *Konarzewski Daniel (1871-1935)*, w: *Słowniki biograficzne powstańców wielkopolskich 1918-1919*, red. nauk. A. Czubiński, B. Polak, Poznań 2002,
- Stawecki P., *Krzysztof Otton (1886-1963)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XV, Wrocław, Warszawa, Kraków 1970,
- Radziwonowicz T., *Polacy w armii rosyjskiej (1874-1914)*, *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, t. XXX, Warszawa 1988,
- Rećko J., *Bolesław Wieniawa-Długoszowski – pierwszy ułan II Rzeczypospolitej*, *Niepodległość i Pamięć*, nr 1 (29), Warszawa 2009,
- Rezmer W., *Garnizon Torunia w latach 1920-1939*, w: *Historia Torunia. W czasach Polski Odrodzonej i okupacji niemieckiej (1920-1945)*, t. III, red. M. Biskup, Toruń 2006,

- Rezmer W., *Litwini w Wojsku Polskim 1920-1939*, w: *Od Armii komputowej do narodowej*, t. II, *Dzieje militarne Polski i jej wschodnich sąsiadów od XVI do XX wieku*, red. M. Krotofil, A. Smoliński, Toruń 2005,
- Rezmer W., *Wpływ czynników polityczno-społecznych i wojskowych na dyslokację sił zbrojnych na obszarze DOK VIII w latach 1920-1939*, w: *Drogi do niepodległości. Ziemie polskie w dobie odbudowy Państwa Polskiego* red. Z. Karpus, M. Wojciechowski, Toruń 2003,
- Rodowody pułków jazdy polskiej 1914-1947*, red. K. Krzeczunowicz, Londyn 1983,
- Romanowski M., *Zarys historii wojennej 6-go Pułku Artylerii Ciężkiej*, Warszawa 1929,
- Rujna E., Szczurowski M., *Wyżsi dowódcy artylerii Wojska Polskiego w II wojnie światowej. Obsada organizacyjno-personalna*, Toruń 1995,
- Rutkowski S., *Formowanie korpusu oficerskiego WP w latach 1918-1922*, *Wojskowy Przegląd Historyczny*, nr 4, Warszawa 1986,
- Sioma M., *Sławoj Felicjan Składkowski (1885-1962). Żołnierz i dyplomata*, Lublin 2005,
- Skelnik J. M., *Centrum Wyższych Studiów Wojskowych 1923-1933*, Gdynia 2006,
- Smoliński A., *Jazda Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od 12 X 1918 do 25 IV 1920*, Toruń 2000,
- Sosnowski G. J., *Bzura*, w: *Szlakiem oręża polskiego. Vademecum miejsc walk i budowy obronnych*, t. I, *W granicach współczesnej Polski*, red. W. J. Wysocki, Warszawa 2003,
- Stawecki P., *Polityka narodowościowa w wojsku Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Mniejszości narodowe*
- Szczygielski W., *Korycki Aleksander Mustafa (zm. ok. 1780)*, *Polski Słownik Biograficzny*, t. XIV, Warszawa-Kraków 1968-1969,
- Ślipiec J., *Kształtowanie się i główne kierunki działalności służb wojska II Rzeczypospolitej w systemie bezpieczeństwa militarnego lat 1921-1927*, Warszawa 2011,
- Topol A., *Zygmunt Henryk Berling. 1986-1980*, Katowice 1990,
- Wapiński R., *Życie polityczne Pomorza w latach 1920-1939*, Warszawa, Poznań, Toruń 1983,
- Waszkiewicz Z., *Duszpasterstwo wojskowe na terenie Dowództwa Okręgu Korpusu nr VIII w Toruniu*, w: *Mniejszości narodowe i wyznaniowe w Siłach Zbrojnych Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939*, red. Z. Karpus, W. Rezmer, Toruń 2001,
- Węda Łukasz Radosław, *Parafia muzułmańska w Studziance-zarys dziejów (1679-1915)*, *Przegląd Tatarski*, nr 3, Białystok 2009,
- Wittlin T., *Szabla i koń. Gawęda o Wieniawie*, Pruszków 2010,
- Wróblewski J., *Armia „Prusy” 1939*, Warszawa 1986,
- Wrzosek M., *Polskie Korpusy Wojskowe w Rosji w latach 1917-1918*, Warszawa 1969,
- Wyszczelski L., *Ministerstwo Spraw Wojskowych (1918-1939)*, Warszawa 2010,
- Wyszczelski L., *Od demobilizacji do zamachu majowego. Wojsko Polskie w latach 1921-1926*, Warszawa 2007,
- Wyszczelski L., *W obliczu wojny. Wojsko Polskie 1935-1939*, Warszawa 2008,

- Wyszczelski L., *Wojna polsko-rosyjska 1919-1920*, t. I, Warszawa 2010,  
 Wyszczelski L., *Wojna polsko-rosyjska 1919-1920*, t. II, Warszawa 2010,  
 Zarzycki P., *4 Kujawski Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 1995,  
 Zarzycki P., *5 Pułk Artylerii Ciężkiej*, Pruszków 1996,  
 Zarzycki P., *15 Wielkopolski Pułk Artylerii Lekkiej*, Pruszków 2000,  
 Zawadzki W., *Obrona Pomorza w 1920 roku, w: Wojna polsko-bolszewicka z perspektywy osiemdziesięciu lat (1920-2000). Aspekty ogólne i regionalne*, red. M. Krajewski, Włocławek 2001,  
 Zieliński Z., *Znaczenie polityczne i wojskowe I-go Korpusu Polskiego gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego w odzyskaniu niepodległości przez Polskę*, Niepodległość i Pamięć, nr 1 (29), Warszawa 2009,  
 Ziobroń R., *Historia żołnierza tułacza. Działalność emigracyjna generała Władysława Bortnowskiego*, Rzeszów 2009.

### **Materiały niepublikowane**

- Komendanci*, red. A. Karnowski, Toruń 1993, s. 9-24, w zbiorach Biblioteki Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia im. Gen. Józefa Bema w Toruniu.  
*Księga Murnau. Kronika oficerskiego obozu VII A Murnau*, red. płk J. Korycki, ppłk Franciszek Kubicki, kpt. Władysław Karbowski – maszynopis w Centralnym Muzeum Jeńców Wojennych w Łambinowicach-Opolu.  
 Pietrusik Łukasz, *Generał brygady Otton Krzisch. Biografia wojskowa*, Toruń 2000, ss. 130. Praca dyplomowa w zbiorach Archiwum Centrum Szkolenia Artylerii i Uzbrojenia w Toruniu.

### **Słowniki, leksykony, encyklopedie, informatory**

- Bielecki R., *Słownik biograficzny oficerów powstania listopadowego*, t. II, Warszawa 1996,  
 Bielski M., *Generałowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, Toruń 1995,  
*Boje polskie 1929-1945. Przewodnik encyklopedyczny*, red. nauk. K. Komorowski, Warszawa 2009,  
 Cygan W. K., *Oficerowie Legionów Polskich 1914-1917. Słownik biograficzny*, t. I, Warszawa 2005, t. II, Warszawa 2006,  
*Czy wiesz kto to jest?*, red. S. Łoza, Warszawa 1938,  
 Dziadulewicz S., *Herbarz rodzin tatarskich w Polsce*, Wilno 1929,  
 Kosk Henryk Piotr, *Generalicja polska. Popularny słownik biograficzny*, t. I, Pruszków 1998; t. II, Pruszków 2001,  
 Królikowski J., *Generałowie i admirałowie Wojska Polskiego 1943-1990*, t. III, Toruń 2010,  
 Kryśka-Karski T., Żurakowski S., *Generałowie Polski Niepodległej*, Warszawa 1991,  
*Księga adresowa i informacyjna miasta Torunia*, Toruń 1932,  
*Książka adresowa miasta Torunia 1936*, Toruń 1936,  
 Machynia M., Rakutis V., Szrednicki Cz., *Oficerowie Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, t. II, *Wojsko Wielkiego Księstwa Litewskiego*, Kraków 1999,



*Posłowie i senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej 1919-1939. Słownik biograficzny*, t. II, red. nauk. A. K. Kunert, Warszawa 2000,  
Rąkowski G., *Przewodnik Polska egzotyczna*, cz. II, Białystok 1996,  
*Rocznik oficerski 1923*, Warszawa 1923,  
*Rocznik oficerski 1924*, Warszawa 1924,  
*Rocznik oficerski 1928*, Warszawa 1928,  
*Rocznik oficerski 1932*, Warszawa 1932,  
Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935-1939*, Kraków 2003,  
Rybka R., Stepan K., *Rocznik oficerski 1939. Stan na dzień 23 marca 1939*, Kraków 2006,  
*Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegsmarine für 1908*, Wien 1907,  
Stawecki P., *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918-1939*, Warszawa 1994,  
Strzałkowski W., *Życiorysy dowódców jednostek polskich w wojnie obronnej 1939 r.*, w: T. Jurga, *Wojna obronna Polski 1939*, Warszawa 1990,  
Śliwowska W., *Zesłańcy polscy w Imperium Rosyjskim w pierwszej połowie XIX wieku. Słownik biograficzny*, Warszawa 1998,  
Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego 1921-1926*, Szczecin 2005,  
Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego 1918-1926*, Warszawa 2012.

#### **Źródła internetowe**

[http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/2022,zastawek-cmentarz-tatarski-\(mizar\).html](http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/2022,zastawek-cmentarz-tatarski-(mizar).html) (14 IV 2012),  
[http://www.studzianka.pl/tatarzy/mizar\\_1.htm#\\_ftn18](http://www.studzianka.pl/tatarzy/mizar_1.htm#_ftn18) (14 IV 2012),  
[http://pl.wikipedia.org/wiki/8\\_Grupa\\_Artylerii](http://pl.wikipedia.org/wiki/8_Grupa_Artylerii) (25 VI 2011)



## SPIS TREŚCI

Wstęp .....	5
I. W armii carskiej 1907-1918 .....	11
II. W Wojsku Polskim 1918-1921 .....	19
III. W Wojsku Polskim 1922-1939 .....	27
IV. W niewoli niemieckiej 1939-1945 .....	47
Epilog biograficzny .....	53
Aneks .....	55
Bibliografia .....	89

